

*Výroční zpráva o činnosti a hospodaření
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
za rok 2011*

Obsah

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.	5
1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti	5
2. Informace o změnách zřizovací listiny	8
3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.	8
3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých studijních okruhů	9
3.1.1 Přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD	9
3.1.2 Přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU	12
3.1.3 Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce	14
3.1.4 Dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciace a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení	19
3.1.5 Dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce, a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují	23
3.1.6 Monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti	29
3.1.7 Hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě	31
3.1.8 Hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům	34
3.1.9 Hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice	38
3.1.10 Monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek	40
3.2 Zajištění knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost a související aktivity	42
3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích	45
3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku	45
4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2012	45
5. Informace o kontrolách provedených v r. 2011	46
6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2010	46
7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.	46
8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora	46
Přílohy	
Příloha č. 1 Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2011	47
Příloha č. 2 Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2011	53

Příloha č. 3	
Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2011	54
Příloha č. 4	
Přehled o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2011 prezentovali získané poznatky	61
Příloha č. 5	
Přehled projektů řešených v r. 2012.....	66
Příloha č. 6	
Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.....	68
Příloha č. 7	
Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2011	71
Příloha č. 8	
Ověření účetní závěrky, výrok auditora.....	75

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2011

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV, v.v.i. je vědeckovýzkumná organizace s působností na území České republiky založená zřizovací listinou MPSV ČR. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně-ekonomického rozvoje ve společnosti a připravovat podklady a doporučení pro orgány státní správy, zejména MPSV, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu. Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. je zaměřena především na dvě tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, otázek rodinné politiky a rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně.

Nedílnou součástí výzkumu jsou porovnání mezinárodních ukazatelů zaměstnanosti a sociální politiky, významnou činností ústavu tvoří zpracovávání rešerší domácí i zahraniční literatury.

Při plnění svých úkolů VÚPSV, v.v.i. úzce spolupracuje s orgány státní správy, samosprávou, organizacemi odborů a zaměstnavatelů, nestátními neziskovými organizacemi, univerzitními pracovišti a dalšími vědeckými a výzkumnými institucemi, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Vedle vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. rozvíjí odborné poradenství, konzultace a informační činnost ve všech oblastech svého působení. Poradenský a informační systém VÚPSV, v.v.i. navazuje bezprostředně na výsledky výzkumu. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů rozvíjí VÚPSV, v.v.i. soustavnou dokumentační, rešeršní a ediční činnost a kontinuálně rozšiřuje odbornou knihovnu.

1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti

V souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění, jsou orgány VÚPSV, v.v.i. Rada VÚPSV, v.v.i. a Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.

Členy **Rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2011 jsou:

- z řad zaměstnanců VÚPSV, v.v.i.
 - Mgr. Jaromíra Kotíková
 - Mgr. Aleš Kroupa
 - PhDr. Věra Kuchařová, CSc.
 - doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.

- prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.
- PhDr. Anna Šťastná
- z řad odborníků z jiných právnických osob
 - doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc., vedoucí katedry studií občanské společnosti Fakulty humanitních studií Karlovy univerzity, Praha
 - PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., zástupkyně ředitelky Sociologického ústavu Akademie věd ČR, Praha
 - PhDr. Helena Úlovcová, náměstkyně ředitele Národního ústavu odborného vzdělávání, Praha
 - Ing. Petr Víšek, ředitel SOCIOKLUBu, Praha

V hodnoceném období se Rada VÚPSV, v.v.i. sešla na třech zasedáních, na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2010,
- projednala a schválila rozpočet VÚPSV, v.v.i. na rok 2011,
- projednala a schválila návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na rok 2011
- projednala a schválila návrh Zprávy o naplnění Výzkumného záměru VÚPSV, v.v.i. v letech 2004-2010
- projednala a schválila zapojení VÚPSV, v.v.i. do grantových projektů, vyhlašovaných Technologickou agenturou ČR, jednotlivými ústředními orgány státní správy i dalšími organizacemi,
- vyslovila souhlas s ústním návrhem I. náměstka ministra práce a sociálních věcí Bc. Vladimíra Šišky, MBA na sloučení s VÚBP, v.v.i. za těchto podmínek:
 - nástupnická organizace ponese název Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
 - nástupnický VÚPSV, v.v.i. uplatní střediskový systém hospodaření
- projednala ústní návrh I. náměstka ministra práce a sociálních věcí Bc. Vladimíra Šišky, MBA na rozšíření činnosti VÚPSV, v.v.i. o tyto oblasti:
 - vedení statistiky MPSV,
 - zpracování analýz pro potřeby MPSV,
 - příprava na realizaci šetření realizovaných dříve společnostmi TREXIMA a jejich realizace.

Členy **Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2011 jsou:

- Ing. Eva Holánová
- Zuzana Krejčíková
- PhDr. Václav Kužel
- Mgr. Bedřich Myšička
- Mgr. Kateřina Jirková
- Mgr. Martin Žárský
- Mgr. Barbora Hrušková

V hodnoceném období se Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. sešla na dvou zasedáních, na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2010,
- projednala a schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady za r. 2010,
- projednala a schválila návrh rozpočtu VÚPSV, v.v.i. na r. 2011,
- projednala a schválila návrh Zprávy o naplnění Výzkumného záměru VÚPSV v letech 2004-2010
- vzala na vědomí informace o uvažovaném sloučení VÚPSV, v.v.i. a VÚBP, v.v.i. a o uvažovaném rozšíření činnosti VÚPSV, v.v.i. o vedení statistiky MPSV, zpracování analýz pro potřeby MPSV a o realizaci šetření prováděných dosud společností TREXIMA.

Ředitel VÚPSV, v.v.i. zřídil v uplynulém období na základě doporučení Rezortní hodnotící komise **Vědeckou radu VÚPSV, v.v.i.** jako svůj poradní orgán. K 31. prosinci 2011 jsou členy Vědecké rady VÚPSV, v.v.i.:

- PhDr. Běla Hejná, poradkyně pro sociální strategie Magistrátu hl. m. Prahy
- doc. JUDr. Iva Chvátalová, CSc., vedoucí katedry právních disciplín a veřejné správy Metropolitní univerzity v Praze
- Mgr. Zdeněk Janíček, vedoucí referátu sociálních věcí Městského úřadu v Břeclavi
- prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc., ředitel Centra pro ekonomická studia a analýzy Vysoké školy finanční a správní v Praze
- Mgr. Aleš Kroupa, zástupce ředitele VÚPSV, v.v.i.
- prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., pracovník katedry sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně
- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., ředitel VÚPSV, v.v.i.
- doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc., ředitelka Inštitútu pre výzkum práce a rodiny v Bratislavě
- prof. Ing. Antonín Slaný, CSc., prorektor Masarykovy univerzity v Brně a vedoucí katedry ekonomie
- JUDr. Zbyněk Trojan, děkan fakulty práva The Free Swiss University of St. George's, Praha
- doc. MUDr. Vladimír Vurm, CSc., vedoucí katedry veřejného a sociálního zdravotnictví Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
- Mgr. Pavel Wiener, manažer projektu "Přátelská místa", Český červený kříž
- prof. Ing. Milan Žák, CSc., rektor Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze.

V souladu se svým statutem Vědecká rada VÚPSV, v.v.i. ve sledovaném období na svých jednáních projednala a schválila:

- Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2010,
- Návrh plánu výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2011
- Zprávu o naplnění Výzkumného záměru VÚPSV, v.v.i. v letech 2004-2010

V návaznosti na měnící se podmínky hodnocení výsledků vědy a výzkumu byla k 1. prosinci 2008 koncipována **Ediční vědecká rada VÚPSV, v.v.i.**, k 31. prosinci 2011 jejími členy byli:

- Ing. Martin Holub, Ph.D., VÚPSV, v.v.i.
- Ing. Robert Jahoda, Ph.D., Masarykova univerzita, Brno
- Ing. Miriam Kotrusová, Ph.D., Univerzita Karlova, Praha
- Ing. Jan Mertl, Ph.D., Vysoká škola finanční a správní, Praha
- Ing. Jan Molek, CSc., Jihočeská univerzita, České Budějovice
- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., VÚPSV, v.v.i.
- Ing. David Prušvic, Ph.D., Ministerstvo financí ČR

Ve sledovaném období se Ediční vědecká rada sešla celkem na dvou jednáních, na kterých:

- projednala a schválila plán ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2011,
- projednala a schválila rámcový plán ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2012.

2. Informace o změnách zřizovací listiny

V r. 2011 nedošlo k žádným změnám zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.

3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.

V r. 2011 byl vodítkem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. "Plán výzkumné činnosti na r. 2011". Plán byl zaměřen na řešení aktuálních otázek vývoje sociálního systému v naší zemi s přihlédnutím k prioritám vedení ministerstva práce a sociálních věcí v tomto období. Jeho východiskem byl materiál "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017".

Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. byla stejně jako v předcházejícím období zaměřena především na tyto tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, nákladů práce, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně,
- oblast rodiny a sociálních souvislostí demografického vývoje, zahrnující především otázky koncipování rodinné politiky, podpory rodin s dětmi a života ve stáří, harmonizace rodiny a zaměstnání a rovných příležitostí.

3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých studijních okruhů¹

V souladu se schváleným materiálem "dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017" byla pozornost věnována studiu v následujících výzkumných okruzích:

- Přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD
- Přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU
- Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce
- Dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciace a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení
- Dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce, a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují
- Monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti
- Hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě
- Hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům
- Hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice
- Monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek.

3.1.1 Přehledové, teoreticko-metodologické a komparativní studie o sociálních politikách v zemích EU, popř. OECD

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- řešení ztráty příjmu z důvodu dočasné pracovní neschopnosti, těhotenství a mateřství ve státech EU,
- systémy sociálního dialogu ve vybraných zemích EU

V rámci monografie orientované na **řešení ztráty příjmu z důvodu dočasné pracovní neschopnosti, těhotenství a mateřství ve státech EU** byly identifikovány jako hlavní trendy především směřování nemocenských systémů k univerzalitě a snaha o zefektivnění a eliminaci zneužívání systému.

Směřování k univerzalitě systému se projevuje v rozšiřování okruhu pojištěných osob. Motivem je vedle zabezpečení všech skupin obyvatel i co nejširší pokrytí příjmů ekonomicky aktivních osob při výběru příspěvků. Ve státech, kde byl sjednocen výběr daní a příspěvků na sociální zabezpečení, je sjednocen osobní rozsah pro tyto účely a lze konstatovat i trend ke sjednocení (či sblížování) vyměřovacího základu (pokud jde

¹ anotace všech monografií jsou uvedeny v příloze č. 1, jejich úplné znění je k dispozici na www.vupsv.cz

o výdělečné činnosti) pro účely daňové a odvodů na sociální zabezpečení. U osob samostatně výdělečně činných se nicméně povinný systém nemocenského pojištění často nahrazuje nebo doplňuje systémem dobrovolným. Při řešení problematiky okruhu pojištěných osob v ČR se jako nejvhodnější jeví postupovat při definici okruhu pojištěných osob v souladu s trendem co nejdůslednějšího sjednocování věcného i osobního rozsahu pro účely výběru daní a příspěvků na sociální zabezpečení. Výjimky ze všeobecného systému se totiž mohou ukazovat jako nevýhodné pro stát, neboť osoby se začnou chovat účelově a vyhledávat pro ně výhodnější režim.

Kroky proti zneužívání nemocenského systému podnikané v posledním desetiletí evropskými vládami lze shrnout jako zpřísnování nastavení podmínek pro nárok na dávku, zpřísnování kontroly a systémové reformy spočívající v zapojení zaměstnavatele do zabezpečení zaměstnanců při dočasné pracovní neschopnosti.

Částečné přenesení financování nemocenských dávek ze státu na soukromý sektor je významným trendem posledních dvou desetiletí. Zapojení zaměstnavatelů v členských státech EU je zcela běžným jevem. Obecně však nelze v posledních deseti letech sledovat silnou tendenci směřující k jeho dalšímu posilování. Česká republika, kde byla náhrada mzdy zaměstnavatelem zavedena od roku 2009 v délce 14 kalendářních dnů, nevybočuje zásadně z okruhu nových členských zemí EU ani po prodloužení období, kdy zaměstnavatel poskytuje náhradu mzdy na 21 kalendářních dnů namísto původních 14 dnů, a to s časovým omezením do 31.12.2013.

Zapojení tržních sil do zabezpečení pracovníka v době dočasné pracovní neschopnosti ve formě účasti zaměstnavatelů přináší s sebou některá rizika, která pramení z kolize zájmů zapojených soukromých subjektů a zabezpečovací funkce schématu. Jde především o vymahatelnost výplaty dávky a diskriminaci osob často nemocných.

Jako největší riziko s ohledem na vymahatelnost dávky lze identifikovat případy insolvence zaměstnavatele. V takových případech je nárok na dávku ve všech sledovaných státech s výjimkou Estonska a Maďarska zajištěn státem. Výplatu přebírá k tomuto a podobným účelům státem vytvořený garanční fond nebo státní nositel pojištění, jak je tomu v České republice.

V případě zjištění porušení léčebného režimu může ve většině zemí zaměstnavatel odejmout či krátiť dávku, v řadě zemí o takové sankci na podnět zaměstnavatele však rozhoduje k tomu určený orgán nositele nemocenského pojištění nebo orgán, kde mají zastoupení zaměstnanci. Další možnou sankcí v některých zemích je pokuta. V České republice jsou možnosti zaměstnavatele kontrolovat dodržování léčebného režimu pracovníka, který je v dočasné pracovní neschopnosti, v mezinárodním srovnání velice široké, stejně jako paleta sankcí, které má pro případ zjištění porušení povinnosti k dispozici. Možnost zaměstnavatele dát výpověď zaměstnanci, který poruší lékařem stanovený režim, se podařilo identifikovat pouze v případě, že je to upraveno jako zvláštní klauzule v pracovní smlouvě. Tuto skutečnost je však třeba hodnotit v kontextu slabší ochrany zaměstnance v některých zemích, která takovou sankci sice výslovně nezmiňuje, ale v praxi na základě obecné úpravy výpovědi ze strany zaměstnavatele umožňuje.

Pokud jde o riziko diskriminace osob, jejichž záznamy vykazují nadprůměrnou nemocnost, měl by stát usilovat i po přenesení výkonu nemocenského zabezpečení na zaměstnavatele o udržení stejných standardů, jaké poskytuje státní nemocenské pojištění. Závazky státu v tomto smyslu jsou zakotveny i v mezinárodních smlouvách, jimiž je vázána i Česká republika. Tyto smlouvy umožňují privatizaci nemocenského pojištění za předpokladu zachování základních principů dobré správy a sociální koheze. Stát je zodpovědný za zachování těchto základních principů a Česká republika proto měla monitorovat míru diskriminace a úroveň vymahatelnosti práv zaměstnanců.

Prvořadým úkolem projektu **Analýza systémů sociálního dialogu ve vybraných zemích EU** bylo zpracování analytických studií o národních systémech sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání ve vybraných evropských zemích (Slovensko, Rakousko, Polsko, Francie, Velká Británie, Irsko). Na základě těchto národních monografií, obsahově strukturovaných podle předem určené jednotné osnovy a zachycujících vývoj v posledních deseti až patnácti letech, bude provedena zobecňující komparace jednotlivých systémových indikátorů, zahrnujících:

- a) legislativní rámec sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání - individuální pracovní právo a jeho vztah k systému KV, koaliční právo, kolektivní pracovní právo, vymahatelnost závazků z KV včetně právní úpravy v oblasti individuálních a zejména kolektivních sporů;
- b) systém sociálního partnerství - struktura sociálního partnerství na národní, sektorové a regionální úrovni, kapacita sociálních partnerů a její vývoj, některé další aspekty národního systému sociálního partnerství;
- c) systém reprezentace zaměstnavatelských zájmů - organizace zaměstnavatelů na národní, sektorové a regionální úrovni (vznik organizací, základní strukturální a velikostní parametry členské základny, cíle a prioritní zaměření činnosti včetně případné účasti na regulaci procesu KV a účasti na sjednávání KS, účast na legislativním procesu a tripartitních jednáních, členství v evropských a mezinárodních organizacích, případně další specifické aspekty organizace zaměstnavatelů a jejího působení);
- d) systém reprezentace zaměstnaneckých zájmů: odbory - vznik organizací, základní strukturální a velikostní parametry členské základny, účast na legislativním procesu a tripartitních jednáních, členství v evropských a mezinárodních organizacích);
- e) reprezentace zaměstnaneckých zájmů na pracovišti;
- f) tripartitní sociální dialog a vliv tripartitního vyjednávání v sociální a hospodářské oblasti (národní, regionální a odvětvové tripartitní instituce, způsob jejich vzniku a organizační výstavba, právní, respektive statutární regulace tripartitních struktur, členové a otázka jejich reprezentativity, prioritní tematické zaměření tripartitních institucí, výsledky jejich dosavadní činnosti a výstupy z jednání včetně charakteru a četnosti případných dohod);
- g) bipartitní vyjednávání a jeho kapacita, centralizace, resp. decentralizace kolektivního vyjednávání - zvláště se zřetelem k charakteru vyjednávání na národní úrovni, jeho předpokladům a výstupům, dále kolektivní vyjednávání na úrovni odvětvové, podnikové, případně i regionální, obsah kolektivních smluv, závaznost a vynutitelnost plnění závazků sjednaných v kolektivních smlouvách, principy a procedury rozšiřování závaznosti kolektivních smluv;
- h) podpora KV ze strany státu - rozsah a způsoby podpory poskytované rozvoji sociálního partnerství, inovacím a kapacitě KV;
- i) překážky bránící rozvoji KV, diskuse o problematice KV - legislativní a jiné systémové bariéry

Monografie bude následně doplněna o analýzu nadnárodního vyjednávání a sjednávání nadnárodních kolektivních smluv. Jde o poměrně méně známou problematiku v českém prostředí, jež však zejména z pohledu perspektivy sociálního dialogu v Evropě má s ohledem na rostoucí působení nadnárodních společností relativně významný potenciál.

3.1.2 Přehledové studie o společných sociálních agendách v zemích EU

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- zaměstnanecká schémata penzijního pojištění ve vybraných státech EU, Švýcarsku a USA
- monitoring změn v zahraničních důchodových systémech

Předmětem monografie **Zaměstnanecká schémata penzijního pojištění ve vybraných státech EU, Švýcarsku a USA** je popis trajektorie vývoje důchodových systémů v pěti vybraných zemích Evropské unie (Dánsko, Německo, Irsko, Švédsko a Velká Británie), Švýcarsku a Spojených státech amerických. Hlavní důraz je kladen na deskripci druhého pilíře v podobě penzijních zaměstnaneckých schémat. Tato schémata jsou zkoumána z pohledu několika faktorů, mezi které jsou zařazeny např. účast a odváděné příspěvky do systému, typ penzijního schématu či zdanění penzí vyplácených z těchto schémat. Výstupem předkládané monografie je souhrn hlavních trendů v trajektorii vývoje penzijních systémů.

U všech zkoumaných zemí lze vysledovat snahu reagovat na světový trend stárnutí populace a s ním spojený problém dlouhodobé finanční udržitelnosti státních důchodových systémů. Tento trend je spojený především s posilováním druhého a třetího pilíře dodatečného penzijního zajištění, a to buď v podobě zaměstnaneckých penzí (2. pilíř) nebo individuálních penzijních úspor (3. pilíř) v důsledku snižování náhradového poměru z prvního státního pilíře. Proto se lze domnívat, že u všech zkoumaných zemí (kromě Švédska) bude v budoucnu růst váha penzí z těchto pilířů. Jelikož všechny zkoumané země již přikročily ke změnám v nastavení svých důchodových systémů a všechny popsané důchodové systémy stojí dle doporučení Světové banky na třech pilířích, lze konstatovat, že země učinily již první kroky ve snaze čelit predikovaným problémům. Žádný ze sledovaných systémů ale nelze označit za "univerzální" a vhodný hromadně pro všechny země, i když se jeví v konkrétní zemi jako ideální a již řadu let funguje bez problémů.

Mezi hlavní trendy v trajektorii vývoje penzijních systémů lze zařadit tyto skutečnosti:

- snižování náhradového poměru z prvního pilíře

Jelikož ve sledovaných státech nedochází ke snižování odvodů a ani v budoucnu není předpokládáno snižování odvodů do prvního pilíře, je snižování náhradového poměru z tohoto pilíře důsledkem pomalejšího zvyšování výše vypláceného důchodu, než činí růst mezd. Tento výpadek v celkových důchodových příjmech jedince je pak kompenzován příjmy z druhého či třetího pilíře.

- posilování váhy druhého a třetího pilíře dodatečných penzijních úspor

Tento trend, patrný ve zkoumaných zemích, je známkou toho, že se tyto země rozhodly ne "jen" modifikovat stávající průběžné penzijní systémy, ale rozhodly se využít aktuální demografickou situaci k provedení hlubších reforem, které by zároveň přenesly (alespoň částečně) odpovědnost za zajištění se na stáří přímo na jednotlivce.

- přechod od dávkově definovaných k příspěvkově definovaným penzijním zaměstnaneckým schématům

U příspěvkově definovaných schémat nenese zaměstnavatel rizika spojená s demografickým stárnutím a u většiny neručí za výplatu penzijních dávek svými zisky, neboť založený firemní penzijní fond je účetně oddělen od ostatních firemních aktiv, nebo dokonce není firemní penzijní fond vůbec zakládán a vybrané prostředky jsou spravovány jinou institucí.

- zpřísňování a zprůhledňování dohledu nad penzijními fondy

Pokud je vytvořen druhý pilíř penzijního systému, který předpokládá povinné spoření na svou vlastní penzi, pak by zároveň měl garantovat, že prostředky, které se ve fondech v rámci druhého pilíře naspoří, budou dotyčnému k dispozici v době, kdy odchází do penze. Z provedené analýzy vyplývá, že vhodný nástroj, který tuto problematiku řeší, je jasné vymezení aktiv, do kterých mohou fondy ve druhém pilíři svěřené prostředky investovat, včetně stanovení maximálních podílů jednotlivých aktiv v rámci portfolia konkrétních typů fondů. Na druhou stranu přílišná regulace může vést ke vzniku rizika, že úspory domácností akumulované ve fondech druhého pilíře může stát využívat jako prostředky pro dluhové krytí svých výdajů.

- růst věkové hranice pro získání nároku na výplatu penze

Tímto opatřením se stát snaží reagovat na demografický vývoj a trendem ve sledovaných zemích je postupné zavedení svázání věku odchodu do důchodu s vývojem střední délky života. Určitá úprava věkové hranice se dá očekávat i ve druhém a třetím pilíři důchodového systému. Lze předpokládat, že věková hranice pro nárok čerpání dávek z těchto pilířů bude korespondovat s věkovou hranicí stanovenou v základním prvním pilíři.

- podpora motivace účasti v systému zaměstnaneckých penzí (státní příspěvek či krajní řešení v podobě povinnosti se systému účastnit)

Jelikož existují profesní skupiny, pro které je nepravděpodobné setrvání na trhu práce až do dosažení oficiálního důchodového věku, může účast v systému zaměstnaneckých penzí zabezpečit pro tyto osoby příjem v přechodové fázi, tj. v období, kdy ještě nedosáhly na důchod z prvního pilíře a zároveň již opustily své zaměstnání, a zároveň doplnit nižší příjmy ze základního pilíře, způsobené dřívějším odchodem z trhu práce.

Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech ukázal, že vývoj důchodových systémů byl i v r. 2011 aktuální a závažné téma. Důchodové systémy se potýkají se závažnými problémy, které přináší především nepříznivý demografický vývoj, stárnutí populace, zvyšování věku dožití a nízká porodnost. Potřeba zabezpečení jejich dlouhodobé udržitelnosti proto vyvolává nutnost revidovat dosavadní uspořádání zajištění ve stáří se zřetelem na předpokládanou demografickou a ekonomickou situaci v blízké i vzdálenější budoucnosti. Ve většině vyspělých zemí dochází k úpravám nebo dokonce zásadním reformám důchodových systémů, reforma důchodového systému je stěžejní otázkou rovněž v České republice. Sledování aktuálních trendů ve vývoji důchodových systémů v zahraničí a charakteru jednotlivých opatření v této oblasti má proto značný význam.

V rámci monitoringu byly sledovány úpravy a reformní opatření v důchodových systémech v různých zemích světa, byly shromažďovány relevantní podklady a vypracovávány informace o aktuálních změnách. Pozornost byla věnována především opatřením základního pilíře. Cílem bylo podat především základní informace, které byly v případě potřeby doplňovány o vysvětlující informace, informace ukazující kontext, pozadí nebo okolnosti jednotlivých opatření apod.

Informace byly získávány zpracováváním dokumentů mezinárodních a zahraničních institucí a organizací, rešeršemi významných internetových zdrojů s důchodovou problematikou, monitorováním webových stránek institucí jednotlivých zemí, do jejichž kompetence a sféry zájmu tato problematika spadá, zpracováváním zahraniční literatury a dalších relevantních pramenů. Jako prvotní orientační zdroj informací sloužil v některých případech také denní tisk a další sdělovací prostředky.

V roce 2011 byly kromě obvyklých informací o aktuálních úpravách důchodových systémů ve vybraných zemích vypracovány i mezinárodní přehledy o souběhu starobních důchodů s příjmy z výdělečné činnosti a o zdanění důchodů.

3.1.3 Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- úplné náklady práce ve veřejné správě
- zhodnocení systému odměňování zaměstnanců, jejichž prostředky na platy jsou zcela nebo převážně hrazeny z veřejných zdrojů, komparace českého platového systému se systémy odměňování obdobných okruhů zaměstnanců a zaměstnavatelů ve vybraných členských státech EU
- dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce
- monitoring nákladů práce v ČR a ve státech Evropské unie

Monografie **Úplné náklady práce ve veřejné správě** se orientovala na civilní sektor veřejné správy, nezabývala se platovým systémem ústavních činitelů, soudců a ozbrojených složek.

Svým 5,8% podílem veřejné správy na zaměstnanosti se ČR řadí do dolní třetiny zemí EU s nižším rozsahem správního aparátu (průměr EU se v letech 2006-2009 pohyboval kolem 6,5 %). Tak jako ve většině zemí s nižší než průměrnou výdělkovou hladinou EU jsou náklady práce v české veřejné správě vyšší než v průměru a v komerčních službách.

Na rozdíl od většiny zemí EU nejsou tarify a další platová plnění pro zaměstnance veřejné správy výsledkem kolektivního vyjednávání sociálních partnerů. Platový systém je založen na kogentním vymezení úrovně a podmínek odměňování za práci, a tím omezení prostoru kolektivního vyjednávání pouze na pracovní podmínky. Záměrem je ochraňovat zájmy daňových poplatníků na efektivním vynakládání veřejných financí. Odměna za práci však za těchto podmínek není tržně ani společensky ukotvena.

Růst platové a celkové výdělkové úrovně ve veřejné správě je dán nesystémovým (nepravidelným) zvyšováním platových tarifů, posílením objemu rozpočtových prostředků na platy celkem nebo v jednotlivých úsecích veřejné správy, popř. racionalizačními úpravami počtu zaměstnanců.

Platový systém zaměstnanců veřejné správy na centrálních orgánech a samosprávě byl a je pod tlakem restriktivních opatření, která v závislosti na situaci státního a municipálních rozpočtů nabývala v čase různou intenzitu. Cílem projektu bylo ověřit, zda pod tlakem uvedených skutečností nedochází k nekontrolovanému posilování mimoplatových plnění v položkách sociální požitky a zejména ostatní sociální výdaje. Podle údajů ČSÚ v odvětví veřejné správy, obrany, povinného sociálního zabezpečení

v uplynulých deseti letech dynamicky rostl podíl vedlejších nákladů práce² na úplných nákladech práce. V ostatních odvětvích, zejména v podnikatelské sféře, uvedený podíl klesal ve prospěch proporce přímých nákladů.³

Výzkum v souladu se zadáním zhodnotil systém utváření úplných nákladů práce ve veřejné správě. Heterogenost odvětví si vynutila samostatný přístup k systému a jeho uplatnění v ústředních orgánech, zejména v civilním sektoru, a v orgánech územní samosprávy. Řešitelé věnovali pozornost motivačnímu působení jednotlivých institutů systému a dopadům kolektivního vyjednávání.

Realizace projektu se opírala o aktuální a detailní data ČSÚ o úplných nákladech práce v letech 2000-2009, o data Eurostatu ze statistiky národních účtů a nákladů práce. Významným zdrojem byla i databáze ISPV a ISPP, které provozuje MPSV. Podmínky a výstupy kolektivního vyjednávání řešitelé konzultovali se zástupci Odborového svazu státních orgánů a organizací. Podrobné údaje o struktuře nákladů práce v zemích EU autoři čerpali z posledního šetření, které proběhlo v členských zemích v roce 2008. Zhruba roční zpoždění zpracování a publikace statistiky úplných nákladů práce v ČR a statistiky Labour costs v EU neumožnilo zahrnout do analýzy rok 2010.

Monografii **Zhodnocení systému odměňování zaměstnanců, jejichž prostředky na platy jsou zcela nebo převážně hrazeny z veřejných zdrojů, komparace českého platového systému se systémy odměňování obdobných okruhů zaměstnanců a zaměstnavatelů ve vybraných členských státech EU** zpracoval VÚPSV, v.v.i. spolu s VŠFS, o.p.s. v letech 2010-2011. Výzkum se orientoval na civilní sektor, nezabýval se platovým systémem ústavních činitelů, soudců a ozbrojených složek.

Platový systém pro zaměstnance, jejichž náklady na odměňování jsou hrazeny z veřejných zdrojů ("platový systém ve veřejné sféře"), je uplatňován u zhruba 1/5 všech zaměstnanců v ČR. Koncepti platového systému převzala Česká republika z československé federální úpravy z roku 1992.

Systém je založen na kogentním vymezení úrovně a podmínek odměňování za práci na základě zvýšené míry veřejnoprávního charakteru úpravy, a tím omezení možností smluvní volnosti. Záměrem je ochraňovat zájmy daňových poplatníků na efektivním vynakládání veřejných financí a současně omezovat u zaměstnanců institucí veřejné sféry, kde prioritním společenským zájmem je trvalé kvalitní poskytování služeb, kolísání úrovně jejich platů v závislosti na konjunkturálních výkyvech tržní ekonomiky a trhu práce. Zákonné vymezení úrovně a podmínek poskytování platů je koncipováno na jednotných principech, je podrobné a prakticky platí pro všechny pracovníky veřejné sféry. Zvláštní úpravy se uplatňují jen u vybraných funkcí, např. u ústavních činitelů, soudců, státních zástupců, funkcionářů obcí a v ozbrojených silách.

Růst platové a celkové výdělkové úrovně je dán dvěma komponenty. První spočívá v občasném (nepravidelném) zvyšování platových tarifů posílením objemu rozpočtových prostředků na odměňování obecně nebo v jednotlivých úsecích rozpočtové sféry, popř. racionalizačními úsporami počtu zaměstnanců. Druhým komponentem je růst platové (výdělkové) úrovně jednotlivých zaměstnanců, který se v systému realizuje kariérním postupem na základě zvyšování složitosti a obtížnosti podmínek vykonávaných pracovních činností (postup platovými třídami, soustava příplatků) a dobou započitatelné praxe ("stážový automat" platových stupňů). Systém dále umožňuje oceňování dlouhodobé výkonnosti zaměstnanců (osobní příplatek) a plnění mimořádných a zvlášť významných úkolů prostřednictvím odměn. Motivační působení

² Sociální požitky, sociální výdaje a náklady, personální náklady, daně a dotace na zaměstnávání

³ Mzdy a platy, náhrady, odměny za pracovní pohotovost

systému je výrazně zaměřeno na zvyšování kvalifikačně-vzdělanostní struktury zaměstnanců orgánů a institucí veřejné sféry; v tomto směru existují v systému limity osobního rozvoje platové úrovně podle jednotlivých úrovní vzdělání.

V průběhu uplatňování platového systému se projevila omezení a slabiny jednotného pojetí některých jeho základních prvků, zejména původní jednotnosti úrovně platových tarifů (jednotné platové stupnice). Tlaky jednotlivých profesních skupin zaměstnanců (zejména pedagogičtí pracovníci, zdravotničtí pracovníci, zaměstnanci územních samosprávných celků) vedly k rozrůznění úrovní platových tarifů a určité diverzifikaci systému.

Platový systém České republiky má za cíl kvalitní a trvalé zajištění služeb pro společnost při hospodárném a průhledném vynakládání prostředků ze státního a z veřejných rozpočtů, tak jako v ostatních zemích. Z mezinárodního srovnání vyplývá, že se blíží kontinentálnímu modelu, který se uplatňuje v okolních státech. Na rozdíl od srovnávaných zemí (Německo, Rakousko, Slovensko, Belgie, Švédsko) neprošel v posledních 10 letech výraznějšími koncepčními a systémovými úpravami. Nový zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) v podstatě mechanicky převzal ustanovení zákona č. 143/1992 Sb., o platu. Nařízení vlády č. 381/2010 Sb. posílilo manažerské principy v odměňování bez zásahu do základních principů utváření platů. Zvýšila se pravomoc řídicích pracovníků při zařazení zaměstnanců do tarifních tříd při trvalém prominutí požadavků na dosaženou kvalifikaci. Možnost stanovit základní plat v rámci tarifního rozpětí a v nejvyšších platových třídách přiznat osobní plat bez limitování jeho výše omezily i v zahraničí uplatňovaný stážový systém. Atomizovanou platovou politiku limituje pouze rozpočtovaný objem prostředků na platy.

Česká republika nepřistoupila k aplikaci zákona č. 218/2002 Sb., služební zákon. Zaměstnání ve veřejném sektoru, zejména ve státní správě, se stále řídí pracovně-právními vztahy. Plat zůstal odměnou za práci, stejně jako v okolních zemích se nestal odměnou za službu (jako v armádě, bezpečnosti a dalších ozbrojených složkách). Nevznikla systemizace pracovních míst, zejména ve veřejné správě. Neustavila se stabilizovaná, kvalifikovaná a nezávislá skupina zaměstnanců ve služebním poměru se specifickými povinnostmi, která zajišťuje služby veřejného sektoru bez ohledu na hospodářský, sociální a politický vývoj.

Další oblastí, které byla věnována pozornost, byla problematika **Dlouhodobého sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce**. V návaznosti na Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017 a výstupy předchozího výzkumu problematiky utváření ceny práce a využití práce se řešitelé v r. 2011 zabývali:

- zhodnocením vývoje nákladů práce a efektivností práce po roce 2000 a v období hospodářské konjunktury,
- vývojem nákladů práce a jednotkových nákladů práce na počátku hospodářské krize v ČR, zemích EU a USA.

Sledování problematiky a průběžné hodnocení nákladů práce vychází ze závěrů 52. jednání Rady hospodářské a sociální dohody v dubnu 2005. Vývojem nákladů práce a efektivností využití práce po roce 2000 a v období ekonomické konjunktury v porovnání ČR s ostatními zeměmi EU a USA se zabývala monografie Labour Costs, Unit Labour Costs and the Labour's Share in Costs in the Czech Republic in 2000 to 2008.⁴ Autoři zhodnotili tuzemské a zahraniční informační zdroje a metodické rozdíly v datech. Práce se opíraly o vyhodnocení vývoje objemu a struktury nákladů práce, vč. zdanění práce, jednotkových nákladů práce a podílu práce na jednotkových

⁴ viz: Vlach J., Kozelský T.: Labour Costs, Unit Labour Costs and the Labour's Share in Costs in the Czech Republic in 2000 to 2008. Praha: RILSA, 2011. ISBN 978-80-7416-079-0

nákladech. Po zhodnocení faktorů využití práce a utváření její ceny řešitelé upozornili na rizika pohybu ceny a nákladů práce. Výzkum se zabýval odděleně vývojem do roku 2003 a po vstupu České republiky do EU. Výstupy charakterizují vliv dopadu cenové a mzdové konvergence na růst nákladů práce v ČR a rizika zeslabování konkurenční výhody levné práce v ČR. Odborné veřejnosti řešitelé výzkumu předložili k diskuzi propočet podílu práce na nákladech a jeho aplikaci. Z propočtů vyplynulo, že ČR společně se SR vykazuje zhruba 2/3 podíl práce na jednotkových nákladech ve srovnání s ostatními zeměmi EU s tendencí dalšího poklesu. Schopnost českých podniků uplatnit se v konkurenci na evropském a světových trzích ohrožuje stále rostoucí podíl spotřeby surovin a energie. Význam ceny práce není v této souvislosti rozhodujícím problémem.

Reakcí objemu a ceny práce na hospodářskou krizi v jejím prvním období, tj. ve druhé polovině roku 2008 a v roce 2009, se věnovala monografie Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize.⁵ Publikace charakterizovala a analyzovala změny v porovnání s předchozí konjunkturou. Zhodnotila základní problémy pohybu nákladů a efektivnosti práce v rámci nových makroekonomických proporcí. Srovnání statistických údajů ČSÚ, Eurostatu a OECD za období konjunktury a od druhého pololetí 2008 potvrdilo rigiditu trhu práce. V ČR, stejně jako v ostatních zemích EU, pokračoval v důsledku min. roční platnosti kolektivních smluv růst ceny práce. Zaměstnavatelé na útlum poptávky na trhu reagovali razantním snížením nepovinných vedlejších nákladů práce (ostatních sociálních výdajů a sociálních požitků - nemzdových plnění zaměstnancům). Jejich váha v českých úplných nákladech je však minimální (zhruba 4,5 % v roce 2007 a 3,5 % v roce 2009 při růstu podílu odstupného z 0,5 % v roce 2007 na 1 % v roce 2009). V důsledku ještě stabilního objemu práce a poklesu produktivity rostly jednotkové náklady práce. V paritním vyjádření však byl jejich růst, stejně jako v jiných zemích EU mimo Eurozónu, eliminován poklesem kurzu národní měny o 6 %. Na základě zkušeností z USA, kde se krize začala projevovat o rok dříve než v EU, lze vyrovnání proporcí mezi objemem, cenou práce a produktivitou očekávat v rámci EU a ČR až v roce 2010. Ke zhruba dvouletému zpoždění v publikaci podstatných údajů, lze ověření uvedené hypotézy provést až v roce 2012.

Ve spolupráci s ČSÚ a MF pokračoval VÚPSV, v.v.i. v roce 2011 v realizaci šetření Eurostatu o dosažených výdělcích vybraných zaměstnání vládního sektoru Compensation of government employees 2008-2009-2010 v rámci Evropského srovnávacího programu a šetření hrubých a čistých výdělků úředníků ústředních orgánů Standard Remuneration Questionnaire (SRQ) v letech 2010-2011. Ústav spolupracoval s MV a ČSÚ na formulaci českého stanoviska k novele služebního a pracovního řádu EU (Staff Regulations of Officials of the European Union).

Průběžný **monitoring nákladů práce** provádí VÚPSV, v.v.i. od roku 2005. Jeho provozování vyplývá ze závěrů 52. zasedání Rady hospodářské a sociální dohody v dubnu 2005, které doporučilo soustavné sledování této problematiky. Součástí prací je monitorování pohybu nákladů práce jako jednoho z významných faktorů konkurenceschopnosti českých podniků.

Monitoring sleduje pohyb nákladů práce a využití práce v ČR a v zemích EU. Od roku 2007 se rozšířil o USA. Pro vystihnoutí trendů uvádí data za 5 předchozích let. S ohledem na jejich metodickou roztržitost se jako zdroje vymezují ČSÚ, Státní závěrečný účet ČR, Eurostat, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD a U.S. Department of commerce. Údaje za předchozí rok monitoring průběžně aktualizuje na základě zpřesňujících propočtů HDP a PPS. Dostupné mezinárodní zdroje umožňují v

⁵ viz: Vlach J., Kozelský T.: Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize. Praha: VÚPSV, v.v.i. 2011. ISBN 978-80-7416-091-2

rámci zemí Evropské unie a USA při metodické srovnatelnosti za průmysl a služby sledovat:

- úroveň a pohyb nákladů práce z dat ČSÚ a Eurostatu,
- pohyb jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a v rámci EU podle standardu kupní síly (PPS) z údajů Eurostatu a U.S. Department of commerce,
- vývoj zdanění práce na straně zaměstnavatele a zaměstnance na základě kombinace údajů ČSÚ, Eurostatu a OECD.

Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV.

Zdánlivá neaktuálnost publikovaných údajů vyplývá z ročního, resp. dvouletého zpoždění ČSÚ a Eurostatu při zpracování šetření o nákladech práce. Ve stejných termínech Eurostat v rámci Evropského srovnávacího programu zveřejňuje předběžné výstupy z národních účtů (HDP, parita kupní síly), které slouží pro propočty jednotkových nákladů práce a faktorů jejich pohybu, definitivní data jsou však k dispozici až následující rok.

Bulletin No. 5, Monitoring nákladů práce v ČR, ve státech Evropské unie a v USA v letech 2004-2009 vydal VÚPSV, v.v.i. jako přílohu k monografii **Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize.**⁶

Z mezinárodního srovnání vyplývá, že české jednotkové náklady práce (dále jen "JNP") dosáhly proporce standardní v zemích EU-27. Nižší hodnotu však vykazovaly postkomunistické země (mimo Estonska a Slovinska). Z tohoto pohledu lze konstatovat, že mzdový polštář je vzhledem k produktivitě práce vyčerpaný. Nízká relativní cenová hladina v ČR (70 % průměru EU-27 v roce 2008 a 68 % v roce 2009) se odráží v nízkých JNP po přepočtu na standardy parity kupní síly (PPS). Se 60% relací vůči průměru EU se řadí spolu s Estonskem na špici postkomunistických zemí. V rámci tradičně tržních ekonomiky je úroveň českých paritních JNP srovnatelná s Maltou. Relace v případě ostatních vyspělých zemí se pohybují v intervalu od 90 % ve Španělsku do 122 % v Belgii. Na evropském trhu mohou české podniky i nadále využívat mzdovou konkurenci a ČR je z hlediska evropské ceny práce zajímavá pro investory.

Pro růst JNP v ČR ve sledovaném období byla rozhodující aprece KČ. Dynamiku náhrad zaměstnancům eliminoval v národní cenové hladině přírůstek produktivity práce. V důsledku výrazně klesající směnné relace USD k EUR v minulých letech se však rychle zhoršovaly pozice českých JNP ve srovnání s dolarovými trhy.

V krizovém roce 2009 pohyb paritních JNP ve směru jejich poklesu ovlivnilo změkčení KČ. Stejnou situaci bylo možné sledovat v ostatních zemích EU s vlastní měnou. České podniky si zachovaly konkurenční výhodu levné práce.

⁶ Vlach J. - Kozelský T.: Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize, VÚPSV, v.v.i. Praha 2011, ISBN 978-80-7416-091-2, s. 71-109

3.1.4 Dlouhodobé monitorování problematiky sociální diferenciace a marginalizace, sociálního vyloučení a chudoby, stejně jako i vybraných opatření, která napomáhají jejich předcházení a omezení

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- ekonomická zátěž středních příjmových skupin obyvatelstva,
- zhodnocení role nákladů na bydlení a dávek spojených s bydlením ve vztahu k příjemcům dávek hmotné nouze,
- zavedení dvojstupňového řízení při rozhodování o dávkách důchodového pojištění v ČR,
- charakteristiky fondového pilíře důchodového systému ovlivňující výši správcovských poplatků optikou problematiky české důchodové reformy.

Česká sociální politika prochází v posledních letech řadou proměn iniciovaných zejména potřebou úspor a snížení ekonomických tlaků na veřejné rozpočty. Byť se na první pohled vývoj v posledních čtyřech, pěti letech dá charakterizovat jednoduše jako trend spojený se snižováním přímé a růstem nepřímé daňové zátěže a poklesem úrovně dávek sociální ochrany obyvatel, lze současně poukázat na jisté prvky potřebné flexibilizace, jež změny v sociálních transferech doprovázejí a jsou spojovány jak s charakterem a podmínkami sociální ochrany (zejména rodin), tak také s postupným zjednodušováním systému daní a sociálních dávek.

Dokončování procesu deregulace společně s rostoucími cenami a náklady na bydlení rozšiřuje postupně základnu sociálně potřebných osob, na což do konce roku 2011 vcelku přiměřeně reagovalo schéma dávek na bydlení (příspěvek a doplatek na bydlení). V souvislosti se sociální reformou se však i u těchto dávek v následujícím období zpřísní pravidla jejich poskytování, a proto je otázkou, nakolik se právě oblast bydlení v budoucnu může stát sociálně problematickou. Z rozboru dokumentů, jež charakterizují vývoj v oblasti sociálních transferů v období let 2008-2011, se zdá, že restrikce v sociálních dávkách (byť do jisté míry kompenzované navyšováním některých daňových slev či odpočtů) ve velké míře dopadají zejména na mladé rodiny s malými dětmi. Změny v sociálním systému také stále více poznamenávají osoby, které ztratí (ztratily) zaměstnání a dlouhodobě se jim nedaří najít nové, a obecně také skupiny, které se v důsledku kombinace různých znevýhodňujících faktorů (malý příjem rodiny spojený s nezaměstnaností jednoho či více členů, ztráta nároku na výplatu sociálního příplatku a přetrvávající stav hmotné nouze) pohybují spíše v nižších a nižších středních příjmových skupinách.

Analýza **ekonomické zátěže středních příjmových skupin obyvatelstva** vychází z přehledu změn ekonomické situace a změn v daňově-dávkovém systému v období 2008-2011 a opírá se o individuální data ČSÚ sbíraná pomocí metodiky rodinných účtů a o modelování vývoje v roce 2011 na základě dat SILC 2010. Podle rodinných účtů u domácností celkem byl sledován v období 2008-2010 růst reálných čistých peněžních příjmů o 1-2%. Přitom sociální příjmy rostly více (o 5,3 %) než tržní příjmy (1,3 %), především vlivem důchodových dávek. Narostly i výdaje domácností, nejrychleji rostly v oblasti výdajů na bydlení, a to o něco více v případě středních

příjmových skupin. Souběžně docházelo v domácnostech ke snaze ušetřit výdaje na jiných položkách, zvláště na potravinách, opět viditelné lépe u středních příjmových skupin. Struktura spotřeby středních příjmových skupin jako celku se příliš neliší od struktury spotřeby jiných skupin (zejména nižších příjmových skupin). Daň z příjmu narostla v průměru reálně o 3,9 %, přičemž byl sledován výrazný růst v prvním a druhém decilu, stagnace ve třetím a čtvrtém decilu, mírný pokles v šestém až osmém decilu a výrazný pokles v devátém a desátém decilu. Odvody na sociální pojištění se v reálné hodnotě snížily celkově asi o 10 %, ale v prvním a druhém decilu rostly, v dalších dvou decilech stagnovaly a klesaly až od páté decilové skupiny.

Sociální příjmy se reálně v daném období mírně snížily, ale narostly v pátém až sedmém příjmovém decilu v důsledku vývoje důchodů. Došlo ale k výraznému reálnému snížení dávek na dítě (o 50 %) a dokonce ještě k jejich vyššímu omezení ve třetím a čtvrtém decilu - střední a vyšší příjmové skupiny pocítily snížení více než nižší příjmové skupiny. Podobně došlo ke snížení reálné výše v kategorii ostatních dávek SSP (tedy především příspěvku na bydlení) u nižších středních příjmových skupin. Příjmy domácností důchodců se ve sledovaných letech zvýšily o 6,8 % reálně, a to v důsledku růstu objemu důchodových dávek o 8,2 %. Zvýšení objemu dávek z důchodů bylo výraznější v decilech jedna až čtyři (8 až 13 %) než v decilech pět až osm (3 až 6 %), což se odrazilo i v růstu celkových příjmů důchodců.

Celkově lze změny ve vývoji příjmů a výdajů u středních příjmových skupin hodnotit za dané období jako relativně mírné. I když poznamenány obdobím krize, příjmy rostly, částečně v důsledku snižujícího se odvodového zatížení tržních příjmů a v důsledku růstu důchodů v příjmech domácností. Tato změna byla spíše regresivní a málo pomohla nižším středním příjmovým skupinám. Pro domácnosti zaměstnanců s dětmi (jež jsou koncentrovány v nízkých a v nižších středních příjmových skupinách) se naopak nepříznivě projevily dopady snížení dávek na dítě a dalších dávek státní sociální podpory. Podobně modelová analýza zahrnující i rok 2011 ukazuje, že hodnocené změny daňové a sociální politiky měly vesměs malý (a smíšený) dopad na domácnosti střední třídy. Pokud není domácnost vystavena nějakému riziku, její příjmová situace se vesměs mírně zlepšovala nebo vlivem rostoucích nákladů na bydlení pouze mírně zhoršila. Dlouhodobá ztráta příjmu z ekonomické aktivity ale vede ke zhoršení sociální situace domácností (přesun do nejnižší kvintilové skupiny). Pokud hodnotíme situaci u domácností s dříve regulovaným nájmem, sledujeme nezanedbatelné snížení jejich životní úrovně.

Monografie **Zhodnocení role nákladů na bydlení a dávek spojených s bydlením ve vztahu k příjemcům dávek hmotné nouze** vychází z databáze, ve které jsou shromážděna individuální data za každého člena společně posuzovaného okruhu, který pobíral doplatek na bydlení ve sledovaných obdobích. Tato období představují vždy prosinec a červen ve sledovaném roce, začátek období pak představuje prosinec 2008 a konec období červen 2011. Počet příjemců doplatku na bydlení, a to jak na úrovni domácností, tak na úrovni osob, které jsou členy těchto domácností, po všechna sledovaná období kontinuálně rostl. Za dobu dva a půl roku, která sledovaná období zahrnuje, došlo k 46% nárůstu domácností a 51% nárůstu osob, o kterých můžeme říci, že se propadají do chudoby v oblasti bydlení.

Z hlediska struktury domácností podle přítomnosti nezaopatřených dětí převládají domácnosti zaopatřených osob, které průběžně tvořily v červnu 2011 59 %. Domácnosti složené pouze ze zaopatřených osob byly zároveň z více než 85 % jednočlenné, tvořila je tedy z naprosté většiny jedna dospělá osoba. Přestože během sledovaného období zaznamenáváme největší nárůst absolutního počtu i podílu u jednočlenných domácností tvořených zaopatřenou osobou, roste i absolutní počet osamělých rodičů, jejichž podíl na celku domácností tvoří v prvním i posledním sledova-

ném období 24 %. Z hlediska ekonomické aktivity a postavení na trhu práce osob, které byly ve sledovaném období příjemci doplatku na bydlení, převládají osoby evidované na úřadu práce a jejich podíl na celku nezaopatřených osob kontinuálně roste do prosince 2010, kdy tvoří 84 %. Podíl výdělečně činných osob pak představuje 9 % v prosinci 2008 a 8 % v červnu 2011.

Jako významný diferencující faktor souboru příjemců doplatku na bydlení byla identifikována forma bydlení. Nejčastější formu bydlení pro příjemce doplatku na bydlení představuje nájemní bydlení. Svůj počet i podíl na celku však zvýšily ty osoby, které žijí v tzv. "jiné" formě bydlení. Počet těchto osob se z 11 027 v prosinci 2008 zvýšil na 22 698 v červnu 2011 a jejich podíl na celku z 30 % na 40 %.

Ve srovnání s ostatními formami bydlení se ukazuje, že v nájemním bydlení žije z hlediska struktury domácností největší podíl domácností s nezaopatřenými dětmi (47 % v prosinci 2008 a 53 % v červnu 2011). Z hlediska nákladů na bydlení se jako nejdražší v prosinci 2008 jeví bydlení v jiné formě a nejlevnější bydlení ve formě nájemní, v červnu 2011 pak dochází k tomu, že bydlením nejnákladnějším se stává bydlení vlastnické. Zároveň ovšem platí, že rozdíly v průměrné výši nájmu na osobu, nejsou dramaticky rozdílné - co se týče jiné formy, i když ji ve výši nákladů v červnu 2011 "předběhla" vlastnická forma bydlení, dá se vzhledem k výše uvedenému, ale zejména ke kvalitě bydlení, kterou zde lze očekávat, říci, že je bydlením nejdražším, ač nejméně kvalitním.

Bydlení v jiné formě je však z hlediska možnosti uhradit náklady na bydlení prostřednictvím doplatku na bydlení nejspolehlivějším, když jsou u 89 % domácností v prosinci 2008 a u 93 % domácností v červnu 2011 reálné náklady takřka pokryty odůvodněnými náklady, které slouží jako zásadní konstrukt pro výpočet doplatku na bydlení. Lze se domnívat, že právě díky nastavení odůvodněných nákladů pro jinou formu a ostatní dvě formy bydlení dochází k tomu, že domácnostem v jiné formě bydlení je v největší míře garantováno životní minimum, které domácnosti zůstává po zaplacení reálných nákladů na bydlení, zatímco domácnosti v ostatních dvou formách musí na bydlení doplácet na úkor svého životního minima. Doplatek na bydlení pak také hraje největší roli v poměru k reálným nákladům domácností právě v jiné formě bydlení, kdy jeho výše dosahuje 52 % v prosinci 2008 a 61 % v červnu 2011 výše reálných nákladů, což se u ostatních dvou forem děje v marginálních případech.

V rámci monografie **Zavedení dvojstupňového řízení při rozhodování o dávkách důchodového pojištění v ČR** byly analyzovány předpoklady, za nichž by bylo možné řízení o dávce důchodového pojištění změnit tak, aby bylo v souladu se správním řádem. V současnosti rozhoduje ČSSZ o dávkách důchodového pojištění v prvním a jediném stupni a proti tomuto rozhodnutí se připouští řádný opravný prostředek ve formě uplatnění námitky. K řízení o námitkách je však příslušný stejný orgán, který rozhodnutí vydal, tedy ČSSZ. I přesto, že zákonná úprava předpokládá oddělené vedení námitkového řízení od rozhodování ČSSZ v prvním stupni prostřednictvím vyloučení účasti pracovníků, kteří se podíleli na vydání napadeného rozhodnutí, nejde o zavedení plnohodnotného dvojstupňového řízení s širokým uplatněním obecných norem správního řádu, které by umožňovalo pojištěnci v průběhu řízení náležitě uplatnit práva účastníka řízení. Řízení o dávkách je silně centralizováno, což je spojeno s nízkou mírou participace občana na relativně dlouhém procesu předcházejícím konečnému stanovení dávky. Tyto skutečnosti zhoršují možnost uplatnění práv žadatele o důchod v rámci správního řízení. Proti rozhodnutí ČSSZ o námitce se občan může obrátit žalobou na příslušný krajský soud. Zůstává však otázkou, zda institut námitkového řízení skutečně v konečném důsledku vyhovuje klientovi. Pokud totiž tento institut pojištěnec nevyužije ve stanovené lhůtě, ztratí možnost se v záležitosti obrátit na soud. V každém případě zavedení námitkového řízení potvrzuje, že se dosavadní

úprava neosvědčila a je třeba dávat větší prostor klientovi tak, aby měl včasný, rychlý a účinný vliv na samotný proces řízení.

Již v roce 2009 byly identifikovány a popsány možné varianty organizačního uspořádání ČSSZ jako nositele pojištění tak, aby řízení o důchodové dávce odpovídalo zásadám správního řádu a bylo dvojstupňové. Společně s podmínkou souladu se správním řádem je dále od řízení o důchodových dávkách požadována jeho klientská přívětivost. Je žádoucí, aby byl občan o průběhu řízení o dávkách důchodového pojištění informován, aby měl možnost se vyjadřovat k podkladům tohoto řízení a aby mu byly pokud možno všechny úkony učiněné v tomto řízení vysvětleny.

Těmito dvěma požadavkům - tedy souladu řízení o dávkách důchodového pojištění se správním řádem a přiblížení řízení k občanovi - nejvíce vyhovuje uspořádání řízení o dávkách důchodového pojištění tak, že by první stupeň rozhodování byl realizován na územních jednotkách ČSSZ, tedy na okresních správách, kde by řízení o dávkách důchodového pojištění probíhalo za přímé účasti klienta. V případě nesouhlasu klienta s vydaným rozhodnutím o dávce důchodového pojištění by pak měl možnost řádného opravného prostředku proti takovému rozhodnutí, kterým by bylo odvolání k ČSSZ, která by byla nadřízeným správním orgánem OSSZ.

Na tomto základě byl připraven návrh organizačního uspořádání dvojstupňového řízení o dávkách důchodového pojištění v podmínkách ČR. Taková komplexní změna, jakou zavedení dvojstupňového řízení o dávkách důchodového pojištění v působnosti ČSSZ bezesporu je, však bude vyžadovat postupné řešení v předem stanovených fázích. Součástí návrhu organizačního uspořádání je proto i pořadí jednotlivých konkrétních kroků realizace zavedení dvojstupňového řízení o dávkách důchodového pojištění. V rámci výstupů byly dále navrženy jednotlivé kroky zavedení dvojstupňového řízení, a to zvláště pro ústředí ČSSZ a zvláště pro územní jednotky reprezentované OSSZ. Jednotlivé kroky nutné k zavedení dvojstupňového řízení byly chronologicky seřazeny a pro každou fázi zavádění dvojstupňového řízení byla stanovena finanční, technická a personální náročnost každé etapy.

Dalším cenným výstupem projektu je provedení detailní právní analýzy změny postavení klienta jako účastníka dvojstupňového řízení a analýzy souladu rozhodnutí o dávce důchodového pojištění se správním řádem, včetně detailního srovnání nejvýznamnějších druhů správních řízení a jejich odchylek od správního řádu a důvodů, které k takovým odchylkám vedly.

Posledním, avšak neméně důležitým výstupem projektu je analýza poznatků z právních úprav ve věci vícestupňového řízení a srovnání způsobů organizačního uspořádání řízení o dávkách důchodového pojištění ve vybraných členských státech EU.

Vzhledem k tomu, že Česká republika se chystá diverzifikovat financování důchodového systému cestou zavedení možnosti vyvázání pojištěnce do fondového schématu, byla věnována pozornost rovněž **charakteristikám fondového pilíře důchodového systému ovlivňujícím výši správcovských poplatků**. Cílem bylo identifikovat řešení, která se ve světě při koncipování fondových schémat neosvědčila, aby se Česká republika mohla vyvarovat opakování chyb a naopak následovat dobré praxe.

Hladina nákladů fondového schématu souvisí především s vyspělostí (maturitou) schématu. U států, kde náklady postupně neklesly, je příčinou především nevhodná organizace procesů či malá koncentrace v odvětví. Celkové zatížení schématu poplatky odráží vedle nákladů společností i ziskovou marži správců důchodových úspor. V prvních několika letech po zřízení systému fondových úspor sice poplatky za správu relativně malého objemu aktiv nemohou pokrýt celkové náklady a zisková marže poplatky nezvyšuje, při dosažení určité zralosti má ale odvětví organizované na principu individuálních účtů tendenci k vyšším maržím. To souvisí s tím, že neexistují substituty

a rovněž se značnou přirozenou bariérou na straně vstupu do odvětví spočívající především v enormních vstupních nákladech. Na vyspělém trhu, jaký nalezneme například v Chile, je rovnováha vychýlena ve prospěch dodavatelů a soutěž mezi správcovskými společnostmi není v dlouhodobém horizontu silná.

Ukazuje se rovněž, že informace o ceně služby (výše poplatků) prakticky neovlivňuje chování spotřebitelů. Při obvyklé konstrukci účtovaných poplatků z více složek je cenová informace netransparentní a klient se nemá podle čeho rozhodnout. Ovšem ani v případě jednoznačné informace, jako např. v Chile klienti na cenovou informaci významně nereagují. Trh proto netlačí cenu služby směrem dolů, ale motivuje soutěžitele k marketingovým aktivitám, které mají u zákazníka velkou odezvu, a/nebo k vytváření vysoké ziskové marže.

Lze identifikovat dva základní směry, kterými se při řešení problému vysokých marží a vysokých marketingových nákladů reformy fondového pilíře jednotlivé země vydaly:

- rezignace na funkčnost trhu jako nástroje k dosažení nákladové efektivity schématu a přistoupení na cenovou regulaci,
- úsilí vytvořit na trhu transparentní cenovou informaci pro klienty.

Vytvoření cenové soutěže vyžaduje úplné odkrytí celkové ceny služby tak, aby byla pro klienta jednoduše srovnatelná. Společnosti se v takovém modelu mohou lišit pouze jedním druhem poplatku - například z objemu aktiv - a výše tohoto poplatku je pravidelně publikována nezávislým orgánem. Koncepce vyžaduje uvolnění režimu přestupů mezi společnostmi, aby se posílila soutěž. V poslední době se touto cestou vydalo Mexiko, které postavilo soutěž na pravidelné publikaci výše poplatků soutěžících společností. Na hodnocení, zda mexická strategie tlak na snižování nákladů vytvoří, je ovšem zatím příliš brzy.

Cestou cenové regulace jednotlivých druhů poplatků se v uplynulých letech vydala řada států (Polsko, Slovensko, Maďarsko, Estonsko). Tato strategie byla spolehlivá v relativně rychlé redukci nákladů provozu celého schématu, ale může vyústit při "přestřelené regulaci" např. do utlumení získávání nových klientů dobrovolného systému, jak k tomu došlo například na Slovensku. Nepřiměřená cenová regulace aplikovaná hned od startu odvětví může dále vytvořit v dobrovolném systému významnou bariéru pro získávání klientů do odvětví. Zvýšená kapitálová náročnost spojená s financováním marketingové kampaně při startu odvětví pak může znamenat omezení počtu soutěžitelů pouze na finančně velice silné společnosti.

Pro důchodovou reformu lze navrhnout podporu co nejrychlejší akumulace kapitálu ve 2. pilíři, podporu přiměřené koncentrace a zamezení fragmentace odvětví, co nejefektivnější nastavení procesů s využitím existující infrastruktury finančního trhu, účinná a zároveň přiměřená regulace ziskové marže, zejména v počátečních letech by neměla být v konfliktu s cílem získání nových klientů.

3.1.5 Dlouhodobé sledování a hodnocení faktorů, které způsobují nerovnováhy na trhu práce, a hodnocení opatření, která tyto nerovnováhy odstraňují

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- analýza flexibilních forem práce ve vybraných zemích EU,
- zajištění komplexního řešení systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením, návrh metodologie, analytických podkladů, příprava systémových změn a vzdělávacích materiálů v návaznosti na další projekty vzdělávání zaměstnanců,
- odhadování vzdělanostních potřeb v regionech ČR,
- oživení trhu práce v po krizovém období,
- optimalizace práce poradců pro zprostředkování zaměstnání na úřadu práce v ČR,
- social Experimentation for Active Ageing.

V rámci projektu **Analýza flexibilních forem práce ve vybraných zemích EU** byla soustředěna pozornost na zhodnocení implementace vhodných opatření v našich podmínkách. Výběr zemí pro účely analýzy vycházel z konceptu "kvality života". Jedná se o koncept umožňující kvantitativně zjistit úroveň kvality pracovních míst v jednotlivých členských zemích. Na základě těchto indikátorů byla Evropskou komisí provedena komparativní analýza a formulována typologie jednotlivých "modelů kvality zaměstnání" v EU. Jako zástupci jednotlivých skupin byly pro účely analýzy vybrány Německo, Nizozemsko, Španělsko, Slovinsko a Slovensko. Pozornost analýzy v jednotlivých zemích byla zaměřena na rozbor obecné situace a vývoj trhu práce, uplatňování flexibilních forem práce na trhu práce z hlediska jejich vlivu na celkovou situaci na trhu práce, zaměstnanosti, příp. nezaměstnanosti, produktivity práce a zvyšování konkurenceschopnosti podniků, legislativní úpravy flexibilních forem práce, tj. popis a rozbor legislativní úpravy nejvýznamnějších flexibilních forem práce a jejich zhodnocení s využitím SWOT analýzy.

Jednotlivé evropské země se z hlediska rozvoje flexibilních forem zaměstnávání a pracovní doby liší, přičemž tyto rozdíly jsou ve významné míře ovlivněné, vedle pracovněprávní legislativy, faktory jiné povahy, např. tradičním dělením genderových rolí, postavením žen na trhu práce, převládajícím hodnotovým klimatem a historickým přístupem, tj. tradicemi v oblasti politiky zaměstnanosti a sociální politiky. Vzhledem k tomu, že pro analýzu účinnosti flexibilních forem zaměstnání a pracovní doby na trh práce a zaměstnanost obecně, příp. při úvahách o možném transferu přístupů jiných evropských zemí do našich podmínek je nutné porozumět i širšímu společenskému a kulturnímu kontextu uplatňování flexibilních forem zaměstnávání, byla z těchto důvodů zvolena metoda kombinace sekundární analýzy informačních zdrojů a výzkumného designu tzv. mnohočetných případových studií uplatňování a regulace flexibilních forem zaměstnání ve vybraných členských zemích EU.

V prvním období řešení projektu zakázky byla provedena sekundární analýza informačních zdrojů a literatury týkající se zkoumané problematiky, jak na obecné úrovni, tak na úrovni jednotlivých vybraných zemí, jejíž výsledky byly využity pro účely vypracování podrobné osnovy národních studií. Vyhledání a oslovení s nabídkou na spolupráci byli experti ve vybraných zemích, kteří se v současné době věnují zpracování národních studií. Průběžně probíhají analytické práce na zmapování problematiky flexibilních forem práce v podmínkách naší republiky.

Zpracování případových studií za jednotlivé státy tak bude v následujícím období provedeno odborníky na trh práce, kteří v dané zemi žijí a díky čemuž budou ve studiích zohledněny i zdánlivě nesouvisející, ale v konečném důsledku třeba velmi významné souvislosti legislativní úpravy a praktické realizace flexibilních forem zaměstnání a organizace pracovní doby.

Případové studie využívání flexibilních forem práce, jejich legislativní úpravy a vliv na produktivitu práce a konkurenceschopnost budou zpracovány podle jednotné struktury a závěry národních studií budou s experty dále diskutovány. Následné zhodnocení využívání těchto forem ve vybraných zemích a jejich možné implementace FFP v podmínkách České republiky bude provedeno pomocí SWOT analýzy. Pro tvorbu doporučení a kvalitní výsledky SWOT analýzy možné implementace vybraných opatření v podmínkách ČR bude dále uplatněna metoda brainstormingu, k diskusi budou přizváni zástupci zaměstnavatelů, zaměstnanců a státu.

V následujícím období realizace veřejné zakázky budou dokončeny národní studie zahraničními experty, jejichž výstupy budou zanalyzovány a zhodnoceny z pohledu možné implementace nejvýznamnějších FFP v podmínkách České republiky a na jejichž základě budou vymezena doporučení a hlavní bariéry v případě zavedení vybraných návrhů v podmínkách ČR.

Cílem projektu **Odhadování vzdělanostních potřeb v regionech v ČR** je vyvinutí metodiky a sestavení počítačového modelu pro odhadování vzdělanostních potřeb, zajištění potřebných vstupních statistických dat pro potřeby modelu a jeho aplikace v konkrétním regionu. Při řešení projektu je využívána spolupráce s odborným zahraničním expertem z University of Warwick v Coventry ve Velké Británii, kde se řešení podobné problematiky dlouhodobě věnují. Pro praktické ověření modelu v konkrétních podmínkách byl zvolen Ústecký kraj.

V roce 2011 byla pozornost soustředěna na sestavení počítačového modelu, programování a ověřování jeho složek, prezentaci prací na vývoji modelu na intranetu VÚPSV, získávání vstupních dat pro vybraný region, ověřování poměrů v cílovém regionu s cílem upřesnění vstupních dat týkajících se očekávaného vývoje zaměstnanosti a vývoje počtu absolventů středních škol v kraji, vývoj metod pro predikci některých ukazatelů pracovního trhu na úrovni kraje.

Vedle těchto činností bylo dále nutno řešit v době přípravy projektu neplánované úkoly, zejména sestavování časových řad proměnných Výběrového šetření pracovních sil za situace, kdy v datech za rok 2011 došlo k neočekávaným změnám ve struktuře. Ve Výběrovém šetření pracovních sil došlo k omezení dotazu na obor vzdělání a zvolení jiné klasifikace zaměstnání CZ-ISCO. Napojení na dosud užívanou klasifikaci KZAM-R a doplnění proměnné Obor vzdělání v datech VŠPS pro rok 2011 není dosud vyřešeno.

V následujícím období bude provedena prognóza vzdělanostních potřeb v Ústeckém kraji, jež bude zahrnovat odhad šancí na získání zaměstnání absolventů středních škol v kraji a odhad šancí na získání vhodně vzdělaných pracovníků pro potenciální investory. Zpracovaná prognóza poskytne decizní sféře důležité podklady pro tvorbu opatření na odstranění nerovnováhy na regionálním trhu práce. Výstupy a využití prognostických funkcí modelu bude nabídnuto i zástupcům ostatních krajů či vyšších územních celků.

Cílem projektu **Oživení trhu práce v pokrizovém období** bylo:

1. provést analýzu vývoje volných pracovních míst v letech 2008-2011, tj. od období ekonomické konjunktury, přes období ekonomické krize, po současnou dobu, a to na základě údajů OK práce z Integrovaného portálu MPSV,
2. v souvislosti se zrušením povinnosti zaměstnavatelů hlásit volné pracovní místo na úřady práce doplnit (kompenzovat) současnou databázi hlášených volných pracovních míst tak, aby k 1. lednu 2012 byl funkční systém sběru dat volných pracovních míst i z jiných zdrojů.

V rámci řešení projektu byly analyzovány základní trendy v oblasti poptávkové stránky trhu práce od roku 2008, byly posouzeny stávající pracovní portály volných pracovních míst největších soukromých provozovatelů, bylo realizováno výběrové řízení mezi soukromými provozovateli a po výběru a nákupu optimální databáze, provedeno její zkušební odzkoušení.

Na základě zjištěných poznatků byl vypracován policy paper pro zadavatele s cílem stručně informovat o zjištěných závěrech. Tento police paper obsahoval:

- textovou část o vývoji volných pracovních míst od roku 2008 z integrovaného portálu MPSV,
- tabulkovou část dokládající zjištěné závěry (celkem 16 tabulek),
- posouzení současných provozovatelů elektronických databází volných pracovních míst na českém trhu práce,
- porovnání současné databáze volných pracovních míst provozované MPSV s databází vybrané společnosti (společnost LMC, s.r.o.),
- doporučení pro monitoring poptávkové stránky trhu práce po roce 2011.

Současně byly zpracovány tři samostatné přílohy. Příloha č. 1 obsahuje metodické pokyny pro provoz databáze volných pracovních míst a tabulkovou část s výstupy nabízených pracovních pozic za měsíc listopad 2011. Nabízené pracovní pozice společnosti LMC jsou tříděny podle regionů ČR, podle dosaženého vzdělání, podle kategorií zaměstnání KZAM/CZ-ISCO (první, druhá a třetí úroveň třídění), podle typu pracovní smlouvy (řádná pracovní smlouva, živnostenský list), podle pracovního úvazku (plný pracovní úvazek, zkrácený pracovní úvazek), podle délky pracovního úvazku (doba určitá/doba neurčitá), podle specifických kategorií (pracovní místa pro ženy na mateřské dovolené, OZP, důchodce atd.).

Příloha č. 2 uvádí praktický příklad kombinace kvantitativních a kvalitativních metod šetření při zjišťování volných pracovních míst pro vysoce kvalifikované odborníky, poslední příloha dokumentuje ukázkou monitoringu tisku, konkrétně přehled nově vytvořených a zrušených pracovních míst podle odvětví, zaměstnavatelů a regionů ČR.

Cenná je zejména část týkající se vytipování předností a nedostatků internetového portálu soukromého provozovatele v porovnání s dosud používanou centrální evidencí volných pracovních míst MPSV, dále metodické pokyny pro provoz nového systému sběru dat o volných pracovních místech a doporučení pro centrální monitoring poptávkové stránky trhu práce v nadcházejícím období.

V rámci projektu **Optimalizace práce poradců pro zprostředkování zaměstnání na úřadu práce v ČR** byla specifická pozornost věnována analýze situace žen (matek), zdravotně postižených a nekvalifikovaných a sociálně vyloučených na trhu práce. Tímto rozbohem se snaží dokumentovat nárůst provázanosti a komplexnosti problémů na českém trhu práce těchto skupin uchazečů o zaměstnání.

Analýza diferencovaného přístupu poradců k uchazečům ukázala, že poradci si všímají různých charakteristik jak na straně uchazeče, tak trhu práce a dalších vnějších podmínek spjatých s klientem, což znamená, že jsou schopni mezi svými klienty dobře diferencovat. Dále se ukázalo, že různí poradci kladou důraz na různé typy kritérií (např. zda vůbec berou v úvahu vnější kritéria, či behaviorální kritérium "zájem pracovat"). Hlubší analýza pro účely případových studií dále doložila, že na jednotlivých pracovištích ÚP ČR většinou existuje pouze slabá nebo žádná souvislost mezi diferenciačními kritérii, které tamní poradci u jednotlivých uchazečů více méně vědomě registrují, a postupy či strategiemi, jimiž poradce řeší problém nezaměstnanosti u daného uchazeče. Spontánní diferenciační kritéria tak většinou poradci uplatňují pouze

při volbě stylu komunikace a jednání s klientem tváří v tvář během kontaktních návštěv uchazeče.

Analýza implementace poradenského procesu dále ukázala na různé formy modifikace reálných cílů práce poradců pro zprostředkování. Popsané modifikace ukázaly na spontánní vývoj systému služeb zaměstnanosti zachycený na počátku roku 2011. V modifikacích se projevují dvě základní transformační tendence poradenského systému. Na jedné straně jde o posílení efektivity výkonu poradenství (creaming effect) a na druhé straně posílení účinnosti v oblasti sociální pomoci potřebným, dlouhodobě nezaměstnaným a současně zabránění zneužívání poradenského systému těmi, kteří nechtějí pracovat a přijmout odpovědnost za své postavení. Organizační motivace pracovníků k transformaci reálných cílů systému je velmi pravděpodobně vedena snahou po udržení funkčnosti systému služeb zaměstnanosti v podmínkách rostoucího počtu uchazečů a akutního nedostatku finančních zdrojů, které jsou jedny z nejnižších (přepočteno k podílu na HDP) v celé Evropě. Profesionální logika by naopak vedla transformaci směrem ke zvýšení účinnosti opatření z hlediska nalezení a tvorby volných pracovních míst a z hlediska aktivizace uchazeče pro lepší zaměstnatelnost na regionálních trzích práce. Tento aspekt transformace cílů se však příliš neprojevil.

Při realizaci poradenství pro zprostředkování v organizacích služeb zaměstnanosti se naplno objevují faktory, které omezují práci poradců: především subjektivně silně pocíťovaná nízká časová kapacita pro poradenskou práci s uchazeči. Jako významná se objevuje také skutečnost, že ztráta zaměstnání může být spojena u části uchazečů s krizovou finanční, rodinnou a životní situací. Nezbytná podpora v těchto situacích přitom také vyžaduje časovou kapacitu poradců, která se jim nedostává.

Jako velmi podstatná překážka pro práci poradců je vnímána zejména situace na trhu práce spojená s velkým nedostatkem volných pracovních míst. Představy poradců se v této souvislosti pojí s vnímanou potřebou většího množství opatření, která by podporovala tvorbu nových pracovních míst, a dále aktivizaci nezaměstnaných uchazečů v období nedostatku pracovních příležitostí.

Při realizaci poradenského procesu pracovníci výrazně standardizují a zjednodušují aplikaci aktivačních nástrojů, zatímco jejich identifikace jednotlivých cílových skupin a jejich problémů byla poměrně bohatá a diferencovaná, v případě implementace řešení problémů upozorňují na nedostatečnou rozpracovanost formálních nástrojů a na nutnost redukovat svou poradenskou aktivitu jen na menší okruh uchazečů o zaměstnání, který je ve studii označen jako "standardní skupina 2". Tedy kategorie uchazečů, která chce pracovat, ale k uplatnění na trhu práce si nemůže pomoci sama. Pro uchazeče, kteří si mohou pomoci sami, nemají poradci dostatečně kvalitní a individuální nástroje podpory a pro uchazeče, kteří nechtějí pracovat, jsou nástroje APZ zase málo robustní a účinné. V podmínkách nedostatku vzácných zdrojů redukuje faktickou poradenskou činnost na trhu práce jen na druhou standardní skupinu uchazečů. Z hlediska organizační logiky udržení funkčnosti systému služeb zaměstnanosti postupují poradci velmi "racionálně".

Výsledky ukazují, že současný poradenský proces přes pozitivní iniciativu poradenských pracovníků není uspořádán na základě profesních hodnot poradenství na trhu práce. Projevem uvedeného stavu je i málo rozvíjený kontakt se zaměstnavateli a jen slabá tendence zpřesňovat a vyjasňovat kvalifikační a kompetenční potřeby pracovních míst. Převažující administrativně organizační ráz poradenského procesu je největší překážkou větší diferenciaci pracovních postupů v systému služeb zaměstnanosti. Konečně z výsledků vyplývá, že fungování systému služeb zaměstnanosti v posledních letech je téměř výlučně výsledkem neformálních iniciativ operačních poradenských pracovníků a jejich přímých nadřízených. Funkčnost poradenského procesu je vykoupena jeho větší standardizací, nižší efektivitou a faktickou redukcí poradenských a zprostředkovacích aktivit na omezený okruh cílových skupin.

Mezinárodního výzkumného projektu **Social Experimentation for Active Ageing** zaměřeném na cílovou skupinu nezaměstnaných starších padesáti let se zúčastnili následující partneři: QeC-ERAN (BE), Edinburgh Chamber of Commerce (UK), Research Institute for Labour and Social Affairs (CZ), Economic Institute of Maribor (SI) and PISCESw Partnership in Social and Community Enterprise in Social care (UK).

Cílem české části projektu byla realizace a evaluace pilotní akce podporující zahájení a udržení samostatného podnikání osob z cílové skupiny. Program byl realizován v regionu České Budějovice. VÚPSV program realizoval ve spolupráci s partnery Jihočeskou hospodářskou komorou a Úřadem práce v Českých Budějovicích. V realizační části byl program rozdělen na motivační, vzdělávací a poradenskou část. Programu se zúčastnilo 23 osob z cílové skupiny. V evaluační části program využíval prvky tzv. akčního výzkumu. V projektu byly hodnoceny tyto aspekty:

- a) nakolik program dosáhl očekávaných efektů,
- b) nakolik jednotlivé části programu a další okolnosti mohly ovlivnit výsledky programu,
- c) nakolik byla podpora samostatného podnikání vhodnou formou podpory pro osoby z cílové skupiny,
- d) nakolik byl využitý postup hodnocení vhodnou formou hodnocení pro podobné programy.

Program byl hodnocen z hlediska plánované struktury, procesu realizace a dosažených výsledků. Vzhledem k podmínkám realizace programu byl využit experimentální design výzkumu s neekvivalentními skupinami. Výsledky monografie zahrnují kromě monitorovaných indikátorů také zpětnou vazbu od účastníků programu a názory jednotlivých aktérů - realizátorů programu a členů lokální akční výzkumné skupiny (LARG).

K hlavním výsledkům monografie patří tyto poznatky:

- V průběhu programu bylo postupně realizováno několik metod oslovení osob z cílové populace, z nichž nejvíce úspěšné bylo využití kolektivních informačních schůzek.
- V důsledku samovýběru účastníků programu (v důsledku otevřenosti programu a motivace k účasti) došlo k zaměření programu na osoby s vyšší úrovní vzdělání a předchozí zkušeností s podnikáním (asi polovina účastníků).
- Zdravotní stav účastníků byl významným faktorem ovlivňujícím účast v programu i dosažené výsledky programu.
- Motivace k účasti v programu respektive motivace k zahájení podnikání byla klíčovým faktorem ovlivňujícím úspěšnost programu.
- Významným přínosem programu byla podle účastníků programu vzdělávací část programu včetně individuálního poradenství, která je připravila na řešení situací spojených s podnikáním
- Po devíti až deseti měsících od skončení vzdělávací části podnikalo 6 z 23 účastníků programu.

Výsledky programu mohou být hodnoceny z více hledisek. Ve srovnání s předchozím programem, který byl zaměřen na osoby ze všech věkových skupin, byl tento program méně úspěšný. Ve srovnání experimentální (6 z 23 účastníků) s

kontrolní skupinou (2 z 51 účastníků) lze pozorovat vyšší efekt na zahájení podnikání, zatímco efekt na nalezení zaměstnání byl stejný v obou skupinách. Jednu z příčin nižšího počtu osob, které zahájily podnikání, lze identifikovat v preferenci zaměstnání před podnikáním u účastníků programu. Podle členů LARG a účastníků programu měl program efekt na redukci osamělosti, zvýšení optimismu a zlepšení životní perspektivy účastníků (včetně zlepšení sebevědomí a získání nových sociálních kontaktů).

3.1.6 Monitorování procesů migrace a politik integrace cizinců na trhu práce a ve společnosti

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí
- mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokračující hospodářské recese v roce 2010

Cílem projektu **Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí** je vytvořit kvalifikovanou metodiku specifického výzkumu veřejného mínění na téma integrace a její bariéry, která by prostřednictvím vybraných kvalitativních ukazatelů umožňovala dlouhodobé monitorování názorů a postojů cizinců třetích zemí, a tím i posuzování a hodnocení stupně integrace cizinců třetích zemí do české společnosti. ČR se během let změnila z tranzitivní země na zemi hostitelskou, v roce 2010 žilo na území ČR cca 24 tisíc cizinců z třetích zemí (nejvíce z Ukrajiny a Vietnamu). Metodika bude vytvořena tak, aby umožňovala buď pravidelný nebo náhodný monitoring situace cizinců třetích zemí, bez ohledu na jejich příslušnost k národnostní komunitě. Metodika je založena na motivačních a postojových ukazatelích monitorujících integraci cizinců třetích zemí, které nelze získat ze statistických (administrativních) dat. Navržená metodika bude současně otestována prostřednictvím dotazníkového šetření na výběrovém vzorku 250-300 respondentů z Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. Realizace tohoto projektu do budoucna sleduje rovněž vytvoření specifické báze kvalitativních ukazatelů monitorujících průběh integrace cizinců třetích zemí do české společnosti, jejíž zásadní využití bude při tvorbě adekvátních opatření na centrální i lokální úrovni v této oblasti.

Příprava, realizace a vyhodnocení dotazníkového šetření sleduje tyto základní cíle:

- Na základě uvedené sondy identifikovat bariéry integrace cizinců z třetích zemí, jak je charakterizují názory a postoje cizinců. V rámci znevýhodněných skupin cizinců bude pozornost zaměřena na ženy-cizinky se záměrem zjistit jejich možné sociální ohrožení a bariéry integrace vzhledem k dvojité roli, kterou zastávají (péče o rodinu, výdělečná činnost v zaměstnání). Lze předpokládat, že u této skupiny existuje vyšší riziko vyloučení (nezaměstnanost, chudoba) a menší možnosti vytváření sociálních vazeb v české společnosti. Souhrnným vyústěním dotazníkového šetření bude analýza zjištěných problémových oblastí bránících pozitivnímu procesu integrace cizinců z třetích zemí.
- Vypracovat metodiku sociologického šetření, která by umožňovala dlouhodobé (popř. nárazové) periodické zjišťování kvalitativních charakteristik procesů integrace cizinců z třetích zemí a bariér jejich rozvoje. Lze předpokládat, že hlavní kvalitativní indikátory budou vycházet z postojů vybraných komunit cizinců a na jejich základě budou identifikovány pozitiva a negativa jejich postavení v ČR, vztahy k české populaci a zábrany stěžující nebo znemožňující jejich integrování do

společnosti. Na vypracování metodiky a obsahu šetření je proto v rámci projektu orientována významná část aktivit. Předpokládá se, že obsah dotazníku bude zaměřen na tyto okruhy: demografické údaje o cizincích z třetích zemí, motivy jejich migrace a perspektivy pro život v ČR, podmínky života v ČR, bariéry a překážky integrace, sociální vazby apod.

Realizace projektu přispěje k rozšíření sledovaných indikátorů o bázi kvalitativních ukazatelů monitorujících průběh integrace CTZ do české společnosti a případné přijetí adekvátních opatření na centrální, příp. lokální úrovni.

Monografie o vývoji pracovní migrace v České republice si klade za cíl podat jednoduchou a přehlednou formou aktuální informaci o **vývoji zahraničních migrací v České republice v souvislosti s vývojem na trhu práce v době hospodářské recese**. Vychází z datových zdrojů poskytovaných policií České republiky, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Českým statistickým úřadem. Monografie je pravidelnou součástí výzkumné činnosti, počátky výzkumu v této oblasti se tradují již od roku 1991. Monografie se v posledním období zaměřují detailněji na vývoj pracovních migrací v době hospodářské recese a vlivu hospodářského oživení na pracovní migrace.

Českou republiku lze pokládat za jednu z významnějších evropských imigračních zemí. Podíl cizinců v obyvatelstvu převyšuje již od roku 2008 4 % a přírůstek stěhování představuje od roku 1993 významnou složkou populačního růstu. V období hospodářské konjunktury rostl počet volných pracovních míst a deficit pracovní síly vyrovnávali především cizinci z třetích zemí. Jejich počet významně poklesl v průběhu hospodářské recese. Od konce 90. let se začaly vzdalovat křivky povolení k pobytu a zaměstnanosti cizinců. Míra ekonomické participace cizinců oscilovala v závislosti na hospodářském cyklu. V době konjunktury se obě křivky sblížovaly, v době recese oddalovaly. Zatímco mezi občany EU míra ekonomické participace v době recese stagnovala a posléze mírně vzrostla, tj. počet zaměstnaných občanů EU převyšoval počet bydlících (kteří mají platné povolení k pobytu), u cizinců z třetích zemí tomu bylo naopak. Uvedená data dokládají význam volného pohybu osob pro trh práce uvnitř EU. Recese vedla především k poklesu ekonomické aktivity u cizinců z třetích zemí. Počet cizinců z třetích zemí s povolením k pobytu výrazně převážil počet ekonomicky aktivních (zaměstnaných či podnikajících) cizinců z třetích zemí.

Ekonomická recese paradoxně přispěla ke zlepšení kvalifikační úrovně cizinců z třetích zemí zaměstnaných v ČR. Na trhu práce se udrželi spíše vzdělanější a kvalifikovanější cizinci a klesl počet cizinců s nejnižším vzděláním a kvalifikací. Rada cizinců se v době krize přesunula ze závislé činnosti do živnostenského podnikání. Počet volných pracovních míst, která lze nabídnout cizincům, neroste a z tohoto důvodu nelze ani očekávat, že se zaměstnanost cizinců v blízké budoucnosti zvýší. Vládní migrační politika musí citlivě reagovat na reálný či očekávaný vývoj na trhu práce a brát v úvahu deficit pracovní síly v některých oborech a specifických profesích, po nichž je i v době krize poptávka, a na druhé straně chránit domácí trh práce.

Odpověď na otázku, zdali podporovat či tlumit v době hospodářské recese pracovní migrace a které, není tedy snadná. Vyžaduje přesné a strukturované informace nejen o předpokládaném vývoji ekonomiky, ale i o dosavadním průběhu pracovních migrací. Průběh migrací ovlivňují nejen geopolitické faktory a probíhající ekonomické procesy (globální i lokální), ale i přírodní události a lidské faktory, které nejsou vždy vázány výlučně na racionální rozhodování migrantů.

3.1.7 Hodnocení politiky sociálních služeb v širší perspektivě

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- roli sociálního pracovníka, ošetřujícího a posudkového lékaře v rámci řízení o přiznání příspěvku na péči
- problematice ucelené rehabilitace osob se zdravotním postižením,
- systému efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče.

V rámci projektu **Role sociálního pracovníka, ošetřujícího a posudkového lékaře v rámci řízení o přiznání příspěvku na péči** byl prostřednictvím analýzy dat shromážděných v rámci kvalitativních případových studií výkonu agendy příspěvku na péči ve třech typově odlišných správních územích (krajské město, obec s dřívějším statutem okresního města, obec s rozšířenou působností) analyzován proces řízení o přiznání této sociální dávky. Pozornost byla soustředěna zejména na to, jak jsou role jednotlivých aktérů v procesu řízení o příspěvek na péči konstruovány, vykonávány a jak probíhá spolupráce mezi těmito aktéry. Pozornost byla rovněž věnována otázce, v čem stávající pojetí role sociálního pracovníka v tomto procesu podporuje zvládání životní situace příjemce PnP a v čem naopak zvládání životní situace brání. Ukázalo se, že spolupráce zejména mezi sociálními pracovníky a posudkovými lékaři je obtížná kvůli nedostatečnému pochopení a uznání odlišných perspektiv (sociální vs. medicínský pohled) těchto aktérů. Pomoc, kterou sociální pracovníci žadatelům a příjemcům příspěvku na péči běžně poskytují, je značně limitovaná využíváním pouze jednostranného přístupu k pomoci klientům, potenciál sociální práce tak zůstává často nevyužit. Tato omezení a bariéry výkonu agendy příspěvku na péči se následně odrážejí v poměrně nízké efektivitě příspěvku na péči účinně přispívat k řešení nepříznivé životní situace příjemce této dávky, a to jak skrze podporu optimálního využívání příspěvku na péči, tak skrze zvyšování kompetencí příjemce této dávky k samostatnému řešení vlastní situace.

Další oblastí, které byla věnována pozornost, je problematika **ucelené rehabilitace** osob se zdravotním postižením. Vlastní rehabilitace se skládá především z rehabilitace léčebné, kterou lze chápat jako soubor včasných diagnostických a terapeutických opatření za účelem zlepšení či stabilizace zdravotního stavu, pracovní rehabilitace, jejímž cílem je obnovit dosavadní pracovní uplatnění jedince nebo získání jiného vhodného pracovního uplatnění, aby takováto osoba byla schopna získat pracovní uplatnění na trhu práce a udržet si pracovní místo. Sociální rehabilitace je proces, jehož cílem je dosažení maximálně možné soběstačnosti za účelem nejvyššího možného stupně sociální integrace, a pedagogická rehabilitace je souhrnem specifických pedagogických činností zaměřených na obnovu vzdělanostních dovedností osob se zdravotním postižením za účelem vhodné integrace do společnosti. Tyto složky se spolu navzájem prolínají a jejich cílem je vedle pokud možno co nejširšího začlenění osob se zdravotním postižením do společnosti i zamezení sociální exkluze těchto osob.

Evropská unie vyzvala své členské země, aby se ucelená rehabilitace (rehabilitace osob se zdravotním postižením) - comprehensive rehabilitation - stala součástí politiky státu. ČR se stále řadí mezi země, kde je tato problematika řešena pouze okrajově, ze složek ucelené rehabilitace je jako celek právně upravena pouze pracovní rehabilitace, a to v zákoně o zaměstnanosti. U ostatních typů rehabilitace však

komplexní právní úprava chybí. Tato problematika je sice obsažena v právních předpisech jednotlivých právních odvětví, nicméně však netvoří ucelený celek.

Cílem projektu bylo provést analýzu právní úpravy a faktického fungování rehabilitace osob se zdravotním postižením ve vybraných zemích, především ze členských států Evropské unie. Získané poznatky by mohly napomoci při přípravě právní normy/norem o ucelené rehabilitaci v ČR. Na základě získaných údajů z jednotlivých států lze identifikovat následující doporučení pro ČR:

- ucelenou rehabilitaci upravit v zákonu o rehabilitaci pouze rámcově s tím, že detailní právní úprava jednotlivých součástí rehabilitace by byla ponechána příslušným právním odvětvím,
- je třeba provést revizi stávajících právních předpisů tak, aby byly jednotlivé typy rehabilitace vzájemně provázány,
- vytvořit jednotnou právní definici osoby se zdravotním postižením, a to pro všechny právní předpisy zabývající se touto problematikou,
- v rámcovém zákoně stanovit, která instituce je příslušná pro jednotlivé druhy rehabilitace,
- stanovit povinnost poskytovatelům rehabilitace (zejména lékařům) nabídnout klientovi rehabilitaci a dále sledovat vhodnost a účelnost poskytování dalšího typu rehabilitace,
- stanovit povinnost vzájemné spolupráce pro jednotlivé poskytovatele rehabilitace a orgány státní správy tak, aby došlo k plné informovanosti o již provedených opatřeních a výsledcích, kterých bylo u klienta dosaženo,
- v rámcovém zákoně stanovit základní práva a povinnosti osob se zdravotním postižením ve vztahu k ucelené rehabilitaci a dále by bylo vhodné zdůraznit jejich aktivní roli v tomto procesu,
- v případě porušení součinnosti či odmítnutí rehabilitace stanovit pro příjemce rehabilitace v zákoně sankce (např. krácení či odejmutí některých sociálních dávek).

V souvislosti s přípravou návrhu zákona, v jehož rámci by byla upravena problematika poskytování dlouhodobé sociálně-zdravotní péče, byla v rámci výzkumné činnosti věnována rovněž pozornost možnostem vytvoření **modelu efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče**. Cílem toto řešení bylo na základě připravované právní úpravy provést kvantifikaci očekávaných ekonomických dopadů navrhovaného řešení vč. zpracování odhadu vývoje počtu osob, který do r. 2025 bude vyžadovat služby dlouhodobé sociálně-zdravotní péče.

Ukázalo se, že stěžejním limitem zajištění efektivního fungování systému dlouhodobé péče je provedení reformy zdravotnických služeb, v jejímž rámci by mělo být dosaženo personálních úspor a z nich vyplývajících úspor ve výši neinvestičních výdajů především v léčebnách pro dlouhodobě nemocné a v odborných léčebných ústavech. Intenzivně je rovněž nutno "optimalizovat" strukturu klientů v pobytových zařízeních sociálních služeb, např. v prosinci 2010 bylo v domovech pro seniory 5 817 klientů bez přiznaného příspěvku na péči a 7 897 klientů mělo přiznáno příspěvek na péči pouze v I. stupni závislosti. V tomto smyslu je potřeba výrazně posílit ekonomický pohled při rozhodování managementu jednotlivých zařízení o dlouhodobých principech a strategiích financování poskytovaných sociálních služeb.

K dalším souvisejícím podmínkám efektivního systému poskytování a financování služeb dlouhodobé péče by měla patřit tato řešení:

- vyplácení příspěvku na péči v nepeněžním vyjádření, resp. podmínění výplaty této dávky poskytováním služeb od registrovaných poskytovatelů těchto služeb (v této souvislosti zůstává otázkou, zda by nebylo vhodné změnit název této dávky na "příspěvek na zajištění sociální služby"),
- zrušení "cenové regulace" výše úhrad za pobyt a stravu v pobytových zařízeních a za úkony v terénních a ambulantních formách,
- propojení systému plánování, registrace a financování sociálních služeb,
- stanovení povinnosti POÚ zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, přičemž v jeho rámci by měla být věnována pozornost vzájemným vazbám sociálních služeb na související oblasti, zejména na oblast zdravotní péče, bytové politiky a dopravní obslužnosti jednotlivých regionů,
- posílení závaznosti finanční rozvahy poskytovatelů služeb v procesu registrace.

Při kvantifikaci nákladů navrhovaných systémových změn v oblasti financování dlouhodobé sociálně-zdravotní péče je potřebné zohlednit tyto skutečnosti:

- do nákladů na poskytování služeb dlouhodobé péče je potřeba započítat rovněž finanční prostředky, které v současné době zdravotní pojišťovny v rozporu s platným právním stavem nevyplácejí pobytovým zařízením sociálních služeb,
- financování ošetrovatelské a rehabilitační péče na skutečně poskytované úrovni významným způsobem posílí jistoty jednotlivých poskytovatelů, neboť nebudou závislí na poskytování dotací ze státního rozpočtu,
- sjednocením systému financování odborných léčebných ústavů by mělo dojít:
 - k významným úsporám zdrojů ze systému veřejného zdravotního pojištění (současné náklady ve výši 38 400 Kč na lůžko měsíčně by měly poklesnout na 5 915 Kč, celková úspora by činila 8 439 mil. Kč ročně),
 - ke zvýšení podílu klienta na krytí nákladů za pobyt a stravu v těchto zařízeních z dnešních 1 280 Kč měsíčně na cca 9 000 Kč měsíčně,
 - výplatou příspěvku na péči i do odborných léčebných ústavů vzrostou výdaje na výplatu této dávky o cca 1 348 mil. Kč.

Uvedené propočty potvrzují dříve jednoznačně dokázané hluboké podfinancování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb a zcela jednoznačně ukazují na možnosti efektivního vytvoření systému dlouhodobé sociálně zdravotní péče. Navržený systém financování přitom umožní další potřebný rozvoj tohoto segmentu péče, neboť poskytovatelé těchto služeb již nebudou závislí na přiznání dotací ze státního rozpočtu. Kritickým místem tohoto řešení je ovšem ochota zdravotnických zařízení i samotných pojišťoven ke změnám v struktuře personálního zajištění tohoto provozu v těchto zařízeních, která je cestou k nezbytným změnám ve struktuře financování provozu zařízení dlouhodobé sociálně-zdravotní péče. Vzhledem k předpokládaným demografickým trendům je toto řešení nutno hodnotit jako pozitivní krok k nastartování rozvojových strategických plánů v jednotlivých regionech. Podle provedené projekce vývoje počtu osob vyžadujících služby dlouhodobé péče totiž dojde do r. 2025 k více než zdvojnásobení počtu klientů, kteří tyto služby budou potřebovat (z 117,6 tis. v r. 2012 na 241,9 tis. v r. 2025).

3.1.8 Hodnocení trendů demografického vývoje a možností rodinné politiky v návaznosti na další veřejné politiky čelit jeho sociálním dopadům

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita
- Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - umísťování dětí, podmínky péče o děti, financování provozu
- Analýza systému péče o ohrožené děti
- Spotřeba a spotřebitelé ve vyšším věku.

V rámci řešení projektu **Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita** byly na základě dat dvou vln panelového šetření Generations and Gender Survey (GGS) a dalších datových zdrojů provedeny a publikovány analýzy k tématům demografického chování, demografického stárnutí, genderových nerovností a rodinné politiky.

V rámci zkoumání demografického chování byly jednak analyzovány podmínky narození (dalšího) dítěte a souvislosti uskutečňování rodičovských plánů. Pozornost byla zaměřena na zkoumání individuálních souvislostí rodičovství. Realizace natalitních plánů byla sledována na základě konfrontace původních záměrů respondentů ve dvou vlnách šetření a jejich následným reálným chováním. Analýzy ukazují, že samotné reprodukční plány jsou důležitou proměnnou ovlivňující pravděpodobnost porodu, ale také, že významný podíl respondentů, kteří původně plánovali mít dítě, po uplynutí tří let tento svůj záměr zcela opustili. Vliv zde má především partnerský status a také věk či počet dětí.

Zvláštní pozornost byla věnována osamostatňování mladých lidí a jejich životním podmínkám, mj. v mezinárodním srovnání. V něm bylo ukázáno, že z hlediska časování a determinant odchodu mladých Čechů a Češek z domova rodičů má toto jejich chování rysy podobné i odlišné jak od západního, tak od východního modelu demografického chování podle teorie J. Hajnala a nachází se tak na jakési střední úrovni.

Další oblastí bylo porovnání nesezdaných partnerů s manželskými páry se zaměřením na generační změny v životních drahách mužů a žen. Nesezdaným soužitím jsou totiž přičítány atributy moderní společnosti spojené s osobní svobodou a nezávislostí a s tím související egalitárnější postoje založené na principu rovnosti partnerů. Hlavními nositeli změn partnerského chování jsou generace žen a mužů narozené v 70. letech, na rozšíření kohabitací se podílejí spíše ti vzdělanější. Jejich chování charakterizuje odklad rodinných startů do vyššího věku, proměna forem rodinného života směrem k větší pluralizaci s výrazným podílem prvního partnerství mimo rámec manželství. Prohlubuje se narušení posloupnosti "uzavření sňatku → početí dítěte", a to tak, že riziko uzavřít sňatek v případě, kdy žena nežijící s partnerem otěhotní, od počátku 90. let prudce klesá, zatímco její riziko začít s partnerem žít nesezdaně výrazně stoupá.

Téma harmonizace rodiny a zaměstnání bylo rozpracováno zejména ze dvou hledisek. Jedním bylo zkoumání vztahu mezi strukturálními a individuálními determinanty volených strategií harmonizace, mj. byly analyzovány vazby mezi rodinnými strategiemi mladých matek a jejich postavením na trhu práce. Druhým hlediskem bylo hledání specifík sladění profesního a osobního života podle formy rodinného soužití.

V tomto kontextu byl sledován mj. vliv rodinné politiky a konkrétně poskytovaných forem péče o děti předškolního věku. Ukázalo se, že převažující preference českých matek i většiny populace, charakterizované dlouhým přerušením profesní kariéry péčí o děti, mají nejen sociokulturní zakotvení, ale jsou i důsledkem genderových rozdílů a nastavení rodinné a zaměstnavatelské politiky.

Na základě provedených analýz byly v rámci jednotlivých publikovaných statí formulovány dopady, příp. závěry pro veřejné politiky, především rodinnou, ale také např. trhu práce, vzdělávací či politiku rovných příležitostí. Tematicky se publikace, články a příspěvky na konferencích zaměřovaly na 5 základních témat:

- Demografické chování: změny a podmínky nových partnerských soužití, realizace natalitních plánů;
- Životní dráhy: proměny vztahu profesních drah a rodinného cyklu mezi generacemi;
- Harmonizace rodiny a zaměstnání: genderové rozdíly ve strategiích harmonizace, dopady rozdílných socioekonomických kontextů sladování rodiny a zaměstnání, nabídka služeb denní péče o děti jako důležitá podmínka úspěšného sladování rodinných a pracovních povinností;
- Metodika zkoumání životních drah: analýza historie událostí (event. history analýza) - možnosti a základní principy při studiu životních drah;
- Samostatné bydlení mladých - mezinárodní komparace (Bulharsko, Česko a Nizozemsko).

Základním cílem projektu **Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - umístování dětí, podmínky péče o děti, financování provozu** bylo získat údaje o stávající praxi fungování zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále ZDVOP), jež měly být významnou součástí podkladů pro legislativní změny v úpravě podmínek a požadavků na zřizování a provoz ZDVOP a způsobu jejich finanční podpory ze strany státu. ZDVOP dle § 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy, jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením, psychologické a jiné obdobné nutné péče.

Projekt se opíral o kvalitativní i kvantitativní výzkumné metody (kulatý stůl se zástupci ZDVOP, expertní rozhovory, kvantitativní sběr dat o fungování ZDVOP a dětech do těchto zařízení umístovaných). Výzkumu se zúčastnilo celkem 49 ZDVOP (z toho 15 Klokánků FOD se střídavou péčí, 23 ZDVOP při ústavních zařízeních a 11 ZDVOP dalšího typu - samostatné organizace, neziskové organizace apod.). Kromě toho byly zmapovány všechny stávající rodinné Klokánky FOD (18). Obsahově se projekt zaměřil zejména na následující otázky spojené s činností ZDVOP, a to s ohledem na současné právní předpisy týkající se těchto zařízení i relevantní návrhy změn v připravované novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí: důvody pro svěření dítěte do péče ZDVOP, charakteristika dětí v péči ZDVOP (zejména věk, rodinná situace, zdravotní stav), délka pobytu dětí v ZDVOP a důvody ukončení jejich pobytu, rozsah a způsob poskytování péče a odborné pomoci ze strany ZDVOP, a to nejenom dítěti, ale i jeho rodině (poradenství, psychologická pomoc, sociální práce, zajištění zdravotní péče), spolupráce ZDVOP s orgány sociálně-právní ochrany dětí a dalšími zainteresovanými subjekty, ekonomické otázky spojené s provozem ZDVOP.

Ve výzkumu byly zaznamenány velké rozdíly ve fungování jednotlivých ZDVOP. Již samotný pojem "okamžitá pomoc" je jednotlivými zařízeními chápán různě, pravděpodobně v důsledku nevyhraněné stávající právní úpravy těchto zařízení. S tím souvisí i problém financování těchto zařízení, neboť zatím není jednoznačně vymezeno, jak má ZDVOP fungovat, tj. jaké je jeho poslání, jak dlouho a jaká má být poskytnuta péče, jaké služby mají být zajišťovány. Na základě tohoto zjištění se zdá být potřeba určité standardizace a jasného legislativního vymezení ZDVOP velmi opodstatněná. Tento proces by však měl probíhat v souladu s praxí a zájmy dětí a nemuselo by nutně docházet k eliminaci různých forem ZDVOP dle jejich klientely a zaměření.

Pozornost byla věnována rovněž **analýze systému péče o ohrožené děti**. V červenci 2009 přijala vláda dokument, který definuje klíčové aktivity nutné pro zvýšení kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami - Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na roky 2009-2011. Hlavním cílem dlouhodobého procesu transformace celého systému je především zvýšení kvality práce a dostupnosti služeb pro ohrožené děti a rodiny, sjednocení postupu pracovníků při řešení konkrétní situace ohroženého dítěte, snížení počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče a zvýšení životních šancí dětí, podpora rozvoje osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu a zachování životní úrovně nezbytné pro jejich tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj (NAP).

Vzhledem k absenci informací kvalitativního i kvantitativního rázu, které by komplexně mapovaly současný stav systému práce s ohroženými dětmi, je jednou z klíčových aktivit transformace analýza systému péče o ohrožené děti v České republice. V roce 2010 byl VÚPSV, v.v.i. pověřen MPSV ČR realizací pilotního projektu analýzy systému péče o ohrožené děti ve vybraných krajích České republiky. V souvislosti s tím byl realizován rozsáhlý terénní výzkum v Olomouckém, Zlínském a Karlovarském kraji zaměřený na (1) pobytová zařízení pro děti a mládež, (2) oddělení sociálně-právní ochrany dětí na úradech obcí s rozšířenou působností (dále jen "OSPOD") a (3) další subjekty podílející se poskytovanými službami na práci s ohroženými dětmi a rodinami.

V průběhu roku 2011 bylo navázáno na doposud realizované aktivity a byly zpracovány regionální analýzy Karlovarského, Olomouckého a Zlínského kraje. Cílem tohoto postupu bylo přejít od komplexní analýzy hlavních stránek systému péče o ohrožené děti k detailním regionálním analýzám za účelem plného vytěžení dat a poskytnutí podrobnějších informací MPSV i pracovištím pilotních krajů.

Projekt se také více zaměřil na vzájemné vazby dílčích složek systému, neboť dále doplnil portfolio empirických dat o dotazníkové šetření realizované mezi poskytovateli sociálních služeb ve všech třech krajích. Právě spolupráce s externími subjekty je v systému nepostradatelná, a to zejména z důvodu nedostatku personálních kapacit pro terénní práci na OSPOD a také vzhledem k potřebě zapojování specializovaných forem pomoci vyžadujících jinou odbornost i metody práce, než jakými disponují sociální pracovníci OSPOD. Formy externí pomoci, které mohou klientovi nabídnout, jsou však do značné míry determinovány jejich teritoriálním umístěním. Nedostatky v dostupnosti a kapacitách odborných služeb jsou nejpalčivěji pociťovány v případě nutnosti zapojení mediace (zejména v souvislosti s nárůstem počtu komplikovanějších rozvodových kauz), sociálně aktivizačních služeb, při zajištění cenově dostupného bydlení či ubytování na přechodnou dobu (především azylové domy, domy na půl cesty), také však u výrazně omezené dostupnosti poradenství (především právního a finančního).

Identifikované překážky vzájemné spolupráce aktérů působících v systému péče o ohrožené děti však spočívají také v často odlišných přístupech ke klientům mezi sociálními pracovníky OSPOD a neziskovými organizacemi poskytujícími sociální a další služby, v odlišném pojetí služby, kompetenčních sporech apod.

Omezené možnosti včasného zapojení externích služeb se negativně promítají do práce sociálních pracovníků OSPOD, a to zejména časovými prodlevami při řešení případu či volbou alternativních (a zároveň méně vhodných) způsobů řešení. Na klienty pak omezená dostupnost některých služeb klade vyšší časové a finanční nároky a ve svém důsledku často snižuje jejich ochotu služby využívat. Neochota samotných klientů ke spolupráci je přitom poměrně častým problémem, na který sociální pracovníci v souvislosti se zapojováním externích subjektů při řešení případu narážejí.

Vedle krajských analýz byly v rámci projektu také upraveny nástroje pro sběr dat a analýzu systému péče o ohrožené děti. Pro analýzu současného systému sociálně-právní ochrany (ohrožených) dětí a rodin, realizovanou v roce 2010 Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, v.v.i., byla zvolena komplexní metodika sběru dat, převzatá od organizace LUMOS. Vzhledem k tomu, že uvedená metodika je velmi komplexní a klade relativně velké časové, kapacitní a finanční nároky, byla navržena řešení, jak upravenou metodiku využít (1) pro detailní analýzu systému i (2) pro účely průběžné evaluace a vyhodnocování kroků provedených v rámci transformace systému péče o ohrožené děti v následujících etapách. Série nástrojů pro sběr dat byla upravena a doplněna na základě zkušeností z terénního sběru dat a jejich následného zpracování. Série navržených nástrojů tak může sloužit jak pro detailní regionální analýzy, tak ve své navrhované redukované podobě jako nástroj MPSV k průběžnému monitoringu celého systému péče o ohrožené děti.

V rámci monografie **Spotřeba a spotřebitelé ve vyšším věku** byla v uplynulém období provedena rešerše literatury jako podklad pro zpracování dotazníkového šetření. Následně byly provedeny 2 hloubkové rozhovory s klíčovými experty. První se zástupcem marketingové společnosti, která provedla studii mapující generaci spotřebitelů, kteří překročili 50 let věku. Diskutovány byly základní marketingové strategie vztahující se ke starším spotřebitelům (ať již přímé či nepřímé v rámci rodinných transferů) a rizika spotřebního chování seniorské populace. Druhý navazující rozhovor byl proveden se zástupkyní neziskové organizace dlouhodobě se věnující poradenství v oblasti ochrany spotřebitelů. Diskutována byla jak specifická rizika spotřebitelského chování seniorů, tak praktické přístupy k jejich minimalizaci. Oba rozhovory se týkaly především zkušeností expertů v oblasti spotřebního zboží, částečně ekonomické oblasti a jejich hlavních rizik (pouze okrajově se věnovaly oblasti bydlení či nákupu zdravotnických služeb aj.). Výsledky z hloubkových rozhovorů byly využity při finalizaci dotazníku pro výběrové šetření, které bylo realizováno formou osobních standardizovaných rozhovorů tazatelů s respondenty s využitím papírových dotazníků (PAPI) v domácnostech respondentů. Respondenty byli obyvatelé ČR ve věku 40 a více let.

Na základě dat ČSÚ byla vypočtena sociodemografická struktura populace ČR ve věku 40 let a více dle zadaných kvótních parametrů (pohlaví, věk, nejvyšší dokončené vzdělání, kraj a velikost místa bydliště). Takto získané údaje byly přepočteny na požadovanou velikost výběrového souboru. Velikost výběrového souboru byla 1 441 respondentů, jejich výběr byl reprezentativní pro populaci ČR starší 40 let s cíleným mírným nadhodnocením skupiny s nejvyšším dosaženým vysokoškolským vzděláním.

Obsah dotazníku byl konzultován též se zástupci MPSV, z diskuse vyplynul zájem o komplexní výsledky studie, zejména o problematiku finančních rizik seniorského spotřebního chování, vliv osamělosti a role míry informovanosti staršího spotřebitele. Výsledky studie by také měly sloužit jako podklad pro přípravu nového plánu přípravy na stárnutí pro nadcházející období. Zároveň se nabízí možnost je využít v rámci aktivit Evropského roku aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012.

Výsledky terénního šetření jsou v současné době analyzovány.

3.1.9 Hodnocení trendů v rozvoji kapacity veřejné správy a vládnutí ve vztahu k sociální politice

V rámci této oblasti byla v r. 2011 pozornost věnována

- analýze výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR podle formálního ukotvení a podle reálných potřeb v jednotlivých systémech sociální ochrany,
- vybraným problémům řízení organizací sociálních služeb.

Cílem projektu **Analýza výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR podle formálního ukotvení a podle reálných potřeb v jednotlivých systémech sociální ochrany** bylo zmapovat výkon sociální práce a podmínky jejího výkonu v širokém spektru oblastí, v nichž se může tato odborná profesionální činnost uplatnit, a analyzovat relevantní legislativu. Součástí projektu bylo i vyhodnocení zahraničních zkušeností a identifikace optimálního koncepčního přístupu státu, respektive relevantních institucí k sociální práci, který by zajistil kvalitní výkon sociální práce napříč různými oblastmi, v nichž se sociální práce uplatňuje.

Projekt se nejprve zaměřil na vyhodnocení již existujících a pro oblast analýzy relevantních informací, které buďto poskytovaly určité významné poznatky o zkoumané oblasti nebo které bylo potřebné při empirických šetřeních zohlednit. V této části projektu zprávy byla vyhodnocena teoretická a metodologická východiska analýzy, přiblížen přístup k předmětu sociální práce a jejímu výkonu ve čtyřech evropských zemích a v USA a zmapováno legislativní ukotvení sociální práce v České republice v rámci různých systémů sociální ochrany.

V další části projektu byla realizována kvalitativní a kvantitativní empirická šetření. S ohledem na značnou různorodost systémů sociální ochrany, v nichž se může sociální práce uplatňovat, bylo ve vybraných systémech sociální ochrany provedeno sedm oddělených analýz. Cílem tohoto přístupu bylo získat detailnější informace za jednotlivé oblasti výkonu sociální práce a případně též identifikovat podobnosti či rozdíly ve výkonu sociální práce v rámci různých systémů ochrany ČR. Pro rozčlenění jednotlivých oblastí výkonu sociální práce bylo částečně relevantní rozdělení působnosti různých resortů, respektive resortní příslušnost relevantních organizací či orgánů státní správy a samosprávy. Jako relevantní oblasti pro výkon sociální práce byly pro účely empirických šetření identifikovány tyto resorty či agendy:

- Ministerstvo spravedlnosti (vězeňská zařízení a Probační a mediační služba),
- Ministerstvo vnitra (Správa uprchlických zařízení),
- Ministerstvo zdravotnictví (širší okruh zdravotnických zařízení - např. léčebny dlouhodobě nemocných),
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (širší okruh školských zařízení - zařízení ústavní a ochranné výchovy, různá poradenská zařízení atd.),
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (úřady práce a sociální služby podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) a
- vybrané agendy obecních úřadů obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností, jež jsou vykonávány jako výkon státní správy v přenesené působnosti (činnost oddělení sociálně-právní ochrany dětí, kurátorů pro mládež a sociálních kurátorů, administrace příspěvku na péči, dávek sociální péče a dávek v hmotné nouzi).

V závěrečné fázi projektu byly shrnuty zjištěné trendy, jež by měly být zohledněny při (legislativní) úpravě výkonu činnosti sociální práce, a navržena hlavní doporučení. Výzkum poukázal především na potřebnost

- meziresortní diskuse s cílem najít věcnou a politickou shodu o pojetí cílů sociální práce a
- zajištění výkonu sociální práce podle obecně platné legislativní úpravy.

Při těchto iniciativách by přirozeně měly být zohledněny veškeré dostupné a relevantní poznatky o výkonu sociální práce v rozličných oblastech jejího uplatnění. Zákonná úprava vzešlá z uvedených aktivit a opírající se o dostatečnou znalost situace v této oblasti by měla

- stanovit základní předpoklady pro realizaci státem garantovaných cílů a činností sociální práce,
- upravovat nejenom cíle a činnosti sociální práce, ale také se náležitě věnovat roli sociálního pracovníka při jejich výkonu a
- být obecným právním předpisem, který bude případně doplněn zvláštními ustanoveními v jednotlivých zvláštních právních normách (opět ve vztahu jak k sociální práci jako oboru, tak k roli sociálního pracovníka).

Cílem monografie **Řízení organizací sociálních služeb - vybrané problémy** je formulovat z hlediska manažerské praxe klíčové problémy a být tak určitým "inspirátorem" pro manažery organizací poskytujících sociální služby, který jim může napomoci lépe, účinněji a efektivněji vykonávat jejich náročnou práci. Typickým rysem prostředí, v němž se všechny podniky v současné době nacházejí, je vysoká turbulentnost, měnivost a diskontinuita. Rozhodujícím činitelem na trhu je zákazník a jeho individuální potřeby. Životní význam nabývají problémy "co vyrábět", "komu a jak prodávat svou produkci", "jak co nejefektivněji využívat svůj výrobní potenciál", "s kým v podnikání kooperovat", prostě "jak nejlépe realizovat své podnikatelské záměry". Přizpůsobení se nejistotě, diskontinuitě a turbulentnímu okolí se pro podnik stává základním předpokladem nejen jeho prosperity (zejména dlouhodobé), ale přežití vůbec. Úspěšnost podniku stále více závisí na tom, zda se mu podaří lépe než konkurenci uspokojit měnící se potřeby zákazníků, zvýšit produktivitu svých zdrojů a zda dokáže lépe než konkurence zvládnout inovace.

Této realitě, která je logickým důsledkem rozvoje tržní ekonomiky, se nemůže vyhnout ani sektor služeb, jehož nedílnou součástí jsou služby sociální. Význam sociálních služeb ve společnosti v důsledku působení sociodemografických faktorů poroste. Zvyšovat se bude i poptávka po těchto službách. Sociální služby se s velkou pravděpodobností stanou zajímavou komoditou (zejména oblast pobytových služeb sociální péče), která bude přitahovat stále více subjektů (včetně subjektů privátního sektoru) majících zájem vyvíjet v této sféře své podnikatelské aktivity. Trh sociálních služeb bude mohutnět a zároveň se zvyšovat i jeho kvalita. Uživatelé sociálních služeb budou od nich očekávat stále vyšší užitek a také jejich poskytovatelé budou sledovat své zájmy.

Poskytovateli sociálních služeb, jež lze považovat za služby svým způsobem specifické (charakteristický je vysoký stupeň kontaktu osoby poskytující služby s jejich uživateli, z čehož pramení určitá intimita těchto služeb), jsou v současné době převážně neziskové organizace, mající na trhu vesměs monopolní postavení. Přestože cílem neziskové organizace není generovat zisk ani získat převahu nad konkurencí, neznamená to, že by se neměla zabývat tím, jak efektivně využívat své disponibilní zdroje (neziskové organizace nejlépe plní své cíle ve prospěch společnosti tehdy, pakliže rozdíl mezi přínosy a náklady je maximální, přičemž tento rozdíl neznamená

maximalizaci zisku, ale maximalizaci zájmů veřejnosti, tzn. cílem je dosáhnout maximální možné kombinace poskytovaných služeb s minimálními zdroji).

Na řadě případů lze dokumentovat, že organizace poskytující sociální služby, budou-li chtít přežít, musí podstatně zefektivnit využívání všech svých disponibilních zdrojů. Jedna z možností, jak toho dosáhnout, spočívá ve zkvalitnění řízení a kontinuální aplikaci poznatků moderního managementu do každodenní praxe. Mimořádná tíha odpovědnosti proto spočívá na manažerech. Každý manažer musí mít neustále na paměti, že na něm závisí, jak efektivně bude organizace využívat disponibilní zdroje a fungovat a jaká "atmosféra" v ní bude panovat. Manažer si musí být vědom toho, že svým jednáním může navodit v organizaci atmosféru důvěry a spolupráce, stejně jako atmosféru apatie a nesnášenlivosti a že jakékoli rozpory mezi jeho slovy a činy mají za následek infikování firemní kultury, která je jedním z významných faktorů ovlivňujících prosperitu podniku, virem cynismu, nedůvěry a nečinnosti. O úspěchu manažera bude rozhodovat, nejen úroveň jeho manažerských schopností (znalostí, dovedností a chování), ale také umění tyto "správným způsobem" ve "správný čas" a na "správném místě" aplikovat, tedy nakolik dokáže být opravdovým vůdcem, který vzbudí ve svých spolupracovnících "spícího obra", vůdcem, jehož budou spolupracovníci ochotni následovat k dosažení společného cíle.

3.1.10 Monitorování vývoje sociálního dialogu a pracovních podmínek

V rámci tohoto projektu byla v r. 2011 pozornost věnována zejména těmto problémovým okruhům:

- Flexicurity v období krize
- Sociální dialog a strategie participace v globálních doručovatelských firmách: výzva prekérním pracovním vztahům
- Zhodnocení fungování a účinků směrnic o informování a projednávání v zemích EU/EHS
- EIRO (European Industrial Relations Observatory), EWCO (European Working Conditions Observatory), ERM (European Restructuring Monitor)

Cílem projektu **Flexicurity v období krize** bylo zjistit, jak se změnila a vyvíjela flexicurity pracovníků v minulých třech letech. V rámci projektu byly provedeny případové studie ve firmách v 6 evropských zemích. Vybrány byly firmy, které se snaží svou personální politikou vyjít vstříc určité skupině zaměstnanců. V rámci jedné případové studie byly uskutečněny dva rozhovory se zástupci vedení podniku, dále dva rozhovory se zástupci zaměstnanců (tzn. s odborovou organizací) a následně proběhla diskuse se skupinkou zaměstnanců. Předmětem rozhovorů byly otázky na firemní politiku podporující ženy (např. flexibilní opatření podporující ženy po návratu z mateřské dovolené, ženy s malými dětmi a sladění pracovního a rodinného života či jejich profesní a kariérní růst a jejich větší zastoupení v řídicích pozicích). Otázky byly směřovány jak na profit firmy, tak i zaměstnanců, tedy nejen na profit finanční, ale i na zisk jistot a stability, které flexibilní opatření oběma stranám přináší. Současně byly sledovány i komplikace spojené se zaváděním těchto opatření a rovněž i související ztráty. "Flexicurity" je relativně nový koncept objevující se v dokumentech Evropské unie. Spojuje dvě dimenze - flexibilitu pracovníků a zároveň jejich ochranu. Flexibilita je chápána ve smyslu flexibilních pracovních úvazků, tj. uspořádání pracovní doby a dále ve smyslu flexibilní kvalifikace pracovníků a jejich kompetencí k výkonu různých

pracovních úkolů. Ochrana pracovníků je pak chápána nejen ve smyslu jistoty momentálního zaměstnání, ale i budoucí zaměstnatelnosti a odpovídajícího sociálního zabezpečení.

Společný projekt odborů a výzkumných organizací **Sociální dialog a strategie participace v globálních doručovatelských firmách: výzva prekérním pracovním vztahům** byl zaměřený na pracovní vztahy a pracovní podmínky v globálních doručovatelských firmách v Rakousku, Německu, Maďarsku a České republice. Tyto firmy díky podnikání na mezinárodní úrovni a mnohaúrovňovým operacím jak u zákazníka při sběru a výdeji zásilek, tak při jejich třídění a vlastní dopravě, zaměstnávají široké spektrum profesí. Trh práce v těchto firmách je proto značně diferencovaný a zahrnuje i různé podnikatelské subjekty, jako jsou např. mezinárodní subdodavatelé logistického servisu, agentury práce, dopravce pracující jako OSVČ aj. Tyto různé formy zaměstnávání a podnikání komplikují sociální dialog. V rámci projektu byly připraveny národní studie o podmínkách zaměstnávání řidičů a doručovatelů v uvedených společnostech. Ve spolupráci s příslušnými národními odborovými centrály, které se angažují ve sledovaném sektoru, byly shromažďovány a následně sdíleny informace o zaměstnanecko-zaměstnavatelských vztazích, které panují v globálních doručovatelských firmách, a o praktikách a formách sociálního dialogu. Při přípravě uvedených studií byly využity již existující studie a informace. Dále byly realizovány expertní interview s pracovníky sociálních partnerů a profesních organizací působících v odvětví a rozhovory se zaměstnanci, respektive dodavateli doručovacích služeb.

Výzkum **Zhodnocení fungování a účinků směrnic o informování a projednávání v zemích EU/EHS** byl součástí mezinárodního projektu financovaného Evropskou komisí a koordinovaného firmou Deloitte Consulting v Belgii. Součástí pracovního programu Evropské komise z roku 2010 bylo zahájení procesu prověřování evropské legislativy ve vybraných oblastech prostřednictvím „kontrol způsobilosti“ ("fitness checks"), jehož cílem by mělo být zajistit, aby existující evropská legislativa byla v souladu se skutečnými současnými potřebami. Prověřování legislativy tak má vést k odhalení možných nadbytečných regulativů, překryvů, nedostatků, protichůdných a zastaralých opatření, jež se mohla v průběhu evropské integrace vytvořit. Po několika pilotních studiích se pozornost Evropské komise zaměřila na legislativu v oblasti informování a projednávání se zaměstnanci, tj. na směrnice č. 98/59/EC o hromadném propouštění, 2001/23/EC o převodu podniků a 2002/14/EC ustavující obecný rámec pro informování a projednávání se zaměstnanci. Za účelem zvýšení efektivity evropské legislativy v této oblasti bylo v 27 evropských zemích provedeno šetření efektivity, efektivnosti, relevance a koherence opatření vyplývajících z těchto směrnic. Hlavními sledovanými otázkami při tom bylo, zda opatření odpovídají potřebám zaměstnanců a zaměstnavatelů, zda splnila stanovené cíle, jaké náklady a jaký přínos z opatření vyplývají pro jednotlivé aktéry i společnost jako celek a zda by bylo vhodné směrnice sloučit. Úkolem VÚPSV tedy bylo zjistit, jakým způsobem se opatření plynoucí ze zmíněných směrnic uplatňují v ČR v praxi, do jaké míry jsou vymahatelná práva spojená s informováním a projednáváním se zaměstnanci a jaký konkrétní přínos, jaké výhody a nevýhody měly směrnice pro české zaměstnance a zaměstnavatele. Vedle studia existující literatury na toto téma byly získány informace především prostřednictvím rozhovorů s relevantními aktéry (tj. se zástupci MPSV, ČMKOS, Svazu průmyslu ČR a Státního úřadu inspekce práce) a dvou případových studií ve vybraných firmách, v nichž byli dotazováni vždy dva zástupci - představitelé odborů a managementu.

EIRO, EWCO a ERM jsou součástí celoevropské sítě observatorií vytvořené Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek. Jejich cílem je shro-

mažďovat, analyzovat a šířit informace o industriálních vztazích, pracovních podmínkách a změnách na trhu práce. Výstupy jsou primárně určeny organizacím sociálních partnerů jak na evropské, tak na národní úrovni, vládním organizacím, institucím EU a široké odborné veřejnosti.

Observatoře jsou založeny na spolupráci výzkumných institucí a vysokých škol ve státech EU a kandidátských státech včetně Norska. Činnost observatoří a témata, na která se v průběhu roku zaměřují, je koordinována na základě rozhodnutí poradenského výboru, ve kterém zasedají zástupci zaměstnavatelů, odborů a vlád členských států EU a představitelé Evropské komise.

EIRO je zaměřeno na shromažďování informací o kolektivním vyjednávání a reprezentativnosti sociálních partnerů. V rámci EIRA jsou za tímto účelem zpracovávány studie charakterizující vybrané sektory národního hospodářství.

EWCO je zaměřeno na monitoring pracovních podmínek v nejširším slova smyslu, zejména na dopady práce na zdravotní stav zaměstnanců, na problematiku kariérního a profesního rozvoje, na sladování rodinného života s prací.

ERM je zaměřen na monitorování změn na trhu práce v důsledku restrukturalizace ekonomiky. Tato činnost spočívá v průběžném monitorování informací v českém denním tisku a jiných dostupných informačních médiích s cílem shromažďovat a vyhodnocovat informace o změnách na trhu práce (vznik nových pracovních míst, útlum, přesun nebo zrušení stávajících pracovních míst), především v České republice.

3.2 Zajištění knihovnicko-informačních služeb pro veřejnost a související aktivity

V roce 2011 byla v této oblasti zaměřena pozornost na zabezpečování komplexních knihovnicko-informačních služeb, studijně-rozborovou činnost, zpracovávání rešerší, analýz a informací, výměnu informací v rámci mezinárodního projektu, zabezpečování ediční a publikační činnosti VÚPSV, vydávání pravidelných bulletinů a řadu dalších činností v rámci informační podpory výzkumu ústavu a v souvislosti s prezentací jeho výsledků. Tyto činnosti zajišťovalo především oddělení knihovnicko-informačních služeb, v některých případech se na plnění úkolů vyplývajících z projektu podíleli také výzkumní pracovníci ústavu.

V oblasti **zpracovávání a poskytování informací** se oddělení v roce 2011 zaměřilo především na další rozvoj a zkvalitňování knihovnicko-informačních služeb.

Fond knihovny byl budován a rozšiřován se zřetelem na potřeby výzkumu a požadavky uživatelů knihovny. Dokumentačně se zpracovávalo 54 domácích a zahraničních periodik. K dispozici byl on-line přístup do elektronické verze vybraných časopisů a do databáze EBSCO. K rozšiřování fondu knihovny a k získávání relevantních a aktuálních informací sloužilo kromě nákupu publikací a periodik rovněž pravidelné monitorování webových stránek významných mezinárodních institucí a organizací. Uživatelé knihovny mají na webových stránkách VÚPSV trvale přístup k on-line katalogu knihovny s možností přímého vyhledávání, rezervace a objednávání publikací. V roce 2011 byla nově upravena grafika stránek on-line katalogu, čímž byla sjednocena s grafikou stránek Zlatého fondu. Byla rozšířena možnost abecedního vyhledávání podle autorů, názvů publikací, článků a periodik, klíčových slov v češtině i angličtině, čímž se zvýšil počet vyhledávacích kritérií a abecedních rejstříků. Zároveň zůstala zachována možnost rozšířeného vyhledávání podle individuálně zvolených kritérií. Byla instalována počítaďla přístupů samostatně pro on-line katalog, stránky Zlatého fondu i publikační činnost pracovníků ústavu.

Významnou součástí poskytovaných služeb bylo zabezpečování rešerší literatury, podkladových materiálů a dalších informací a zpracovávání informací k aktuálním tématům na základě požadavků pracovníků VÚPSV, MPSV i jiných uživatelů.

V rámci **informační podpory výzkumu** zabezpečovalo oddělení řadu činností, jako je:

- správa a aktualizace internetových a intranetových stránek ústavu, které mají zásadní význam pro prezentaci VÚPSV a jeho činnosti na veřejnosti i pro zpřístupňování informací,
- zajišťování organizačních a administrativních záležitostí souvisejících s ediční činností VÚPSV a jazyková a formální úprava publikací,
- příprava podkladů a dat do databází CEP, CEZ a RIV informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, spravovaného Radou pro výzkum, vývoj a inovace,
- zpracovávání přehledů publikační činnosti výzkumných pracovníků VÚPSV, jejich pravidelná aktualizace a prezentace, vedení evidence citací pracovníků VÚPSV v dokumentech bibliograficky zpracovávaných v oddělení knihovnicko-informačních služeb.

Oddělení je již několik let zapojeno do činnosti **Národního konsorcia sítě ReferNet**. Aktivity sítě, kterou založilo Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy Cedefop, se zaměřují na sběr, výměnu a šíření informací v oblasti rozvoje odborného vzdělávání a přípravy v rámci Evropské unie. Oddělení se podílí na dokumentačních a diseminačních aktivitách ReferNetu a přispívá do jeho databáze výběrem anotovaných bibliografických záznamů pramenů z dané oblasti vydaných v ČR.

V roce 2011 pokračovalo **budování Zlatého fondu sociální politiky** zahrnujícího významná díla, která odrážejí historický vývoj české, popř. československé sociální politiky. Záměrem projektu je usnadnit přístup k historickým pramenům vědeckým, výzkumným a pedagogickým pracovníkům v dané oblasti, studentům příslušných oborů i dalším zájemcům z řad odborné veřejnosti a zároveň zviditelnit tuto problematiku z historického hlediska široké veřejnosti.

Do Zlatého fondu jsou zařazována především významná díla z knihovny VÚPSV, která disponuje poměrně rozsáhlým historickým fondem dokumentů z oblasti sociálních věcí, které nebyly zpracovány v automatizované databázi katalogu. Vybírána jsou významná díla vydaná v období od konce 19. století do 70. let 20. století. Základ tvoří zejména publikace Sociálního ústavu Republiky československé a další publikace pocházející z fondů knihoven Všeobecného pensijního ústavu, Ústřední sociální pojišťovny, Ústřední národní pojišťovny a Studijního ústavu Státního úřadu sociálního zabezpečení, které byly v minulosti do knihovny VÚPSV převedeny. Výběr se zaměřuje především na díla významných osobností v oblasti sociální politiky, na díla, která ovlivnila její vývoj, a na díla, která historii a vývoj v této oblasti dokumentují.

V rámci projektu je vytvářena samostatná databáze, která obsahuje bibliografické záznamy historicky cenných děl z oblasti sociální politiky, sociálního zabezpečení, sociálního pojištění, trhu práce apod. Databáze je zpřístupněna on-line z webových stránek VÚPSV, kde lze nalézt také doprovodné informace k databázi a k možnostem jejího využívání.

V databázi je možné vyhledávat pomocí názvů publikací, jména autora a klíčových slov. Jednotlivé záznamy obsahují kromě základních bibliografických údajů i kopie titulních listů, obsahy publikací, příp. předmluvy či doslovy.

V roce 2011 byly do databáze přidány další tituly, ke všem záznamům byly naskenovány a přidány titulní listy, obsahy, v některých případech i předmluvy a úvody, příp. části textu. Prof. Igor Tomeš jako odborný garant projektu vypracoval historický exkurz do počátků sociální politiky a jejího vývoje v průběhu 20. století a stručnou charakteristiku největších osobností národního hospodářství, práva i sociální vědy té doby. Text byl umístěn na úvodní stránky Zlatého fondu.

Záměrem do příštích let je postupně doplňovat databázi o další díla, která měla pro historii i současnost sociální politiky zásadní význam.

V roce 2011 vycházel již 5. ročník odborného recenzovaného časopisu **"FÓRUM sociální politiky"**. Časopis vychází s dvouměsíční periodicitou a po obsahové stránce se věnuje sociální problematice v širokém pojetí, tj. sociální politice, sociálnímu zabezpečení, sociálnímu pojištění, státní sociální podpoře, sociální pomoci, sociálním službám, rodinné politice, trhu práce, industriálním vztahům, pracovním podmínkám, příjmům a mzdám apod., a příbuzné tematice. Redakce se snaží, aby obsahová náplň jednotlivých čísel odrážela aktuální dění v oboru. V recenzované části časopisu, která má převážně teoretický charakter, jsou publikovány především příspěvky čerpající z výsledků výzkumné činnosti, teoretické články, úvahy a analýzy, popř. články zaměřené na záměry a filozofii připravovaných legislativních změn. Obsah nerecenzované části tvoří informace o dění v oblasti sociální politiky u nás i v zemích Evropské unie, statistiky a analýzy, články o projektech podporovaných z prostředků EU, příspěvky přinášející poznatky z praxe, výtahy z článků publikovaných v zahraničních časopisech, recenze zajímavých knih, výběr z přírůstků knihovny oddělení knihovnicko-informačních služeb a další informace. O zařazení příspěvků do recenzované části časopisu rozhoduje redakční rada na základě výsledků recenzního řízení, při kterém je každý příspěvek anonymně hodnocen minimálně dvěma recenzenty.

Redakce časopisu průběžně zajišťuje činnosti související se zabezpečováním obsahové náplně, připravuje podklady pro polygrafické zpracování a výrobu časopisu, na čemž spolupracuje s autory i dodavatelem, koordinuje rovněž distribuci časopisu. Udržuje komunikaci s členy redakční rady, autory i recenzenty, zpracovává a předává podklady pro výplatu autorských honorářů a odměn recenzentů, vykonává rovněž všechny související administrativní agendy včetně vedení potřebných rejstříků a archivace podkladů. Od září 2011 bylo personální obsazení redakce omezeno na jednu pracovníci, šéfredaktorku.

V roce 2011 se redakce zaměřila na:

- udržení dosažené úrovně obsahové a formální stránky časopisu,
- udržení časopisu v seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR, schváleném Radou pro výzkum a vývoj,
- zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o časopisu.

V r. 2011 proběhlo 6 jednání redakční rady, vždy ke každému připravovanému číslu, pro něž redakce připravila podklady. Spolupráce se členy redakční rady fungovala standardně, rovněž grafická podoba časopisu byla zachována. Všechna čísla byla vydána v plánovaném termínu, tj. vždy k 15. dni každého sudého měsíce.

Redakce se průběžně snaží o rozšíření okruhu předplatitelů prostřednictvím pravidelně aktualizovaných letáků šířených na nejrozličnějších seminářích, konferencích a obdobných akcích.

Dlouhodobým úkolem vyplývajícím z projektu je pravidelné vydávání **bulletinů** zaměřených na vývoj základních ekonomických a sociálních ukazatelů ČR a mezinárodní pracovní migrace v ČR, které připravují pracovníci výzkumných týmů, a **Dokumentačního zpravodaje**, měsíčního, popř. dvouměsíčního výběru bibliografických záznamů přírůstků knihovny a dokumentačně zpracovávaných pramenů. V roce 2011 vyšly tyto publikace:

- **Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2010. Bulletin No 26**
- **Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 26, Bulletin č. 27** (v ČJ a AJ)
- **Dokumentační zpravodaj** (8 měsíčních čísel a 2 dvojčísla)

Ve spolupráci s pracovníky výzkumu byly čtvrtletně aktualizovány **údaje o vývoji vybraných ekonomických a sociálních ukazatelů ČR** a byl průběžně doplňován **datový archiv**, obsahující data z různých terénních šetření.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2011 jsou uvedeny v příloze č. 2.

3.3 Presentace získaných poznatků na konferencích a seminářích

VÚPSV, v.v.i. věnoval v tomto roce značnou pozornost rovněž prezentaci poznatků získaných při řešení jednotlivých studií na veřejnosti. V r. 2011 se pracovníci VÚPSV, v.v.i. zúčastnili celkem 60 konferencí a seminářů (z toho na 13 v zahraničí), na nichž v rámci svých aktivních vystoupení představili poznatky, k nimž v rámci řešení jednotlivých studií dospěli.

Podrobný přehled účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na jednotlivých seminářích a konferencích, spolu s tématy jejich vystoupení, je uveden v příloze č. 4.

3.4 Presentace získaných poznatků v odborném tisku

Významnou součástí aktivit jednotlivých pracovníků VÚPSV, v.v.i. je prezentace získaných poznatků v odborném tisku. V tomto roce byla v odborném tisku publikována řada statí a článků, podrobný přehled publikační činnosti je uveden v příloze č. 3.

Rozsah publikační činnosti je pozitivně ovlivněn tím, že VÚPSV, v.v.i. pokračuje ve vydávání odborného recenzovaného časopis "FÓRUM sociální politiky", který představuje významnou platformu jak pro pracovníky v sociální oblasti, tak i pro vědecké pracovníky z výzkumných ústavů, vědeckých a univerzitních pracovišť, kteří na jeho stránkách mohou prezentovat svoje aktuální poznatky.

4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2012

Východiskem pro výzkumnou činnost VÚPSV v následujícím období je "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. na léta 2011-2017", který byl schválen Radou VÚPSV, v.v.i. na jejím jednání v lednu 2010. V tomto smyslu bude činnost VÚPSV, v.v.i. orientována do 4 základních oblastí:

- na řešení grantových projektů,

- na řešení úkolů v rámci tzv. rozvoje,
- na řešení úkolů v rámci tzv. další činnosti,
- na řešení ostatních projektů.

Přehled jednotlivých projektů, který bude řešen v r. 2012, je uveden v příloze č. 5.

V souvislosti se změnou systému financování vědy a výzkumu se výrazným způsobem změnila struktura financování ústavu, došlo k výraznému poklesu finančních prostředků v rámci tzv. institucionální dotace, tento pokles je částečně kompenzován poskytnutím prostředků na tzv. další činnost ze strany MPSV.

5. Informace o kontrolách provedených v r. 2011

Na základě pověření č. 2011/548 vystaveného JUDr. Miroslavem Fuchsem, ředitelem odboru Evropské unie a mezinárodní spolupráce, byla provedena pracovníky MPSV kontrola hospodaření s prostředky státního rozpočtu a dodržování povinností vyplývajících ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších doplňků, se zaměřením na projekt "Social innovation in activating unemployed people aged 50+", spolufinancovaný Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Při kontrole nebyly zjištěny nedostatky a nebyla uložena nápravná opatření.

6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2010

Při kontrolách provedených v r. 2010 nebyly shledány žádné nedostatky a nebyla uložena žádná nápravná opatření.

7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Stanovisko Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. k návrhu Výroční zprávy o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2011 je uveden v příloze č. 6.

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2011 je uvedena v příl. č. 7.

8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora

Ověření účetní závěrky vč. výroku auditora je uvedeno v příloze č. 8.

Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2011

Vlach, Jan - Kozelský, Tomáš

Labour Costs, Unit Labour Costs and the Labour's Share in Costs in the Czech Republic in 2000 to 2008 /Náklady práce, jednotkové náklady práce a podíl práce na nákladech v České republice od r. 2000 do r. 2008

Prague, RILSA 2011. 96 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-079-0

Publikace poskytuje popis vývoje nákladů práce z hlediska objemu a struktury v České republice v období let 2000-2008. Text se zabývá odděleně vývojem až do roku 2003 a potom po vstupu České republiky do EU. Autoři nastiňují rizika spojená s takovým vývojem v souvislosti se sociálními a ekonomickými vztahy podstatnými při stanovení jednotkových nákladů práce a podílu práce na nákladech.

Vavrečková, Jana - Baštýř, Ivo

Indicators of the integration of third-country nationals into Czech society in the context of the requirements of European institutions /Ukazatele integrace cizinců z třetích zemí do české společnosti v kontextu požadavků evropských institucí

Prague, RILSA 2011. 62 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-081-3

Cílem publikace je zpracovat první návrh metodiky hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v ČR a poskytnout tak orgánům státní sféry, které jsou za hodnocení a úpravu integračních politik v ČR zodpovědné, řadu klíčových poznatků a informací. Návrh vychází z analýzy přístupů ke stanovení monitorovacích systémů integrace cizinců, které jsou uvedeny v zahraniční odborné literatuře a z požadavků evropských institucí, týkajících se sledování výsledků integračních politik v členských zemích. Navržená soustava kvantitativních ukazatelů centrálně monitorujících procesy a výsledky integrace čerpá především z administrativních databází státní správy ČR. Jedná se o výběr klíčových, často nepublikovaných ukazatelů, které jsou uspořádány do logického systému a vytváří metodickou pomůcku hodnocení integračních procesů. Předložená metodika se skládá ze tří základních částí. První zahrnuje hodnoty základních (klíčových) ukazatelů v půlroční periodicitě. Druhá zahrnuje hodnoty komparativních ukazatelů pro skupinu státních příslušníků z třetích zemí s vybranými charakteristikami majoritní české populace. Třetí část se zabývá analytickými ukazateli, které jsou určeny pro podrobnější studium této problematiky. Publikace také obsahuje některé relevantní poznatky z empirických šetření zástupců nevládních neziskových organizací. Značná pozornost je věnována požadavkům ze strany EU na monitorovací systémy pro integraci cizinců z třetích zemí a posouzení jejich použitelnosti v podmínkách ČR.

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 26 /International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 26

technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 69 s., tab.

ISBN 978-80-7416-084-4 (česká verze)

ISBN 978-80-7416-085-1 (angl. verze)

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 27 /International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 27

technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 62 s., tab.

ISBN 978-80-7416-094-3 (česká verze)

ISBN 978-80-7416-095-0 (angl. verze)

Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Nově zařazené tabulky vypovídají o složení cizinců podle pohlaví.

Molek, Jan

Řízení organizací sociálních služeb - vybrané problémy

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 254 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-083-7

Organizace, která bude chtít v náročném tržním prostředí obstát, se při formulování své podnikatelské filozofie nemůže vyhnout odpovědím na řadu otázek, z nichž fundamentální zní: „Jak řídit, aby organizace uspokojovala měnící se požadavky zákazníků lépe a efektivněji než konkurence, tedy jak řídit ke strategické prosperitě?“

Této realitě, která je logickým důsledkem rozvoje tržní ekonomiky, se nemůže vyhnout ani sektor služeb, jehož nedílnou součástí jsou služby sociální. Význam sociálních služeb ve společnosti v důsledku působení sociodemografických faktorů poroste. Zvyšovat se bude i poptávka po těchto službách. Sociální služby se s velkou pravděpodobností stanou zajímavou komoditou (zejména oblast bytových služeb sociální péče), která bude přitahovat stále více subjektů (včetně subjektů privátního sektoru) majících zájem vyvíjet v této sféře své podnikatelské aktivity. Trh sociálních služeb bude mohutnět a zároveň se zvyšovat i jeho kvalita. Uživatelé sociálních služeb budou od nich očekávat stále vyšší užitek a také jejich poskytovatelé budou sledovat své zájmy.

Poskytovateli sociálních služeb jsou v současné době převážně neziskové organizace mající na trhu vesměs monopolní postavení. Přestože cílem neziskové organizace není generovat zisk ani získat převahu nad konkurencí, neznamená to, že by se neměla zabývat tím, jak efektivně využívá své disponibilní zdroje (neziskové organizace nejlépe plní své cíle ve prospěch společnosti tehdy, pakliže rozdíl mezi přínosy a náklady je maximální, přičemž tento rozdíl neznamená maximalizaci zisku, ale maximalizaci zájmů veřejnosti, tzn. cílem je dosáhnout maximální možné kombinace poskytovaných služeb s minimálními zdroji).

Na řadě případů lze dokumentovat, že organizace poskytující sociální služby, budou-li chtít přežít, musí podstatně zefektivnit využívání všech svých disponibilních zdrojů. Jedna z možností jak toho dosáhnout, spočívá ve zkvalitnění řízení a kontinuální aplikaci poznatků moderního managementu do každodenní praxe.

Mimořádná tíha odpovědnosti proto spočívá na manažerech. Každý manažer musí mít neustále na paměti, že na něm závisí, jak efektivně bude organizace využívat

disponibilní zdroje a fungovat a jaká „atmosféra“ v ní bude panovat. Manažer si musí být vědom toho, že svým jednáním může navodit v organizaci atmosféru důvěry a spolupráce, stejně jako atmosféru apatie a nesnášenlivosti a že jakékoli rozpory mezi jeho slovy a činy mají za následek infikování firemní kultury, která je jedním z významných faktorů ovlivňujících prosperitu podniku, virem cynismu, nedůvěry a nečinnosti.

Musilová, Zdeňka - Šlapák, Milan - Holub, Martin (eds.)

Zaměstnanecká schémata penzijního pojištění ve vybraných státech EU, Švýcarsku a USA

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 96 s., lit., tab.

ISBN 978-80-7416-087-5

Předmětem předkládané publikace je popis trajektorie vývoje důchodových systémů v pěti vybraných zemích Evropské unie (Dánsko, Německo, Irsko, Švédsko a Velká Británie), Švýcarsku a Spojených státech amerických. Hlavní důraz je kladen na deskripci druhého pilíře v podobě penzijních zaměstnaneckých schémat. Tato schémata jsou zkoumána z pohledu několika faktorů, mezi které jsou zařazeny např. účast a odváděné příspěvky do systému, typ penzijního schématu či zdanění penzí vyplácených z těchto schémat. Výstupem publikace je souhrn hlavních trendů v trajektorii vývoje penzijních systémů.

Rákoczyová, Miroslava - Trbola, Robert - Vyhlídal, Jiří

Lokální strategie integrace cizinců v ČR II (případová studie Brno)

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 68 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-089-9

Studie VÚPSV z roku 2008 zaměřená na analýzu lokálních integračních strategií v České republice ukázala nízký stupeň angažovanosti městských úřadů a magistrátů v oblasti sociální integrace přistěhovalců pobývajících v dané lokalitě, která se odrážela v nerozvinutosti této agendy. V této publikaci se proto věnujeme hlubší analýze strategií a postupů klíčových institucí, provázanosti jejich opatření a přístupů k otázkám integrace cizinců na lokální úrovni, a to konkrétně v případě města Brna. V rámci institucionálního zázemí jsme se zaměřili na role, činnosti a přínos všech klíčových lokálních aktérů v oblasti podpory sociální integrace přistěhovalců na území města. Analýzou rozhovorů se zástupci lokálních aktérů a studiem relevantních dokumentů institucí participujících na procesu integrace cizinců jsme dospěli k závěru, že jakkoliv je možno považovat Brno za město s rozvíjejícími se institucionálními podmínkami pro integraci cizinců, a to zejména v návaznosti na vytvoření Jihomoravského regionálního centra na podporu integrace cizinců, rozvoj platformy aktérů integrace, jejich vzájemné komunikace a koordinace, stále se vyskytují v koordinaci tohoto procesu výrazná selhání, resp. bariéry, které do značné míry vyplývají z fungování jednotlivých organizací činných v procesu sociální integrace cizinců. Jedná se zejména o bariéry v oblasti doručení služeb cizincům, ale také bariéry ve spolupráci mezi jednotlivými aktéry. Jistá míra nevyjasněnosti rolí a kompetencí v různých dimenzích integrace pak v konečném důsledku vede ke snižování účinku strategických opatření na podporu tohoto procesu.

Höhne, Sylva - Šťastná, Anna - Šlapák, Milan - Kozelský, Tomáš

Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2010. Bulletin No 26 /Main Economic and Social Indicators of the Czech Republic 1990-2010. Bulletin No 26

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 59 s., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-088-2

Publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů. Zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně zdravotního systému. Dále se zabývá demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodním srovnáním vybraných finančních ukazatelů.

Statistické údaje jsou převzaty či napočteny z podkladů ČSÚ, popř. MPSV, MF a ČNB, ostatní údaje jsou sestaveny na základě platných právních předpisů.

Bareš, Pavel

Cíle, priority a opatření v plánu rozvoje sociálních služeb Moravskoslezského kraje

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 75 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-090-5

Publikace sleduje dva hlavní cíle. Prvním z nich je zachycení obecných podmínek a limitů při srovnávání a hodnocení cílů, priorit, opatření, popřípadě aktivit ukotvených v krajských střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb. V této souvislosti se studie věnuje základním charakteristikám krajských plánů v ČR a obecným možnostem a omezením při jejich srovnávání. Následně jsou obecně charakterizovány pojmy cíl, priorita, opatření a aktivita a je popsán způsob jejich používání v krajských plánech. Dále jsou v publikaci zhodnoceny možnosti a limity jejich analýzy a otázka volby vhodného přístupu k jejich analýze. Druhým cílem je přiblížit a vyhodnotit cíle, priority, opatření a aktivity obsažené ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010-2014, který byl vybrán pro účely podrobnějšího vyhodnocení.

Kozelský, Tomáš - Vlach, Jan

Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR a EU na počátku hospodářské krize

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 109 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-091-2

Publikace se snaží charakterizovat a analyzovat změny v porovnání s předchozí konjunkturou. Shrnuje roztržštěná data za státy Evropské unie a i data za USA v oblastech nákladů práce, zdanění práce a jednotkových nákladů práce za období let 2004-2009. Zhodnocení základních problémů pohybu nákladů a efektivnosti práce v rámci proporcí změn makroekonomického rámce se opírá o výsledky výzkumu, které formulovaly studie vydané VÚPSV a odborné články z let 2005-2009, a výstupy výzkumu zahraničních institucí. V první části se studie věnuje úplným nákladům práce v ČR a změnám jejich struktury. Na základě údajů Eurostatu a OECD srovnávají autoři náklady práce a jejich změny na počátku krize v ČR a Evropské unii. Druhá část studie se věnuje jednotkovým nákladům práce, tj. efektivnímu vynakládání práce a souvislostem jejich vývoje v hospodářském cyklu.

Sirovátka, Tomáš - Kofroň, Pavel - Jahoda, Robert

Rizika příjmové chudoby a materiální deprivace v České republice (celková situace a vybrané aspekty na datech SILC)

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 79 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-092-9

Tato studie se zaměřuje na trendy v oblasti chudoby, materiální a finanční deprivace domácností v České republice. Při analýzách se vychází zejména z dat šetření „Životní

podmínky 2007, 2008“ a v některých částech „Životní podmínky 2009“. Analýza je pak prohloubena ve třech směrech: jednak je přesněji identifikována váha faktorů rizika příjmové chudoby. Za druhé je analyzováno riziko příjmové chudoby u pracujících. Za třetí, je analýza prohloubena o indikátor mnohočetné materiální deprivace (v souladu s indikátorem doporučeným Evropskou komisí). Konečně, je zde uvedena podrobnější analýza vývoje v oblasti nákladů na bydlení a deprivace v položkách vztahujících se k bydlení.

Zjištění prezentovaná v této studii ukazují, že míra rizika příjmové chudoby je v České republice relativně nízká - do 10 % a dokonce v letech 2007-2009 klesala, totéž platí pro pracující populaci (riziko chudoby bylo mezi 3-4 %). Koncentrace rizika příjmové chudoby je dosti výrazná (například u nezaměstnaných, neúplných rodin s dětmi a rodin s více dětmi, lidí ve věku 18-25 let) a jestliže je efektivita systému sociálního zabezpečení při eliminaci rizika chudoby jako celku relativně dobrá, v případě uvedených kategorií populace je obecně nižší. Za druhé, míra materiální deprivace je mírně horší, než je evropský průměr. Zejména je v České republice patrná výrazná deprivace v indikátorech, jež souvisejí s kvalitou bydlení a zatížením rodin náklady na bydlení.

Opatření vhodná k eliminaci rizika chudoby, materiální deprivace a sociálního vyloučení jsou s ohledem na povahu problému (více provázaných příčin) relativně komplexní. Jako nevýznamnější opatření vedle nástrojů, jež posilují pobídky k práci, které byly rozvíjeny v posledních letech, mohou být přínosná i následující: rozvíjení opatření aktivní politiky zaměstnanosti pro kategorie nejvíce ohrožené (zejména dlouhodobou) nezaměstnaností, individuální podpora při hledání zaměstnání a poradenství, rozvíjení opatření k harmonizaci pracovního a rodinného života, garance možnosti účasti ve veřejné službě, případně ve veřejně prospěšných pracích, sledování vývoje cen ve vazbě na deregulace nájmu a změny v oblasti DPH a valorizace hodnoty sociálních dávek hmotné nouze i dalších dávek pro rodiny s dětmi.

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokračující hospodářské recese v roce 2010

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 89 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-093-6

Publikace o vývoji pracovní migrace v České republice si klade za cíl podat jednoduchou a přehlednou formou aktuální informaci o vývoji zahraničních migrací v České republice v souvislosti s vývojem na trhu práce. Publikace vychází z datových zdrojů poskytovaných policií České republiky, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Českým statistickým úřadem. Studie je pravidelnou součástí výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. Praha. Počátky výzkumu na poli pracovních migrací se zde tradují již od roku 1991. Každoroční studie se v posledních dvou letech zaměřují detailněji na vývoj pracovních migrací v době hospodářské recese a vlivu hospodářského oživení na pracovní migrace.

Šimíková, Ivana

Hledání příkladů dobré praxe - programy financované z Evropského sociálního fondu v České republice zaměřené na zlepšení přístupu znevýhodněných skupin na trh práce

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 73 s., lit., tab.

ISBN 978-80-7416-096-7

V posledních několika desítkách let proběhlo na trhu práce několik zásadních změn, které mají důsledky pro charakter práce, charakter pracovních trhů a jejich aktéry. Hovoří se o diferenciaci rizik, segmentaci pracovních trhů a dualistické strategii ochrany práce, kombinující vysokou produktivitu a vysoké mzdy s vysokou nezaměstnaností a

vysokým stupněm sociální ochrany. Mnohé z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti jsou podporovány právě v rámci Evropských sociálních fondů. Někteří autoři jsou ke kapacitě těchto opatření řešit negativní efekty trendů popsaných výše poměrně skeptičtí a zároveň upozorňují na jejich evaluační deficit, který je realitou i v České republice. Chybí ucelený přehled o opatřeních jako takových, jejich vyhodnocení a tím pádem i příklady těch programů, které selhaly. Tato studie si pak klade za cíl přispět k dílčímu zaplnění tohoto deficitu a vyhodnotit právě dva z programů financovaných Evropským sociálním fondem, které byly zaměřeny na zvýšení přístupu na trh práce jedné ze znevýhodněných skupin, a to v českých podmínkách.

Průša, Ladislav

Model efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 60 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-097-4

Cílem předložené monografie je zhodnotit současný stav při poskytování sociálních a zdravotních služeb pro dlouhodobě handicapované osoby. Zavedení nového systému dlouhodobé sociálně-zdravotní péče vytváří teoretické předpoklady pro nalezení optimální formy zabezpečení potřeb člověka v nepříznivé sociální situaci. Stárnutí populace bude vyžadovat, aby této otázce byla věnována soustavná pozornost tak, aby potřeby těchto skupin obyvatelstva byly efektivně uspokojeny.

Musil, Libor - Hubíková, Olga - Havlíková, Jana - Kubalčíková, Kateřina

Rozdílné pohledy sociálních pracovníků a posudkových lékařů na roli sociálního pracovníka v rámci řízení o přiznání příspěvku na péči

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2011. 171 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-098-1

Předkládaná studie shrnuje a v širším kontextu diskutuje zjištění výzkumného projektu *Role sociálního pracovníka, ošetřujícího a posudkového lékaře v rámci řízení o přiznání příspěvku na péči*. Prostřednictvím analýzy dat shromážděných v rámci kvalitativních případových studií výkonu agendy příspěvku na péči (PnP) ve třech typově odlišných správních územích (krajské město, bývalé okresní město, obec s rozšířenou působností) jsme usilovali o porozumění procesu řízení o přiznání PnP. Soustředili jsme se zejména na to, jak jsou role jednotlivých aktérů v procesu řízení o PnP konstruovány, vykonávány a jak probíhá spolupráce mezi těmito aktéry. Pozornost byla rovněž věnována otázce, v čem stávající pojetí role sociálního pracovníka v tomto procesu podporuje zvládání životní situace příjemce PnP a v čem naopak zvládání životní situace brání. Ukázalo se, že spolupráce zejména mezi sociálními pracovníky a posudkovými lékaři je obtížná kvůli nedostatečnému pochopení a uznání odlišných perspektiv (sociální vs. medicínský pohled) těchto aktérů. A dále, pomoc, kterou sociální pracovníci žadatelům a příjemcům PnP běžně poskytují, je značně limitovaná, potenciál sociální práce tak zůstává často nevyužit. Doporučení směřující k řešení těchto potíží jsou součástí studie.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2011

Přírůstky fondu knihovny: 231 knihovních jednotek

Zpracovávané časopisy: 54 titulů

Přírůstky bibliografických záznamů publikací, časopiseckých článků, právních předpisů a jiných dokumentů: 1 603 záznamů

Počet materiálů stažených z monitorovaných webových stránek: 125 záznamů

Počet návštěv uživatelů knihovny OKIS: 1 034

Počet výpůjček: 1 929

Počet návštěv internetových stránek VÚPSV, v.v.i.: 34 625 návštěv, tj. průměrně 666 návštěv týdně

Ostatní služby (informace e-mailem, telefonem): 148

Návštěvy www stránek oddělení (od 18.10.2011): 1 083

Z toho **on-line katalog** 713

Zlatý fond 119

Publikační činnost 251

Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2011

odborné monografie vydané v domácích vydavatelstvích

Trbola, Robert - Rákoczyová, Miroslava (eds.): *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I: Integrační politika*. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. 184 s. ISBN 978-80-87474-19-8

Trbola, Robert - Rákoczyová, Miroslava (eds.): *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. 188 s. ISBN 978-80-87474-20-4

kapitoly v odborných monografiích vydaných v domácích vydavatelstvích

Bareš, Pavel: *Role obecně prospěšných společností při poskytování sociálních služeb*. In: Sociální ekonomika / Dohnalová, Marie, Průša, Ladislav. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 74-97 (24 s.). ISBN 978-80-7357-573-1

Bareš, Pavel - Horáková, Milada: *The Immigrant Family in the Integration Process*. In: Migration, Diversity and Their Management. Praha: Institute of Ethnology Academy of Sciences of the Czech Republic, v.v.i., 2011. s. 103-132 (30 s.). ISBN 978-80-87112-46-5

Kotíková, Jaromíra: *Vývoj zaměstnanosti v sociálních službách a struktura zaměstnaných v obecně prospěšných společnostech*. In: Sociální ekonomika / Dohnalová, Marie, Průša, Ladislav. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 98-106 (9 s.). ISBN 978-80-7357-573-1

Nečasová, Mirka: *Vybrané prvky kultury práce cizinecké policie očima jejích pracovníků*. In: Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. s. 135-181 (47 s.). ISBN 978-80-87474-20-4

Pořízková, Hana: *Funkce úřadů práce při regulaci zahraniční zaměstnanosti a integraci cizinců na trh práce*. In: Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. s. 39-71 (33 s.). ISBN 978-80-87474-20-4

Průša, Ladislav: *Trendy v poskytování sociálních služeb do roku 2025*. In: Sociální ekonomika / Marie Dohnalová, Ladislav Průša. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 107-116 (10 s.). ISBN 978-80-7357-573-1

Rákoczyová, Miroslava: *Místo dole, místo nahoře: cizinci ze třetích zemí na českém trhu práce*. In: Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. s. 9-38 (30 s.). ISBN 978-80-87474-20-4

Trbola, Robert: *Funkce a postavení organizací neziskového sektoru v procesu sociální integrace přistěhovalců.*

In: Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II: Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace. Brno: Barrister & Principal, o. s., 2011. s. 73-133 (61 s.). ISBN 978-80-87474-20-4

odborné články v zahraničních impaktovaných časopisech

Havlíková, Jana - Hubíková, Olga: *Implementation of Active User Principle: Learning from the Czech Social Services Reform.*

In: Journal of Social Services Research. ISSN 0148-8376. Roč.37, č.2 (2011), s. 180-196 (17 s.)

Hubíková, Olga - Havlíková, Jana: *Reforming Czech Social Services: Influence of the Implementation of national Quality Standards Active User Imperative on the primary Process.*

In: Sociológia: Slovak Sociological Review. ISSN 0049-1225. Roč.43, č.3 (2011), s. 219-241 (23 s.)

odborné články v zahraničních recenzovaných časopisech

Kubalčíková, Kateřina: *The Standards for quality as the way to apply the active aging principles to the social services practice. An example of community care service.*

In: Journal of Gerontological Social Work. ISSN 2067-2721. Roč.3, č.3 (2011), s. 8-16 (9 s.).

Sirovátka, Tomáš - Tomešová Bartáková, Helena: *Reconciliation Policy in the Czech Republic and the EU: From Neglect to Rejection.*

In: European Journal of Social Security. ISSN 1388-2627. Roč.13, č.1 (2011), s. 161-177 (17 s.)

Trbola, Robert - Rákoczyová, Miroslava: *Barriers to Integration of Immigrants and Integration Policy in the Czech Republic with Focus on Stakeholders and Their Co-operation.*

In: Migracijske i etničke teme 1. ISSN 1333-2546. Roč.27, č.1 (2011), s. 77-104 (28 s.)

odborné články v domácích recenzovaných časopisech

Holub, Martin: *The Sustainability of Pension Systems through the Assessment of the Pension Base Calculation.*

In: Acta VŠFS. ISSN 1802-792X. Roč.5, č.1 (2011), s. 6-28 (23 s.)

Horáková, Markéta: *Empirické zhodnocení významu lidského kapitálu v době ekonomické recese.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.1 (2011), s. 2-12 (11 s.)

Horáková, Milada - Bareš, Pavel: *Interkulturní otevřenost institucí trhu práce a zaměstnanosti v České republice.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.4 (2011), s. 20-23 (4 s.)

Kubalčíková, Kateřina - Havlíková, Jana: *Towards Staying at Home. Could Domiciliary Care Services be a Possible Way?*

In: Sociální práce/Sociálna práca. ISSN 1213-6204. Roč.11, č.5 (2011), s. 3-16 (14 s.)

Kuchařová, Věra: *Harmonizace rodiny a zaměstnání z hlediska národních a genderových rozdílů v ČR a SR - strukturální a institucionální podmínky.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.6 (2011), s. 2-9 (8 s.)

Kyzlinková, Renata - Kotrusová, Miriam: *Zaměstnanost starších osob na částečný úvazek: role zdravotního stavu.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 7-14 (8 s.)

Musil, Libor: *Constancy of concepts of desirable social workers actions and experiencing their dissimilarity in an organisation.*

In: Sociální práce/Sociálna práca. ISSN 1213-6204. Roč. 11, č. 5 (2011), s. 17-26 (10 s.)

Nešporová, Olga: *Smrt a umírání: opomíjené téma veřejných politik*

In: In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.6 (2011), s. 15-19 (5 s.)

Nešporová, Olga: *Obřady loučení se zemřelými: Sekulární, náboženské nebo raději žádné pohřby?*

In: Sociální studia. ISSN 1212-365X. Roč.8, č.2 (2011), s. 57-85 (29 s.)

Nešporová, Olga: *Samostatné bydlení mladých - mezinárodní komparace (Bulharsko, Česko a Nizozemsko).*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 2-7 (6 s.)

Paloncyová, Jana: *Vztah profesní dráhy a založení rodiny z hlediska generací žen.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.5 (2011), s. 2-8 (7 s.)

Paloncyová, Jana - Šťastná, Anna: *První partnerská soužití českých žen a mužů a rostoucí význam kohabitací.*

In: Gender, rovné příležitosti, výzkum. ISSN 1213-0028. Roč. 12, č.2 (2011)

Průša, Ladislav: *Public Governance, Social Services and Social Assistance Benefits.*

In: Acta VŠFS. ISSN 1802-792X. Roč.5, č.2 (2011), s. 166-176 (11 s.)

Průša, Ladislav: *Vývoj vybavenosti regionů službami sociální péče pro seniory a osoby se zdravotním postižením.*

In: Kontakt. ISSN 1212-4117. Roč.13, č.2 (2011), s. 157-165 (9 s.)

Soukup, Tomáš: *Heterogenita uchazečů o zaměstnání - dopady a možnosti řešení.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.2 (2010), s. 2-10 (9 s.)

Stupnytskyy, Oleksandr: *Hodnocení vzdělávacích programů pro nezaměstnané.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.1 (2011), s. 13-17 (5 s.)

Suchanec, Miroslav: *Alternativní přístupy k analýze dat málo početného výzkumného souboru využitelné v praxi sociální práce.*

In: Sociální práce/Sociálna práca. ISSN 1213-6204. Roč.11, č.2 (2011), s. 120-124 (5 s.)

Suchanec, Miroslav: *Využití Booleho přístupu v komparativní analýze: příklad srovnání 27 zemí EU z hlediska zaměstnanosti žen.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.4 (2011), s. 17-19 (3 s.)

Šťastná, Anna: *Realisation of childbearing intentions in the Czech Republic.*

In: Demografie. ISSN 001-8265. Roč.53, č.4 (2011), s. 321-332

Šťastná, Anna: *Analýza historie událostí (event history analýza) - možnosti a základní principy při studiu životních drah.*

In: Data a výzkum - SDA Info. ISSN: 1802-8152. Roč.5, č. 1 (2011), s. 59-83

Trbola, Robert - Rákoczyová, Miroslava: *Koordinace sociální integrace přistěhovalců z hlediska interakcí mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.5 (2011), s. 15-19 (5 s.)

Vidovičová, Lucie: *Starší lidé jako subjekt vzdělávání a jeho přesahy na (pro) trh práce.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 14-18 (5 s.)

Vychová, Helena: *Economic Stimulation of Demand in the Market of Adult Education.*

In: Acta VŠFS. ISSN 1802-792X. Roč.5, č.1 (2011), s. 29-60 (32 s.)

odborné články v ostatních domácích (nerecenzovaných) časopisech

Bareš, Pavel: *Počty a kvalifikační struktura pracovníků vybraných typů sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením.*

In: Rezidenční péče. ISSN 1801-8718. Roč.7, č.1 (2011), příl. 4 s.

Bareš, Pavel: *Vybrané údaje o personálním zajištění sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.2 (2011), s. 22-26

Bareš, Pavel: *Jaké typy sociálních služeb jsou zaměřeny na podporu rodin?*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.6 (2011), s. 20-23

Holub, Martin: *Ke změnám v zákoně o důchodovém pojištění účinným po 30. září 2011.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.4 (2011), s. 27-28 (2 s.)

Jahoda, Robert: *Příjemci sociálního příplatku na datech SILC 2008. Příklad analýzy dopadu zrušení dávky.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 23-26

Kofroň, Pavel: *Příjemci sociálního příplatku na základě analýzy dat statistiky rodinných účtů 2008. Příklad analýzy dopadu zrušení dávky.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 26-28 (3 s.)

Kořánová, Marie - Krinesová, Lenka: *Ke změnám v důchodových systémech evropských zemí.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.1 (2011), s. 18-19

Kořánová, Marie: *Ke změnám v důchodových systémech evropských zemí II.*

In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.2 (2011), s. 18

Paloncyová, Jana: *K přínosu mateřských center pro děti, matky i společnost.*
In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.3 (2011), s. 30-31 (2 s.)

Průša, Ladislav: *K problematice střetu zájmů při poskytování sociálních služeb.*
In: FÓRUM sociální politiky. ISSN 1802-5854. Roč.5, č.2 (2011), s. 19-22

Průša, Ladislav: *Dotace ze státního rozpočtu jako klíčový důvod stagnace sociálních služeb aneb tristní výsledky 1. kola dotačního řízení pro r. 2011.*
In: Rezidenční péče. ISSN 1801-8718. Roč.7, č.2 (2011), s. 8-10

Průša, Ladislav: *První kolo dotačního řízení pro rok 2011 v grafech. Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV.*
In: Rezidenční péče. ISSN 1801-8718. Roč.7, č.2 (2011), příl. s. 1-4

odborné příspěvky ve sbornících

Horáková, Milada: *Zahraniční pracovní migrace cizinců v době hospodářské recese.*
In: Hospodářská politika v zemích EU: Na cestě z krize? Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Ostrava: VŠB - TU Ostrava, 2011. 9 s. ISBN 978-80-248-2458-1

Vychová, Helena: *Nástroje finanční podpory individuální vzdělávací aktivity dospělých.*
In: 7. ročník festivalu vzdělávání dospělých AEDUCA. Sborník příspěvků z odborných konferencí. - Olomouc: Institut celoživotního vzdělávání Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2011. 21 s. ISBN 978-80-244-2858-1

Kuchařová, Věra: *Sladování pracovního a rodinného života.* In: Rodinná politika v centru pozornosti krajů a obcí. Sborník z konference, konané v Jihlavě 31.3.2011.
Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/sbornik-prispevku-z-konference-rodinna-politika-v-centru-pozornosti-obci-a-kraju/d-4035107/p1=29148>

Paloncyová, Jana - Svobodová, Kamila: *Výsledky výzkumů VÚPSV v oblasti péče o děti předškolního věku.* In: Půl na půl. Bulletin sítě mateřských center. 16/2011. Praha: Sít mateřských center, 2011

odborné práce zveřejněné na internetu

Kuchařová, Věra: *Effects of life courses on women's pensions. Czech Republic - 2011.* 6 s. Peer Review - Effects of life courses on women's pensions: Berlin, 3.- 4.11.2011.
Dostupné z: <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/peer-reviews/2011/effects-of-life-courses-on-women2019s-pensions>

Svobodová, Kamila: *Harmonizace práce a rodiny - názory a strategie.* Demografie.info. 2011. ISSN: 1801-2914
Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=772

Svobodová, Kamila: *Demografické stárnutí a jeho dopady.* Demografie.info. 2011. ISSN: 1801-2914
Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=764

Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna: *Podpora rodiny dle programového prohlášení vlády ČR*. Demografie.info. 2011. ISSN: 1801-2914

Dostupné z: http://demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=736

Šťastná, Anna: *Konference věnovaná životním drahám*. Demografie.info. 2011. ISSN: 1801-2914. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=784

P ř e h l e d
o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích,
kde v r. 2011 prezentovali získané poznatky

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference/seminář	pořadatel	téma vystoupení
Bareš Pavel	Praha 15. - 16. 9. 2011	Dny sociální práce	FF UK, Fakulty sociálních věd a zdravotnictva Univerzity Konstantina Filozofa v Nitře, Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, MPSV	Analýza výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR
Barvíková Jana	Praha 15. 6. 2011	DOX na univerzitě aneb vytvářej své město	Centrum současného umění DOX Pratur & Fakulta sociálních věd UK	Rozpor obrazu panelových sídlišť v očích nesídelní veřejnosti a vnímání sídliště jako místa k životu jejich obyvateli
Baštýř Ivo	Praha 25. 5. 2011	Založení kvalitativních ukazatelů monitorujících míru integrace cizinců v ČR	VÚPSV	Charakteristika kvantitativní části soustavy monitorovacích ukazatelů integrace cizinců z třetích zemí v ČR
Baštýř Ivo	Praha 14. 12. 2011	Posouzení ukazatelů o výdělích a příjmech cizinců z třetích zemí	VÚPSV	Problematika výdělkové úrovně cizinců z třetích zemí na základě dodaných údajů z firmy TREXIMA
Bruthanová Daniela	Ženeva, Švýcarsko 14. - 16. 4. 2011	EuroPrevent 2011 (evropský kongres)	European Society of Kardiology	Does the relation between cardiovascular risk factors and education change?
Bruthanová Daniela	Praha 25. - 27. 5. 2011	15. pražské gerontologické dny	Česká alzheimerská společnost a Gerontologické centrum ve spolupráci s Českou gerontolo- gickou a geriatrickou společností ČLS JEP a centrum CELLO UK FHS	Vybavenost domovů pro seniory - Současný stav a potřeby do budoucna
Galčanová Lucie	Toulouse, Francie 5. - 8. 7. 2011	European Network for Housing Research (ENHR) Conference on "Mixité"	Université de Toulouse	"Growing old in urban environment - cities and neighbourhoods in older people narratives"

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference/seminář	pořadatel	téma vystoupení
Gaičanová Lucie	Bukurešť, Rumunsko 14. - 17. 9. 2011	Fourth International Urban Geographies of Post-Communist States Workshop (CAT-conference 2011): Space, Culture and Transition in Post-socialist Cities	University of Bucharest	The role of the memory and history: The local identity negotiation and place-attachment within the process of residential suburbanisation
Gaičanová Lucie	Brno 4. - 5. 11. 2011	Třetí město	IVRIS a Katedra sociologie FSS MU	Reprezentace suburbanizace v populární kultuře
Havlíková Jana	Znojmo 31. 5. 2011	I. Konference na téma Komunitní plánování sociálních služeb Znojemska	Město Znojmo a Centrum sociálních služeb Znojmo, p.o.	Sociální služby na Znojemsku - využití výsledků analýz pro plánování
Hála Jaroslav	Praha 15. 9. 2011	Národní seminář projektu SODIPER	Odborový svaz dopravy (v rámci projektu SODIPER)	Výsledky SODIPER v ČR
Hála Jaroslav	Maďarsko, Budapešť 12. - 13. 12. 2011	Social Dialogue and Participation Strategies in the Global Delivery Industry: Challenging Precarious Employment Relations	Forschungs- und Beratungsstelle Arbeitswelt (Forba), Rakousko	SODIPER in Czech Republic - Main findings
Hora Ondřej	Brno 27. - 28. 1. 2011	Výzvy nezaměstnanosti v kontextu krize; sociální ochrana, zaměstnatelnost, flexibilita	VÚPSV a FSS MU	Ochrana příjmu v ČR v nezměstnanosti v minulosti a v současnosti
Hora Ondřej	Brusel 9. 12. 2011	Micro-social innovations in active labour measures for older people	SEFAA	Re-thinking enterprise support for older people: Experience from Czech Republic
Hora Ondřej	Praha 15. 12. 2011	Závěrečná konference k mezinárodnímu projektu Social Experimentation for Active Ageing	VÚPSV	Program podpory podnikání jako nástroj APZ cílený na osoby starší 50ti let
Holub Martin	Brno - Šlapanice 20. - 21. 1. 2011	Bílá místa teorie a černé díry reforem ve veřejném sektoru III.	Katedra veřejné ekonomie (ESF) Masarykova univerzita	Alternativní formy podpory rodin s dětmi v systému důchodového pojištění
Jahoda Robert	Toulouse, Francie 5. - 8. 7. 2011	23rd ENHR Conference 2011 „Mixité“ : an urban and housing issue ?	ENHR	Housing affordability progress in the Czech Republic in 2005-2009
Jahoda Robert	Ostrava 6. - 8. 9. 2011	Veřejná ekonomika a správa 2011	VŠB - TU Ostrava	Rent Deregulation Evaluation in the Czech Republic
Jeřábková Věra	Praha 25. - 27. 5. 2011	15. pražské gerontologické dny - Moderní dlouhodobá péče	Česká alzheimerovská společnost, Gerontocentrum	Vybavenost domovů pro seniory - současný stav a potřeby do budoucna
Jeřábková Věra	Ladek Zdroj, Polsko 1. - 2. 9. 2011	AMSE 2011 (Applications of Mathematics and Statistics in Economy)	Wroclaw University of Economics	Czech Labour Market Development in the Period of the Recent Economic Downturn - A Combined View from the Employment and Wage Statistics
Jeřábková Věra	Praha 14. 11. 2011	Statistika zaměstnanosti, příjmů a mezd	VŠE, ČSÚ	Statistika pracovní neschopnosti

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference/seminář	pořadatel	téma vystoupení
Jeřábková Věra	Praha 5. - 6. 12. 2011	RELIK 2011 (Reprodukce lidského kapitálu - vzájemné vazby a souvislosti)	Katedra demografie FIS, VŠE	Pracovní neschopnost - významný ukazatel nejen v období ekonomické krize?
Kubalčíková Kateřina	Znojmo 19. 4. 2011	Workshop. Setkání poskytovatelů a zřizovatelů sociálních služeb	Centrum sociálních služeb Znojmo	Využití výsledků analýz pro plánování rozvoje sociálních služeb
Kubalčíková Kateřina	Znojmo 31. 5. 2011	Konference. Komunitní plánování sociálních služeb Znojemska	Centrum sociálních služeb Znojmo	Sociální služby Znojemska z pohledu zástupců obcí
Kuchařová Věra	Jihlava 29. 3. 2011	Rodinná politika v centru pozornosti krajů a obcí	Krajský úřad kraje Vysočina	Sladování pracovního a rodinného života
Kuchařová Věra	Vsetín 31. 3. 2011	Seminář „Máma v práci“	Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.	Ženy - zaměstnání - rodina
Kuchařová Věra	Zlín 8. 11. 2011	Meziresortní seminář k problematice sociálně-právní ochrany dětí	Krajský úřad Zlínského kraje	Výsledky analýzy systému péče o ohrožené děti
Kuchařová Věra	Berlín, Německo 3. - 4. 11. 2011	Peer Review na téma „Effects of the life courses on women's pensions“	ÖSB Consulting GmbH, Rakousko a Federální ministerstvo rodiny, seniorů, žen a mládeže, Německo	Effects of life courses on women's pensions - Czech Republic
Palonciová Jana	Praha 4. 4. 2011	Konference k projektu Šance rodině i zaměstnání: Alternativní formy péče o děti	Síť mateřských center	Výsledky výzkumů VÚPSV v oblasti péče o děti předškolního věku
Palonciová Jana	Praha 20. - 21. 10. 2011	Životní dráhy z kvantitativní a kvalitativní perspektivy	Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.	První partnerská soužití českých mužů a žen
Průša Ladislav	Šlapanice 20. 1. 2011	Bílá místa teorie a černé díry reformem ve veřejném sektoru	Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko správní fakulta	Transformace systému sociálních služeb - černá díra reforem veřejného sektoru
Průša Ladislav	Praha 18. 2. 2011	Poskytování sociálních služeb	MPSV	Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením
Průša Ladislav	Praha 20. 4. 2011	Diskusní večer ČDS	Česká demografická společnost	Projekce sociálních služeb do r. 2020
Průša Ladislav	Praha 24. 5. 2011	Dlouhodobá péče v ČR	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením
Průša Ladislav	Praha 25. 5. 2011	Nízkoprahová zařízení	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Optimální formy financování služeb sociální prevence
Průša Ladislav	Ostrava 7. 9. 2011	Veřejná ekonomika a správa	Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava	Financování sociálních služeb - teoretická východiska a skutečnost

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference/seminář	pořadatel	téma vystoupení
Průša Ladislav	Praha 30. 9. 2011	12 European Congress of the E. D. E.	European Association for Director and Providers of Long-Term Care Services for the Elderly	Agar are the obstacles to need-oriented elderly care in homes? The situation in the Czech Republic
Průša Ladislav	Tábor 13. 10. 2011	III. výroční kongres Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Dlouhodobá péče a determinanty jejích efektivního poskytování
Průša Ladislav	Tábor 14. 10. 2011	III. výroční kongres Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Sociální služby - několik čísel a charakteristik
Průša Ladislav	České Budějovice 8. 11. 2011	SENIOR living	Ledax, o.p.s.	Determinanty efektivního systému financování a poskytování dlouhodobé péče
Průša Ladislav	Ostrava 29. 11. 2011	Podpora a rozvoj služeb v Moravsko-slezském kraji	Krajský úřad Moravskoslezského kraje	Chudoba, sociální vyloučení a služby sociální prevence
Rákoczyová Miroslava	Lublaň, Slovinsko 15. - 16. 9. 2011	Migrant labour: Contested integration, prospects for citizenship	Peace Institute (Ljubljana) and City University (London)	Immigrants on the Segmented Labour Market in the Czech Republic: overcoming disadvantages?
Sirovátka Tomáš	Brno 27. - 28. 1. 2011	Výzvy nezaměstnanosti v kontextu krize: sociální ochrana, zaměstnatelnost, flexibilita	VÚPSV a FSS MU	Strategie a flexibilita nezaměstnaných
Sirovátka Tomáš	Brno 27. - 28. 1. 2011	Výzvy nezaměstnanosti v kontextu krize: sociální ochrana, zaměstnatelnost, flexibilita	VÚPSV a FSS MU	Ochrana příjmu v ČR v nezaměstnanosti v minulosti a v současnosti
Sirovátka Tomáš	Bratislava, Slovensko 19. - 20. 5. 2011	Spoločenské inovácie na Slovensku	Univerzita Komenského	Inovácie v monitorovaní a reportingu sociálnej situácie
Sirovátka Tomáš	Valencie, Španělsko 8. - 9. 9. 2011	9th Annual ESPAnet Conference Sustainability and Transformation in European Social Policy	ESPAnet	Governance and effects of activation policies
Soukup Tomáš	Brusel, Belgie 9. 12. 2011	Micro-social innovations in active labour measures for older people	SEFAA	Re-thinking enterprise support for older people: Experience from Czech Republic
Suchanec Miroslav	Maribor, Slovinsko 15. - 16. 2. 2011	Flexicurity and Active Ageing - how to manage challenge	DENS	Supporting self-employment for unemployed over fifty
Svobodová Kamila	Praha 4. 4. 2011	Konference k projektu Šance rodině i zaměstnání: Alternativní formy péče o děti	Síť mateřských center	Výsledky výzkumů VÚPSV v oblasti péče o děti předškolního věku
Svobodová Kamila	Ústí nad Labem 16. 6. 2011	Lokální partnerství, Fórum pro rodinu	Centrum komunitní práce Ústí nad Labem	Potřeby rodin s dětmi v ČR
Šimíková Ivana	Brno 3. - 4. 11. 2011	Feministická studia na hranici	Obor genderových studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity	Vliv principů genderové klasifikace v procesu de-profesionalizace státní správy

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference/seminář	pořadatel	téma vystoupení
Štátná Anna	Praha 20. - 21. 10. 2011	Životní dráhy z kvantitativní a kvalitativní perspektivy	Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.	První partnerská soužití českých mužů a žen
Štátná Anna	Praha 20. - 21. 10. 2011	Životní dráhy z kvantitativní a kvalitativní perspektivy	Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.	Možnosti studia životních drah z pohledu kvantitativních empirických šetření - keynote
Vavrečková Jana	Praha 25. 5. 2011	Založení kvalitativních ukazatelů monitorujících míru integrace cizinců v ČR.	VÚPSV	Cíle a záměry vybudování kvalitativního monitoringu integrace cizinců z třetích zemí v ČR
Vavrečková Jana	Praha 14. 12. 2011	Posouzení ukazatelů o výtěcích a příjmech cizinců z třetích zemí	VÚPSV	Integrace cizinců z třetích zemí v ČR a metodika jejího hodnocení
Veverková Soňa	Praha 15. 9. 2011	Národní seminář projektu SODIPER	Odborový svaz dopravy (v rámci projektu SODIPER)	Výsledky SODIPER v ČR
Veverková Soňa	Maďarsko, Budapešť 12. - 13. 12. 2011	Social Dialogue and Participation Strategies in the Global Delivery Industry: Challenging Precarious Employment Relations	Forschungs- und Beratungsstelle Arbeitswelt (Forba), Rakousko	SODIPER in Czech Republic - Main findings
Vidovičová Lucie	Praha 24. 11. 2011	Cesta k mezigeneračnímu dialogu ve veřejné správě	Ministerstvo vnitra ČR	„Ageismus ve společnosti“
Vyhliďal Jiří	Brno 3. - 4. 11. 2011	Feministická studia na hranici	Obor genderových studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity	Vliv principů genderové klasifikace v procesu de-profesionalizace státní správy
Winkler Jiří	Brno 22. 11. 2011	Nová sociální rizika a systémy soc. služeb	MU FSS	Organizátor, vstupní referát na téma konference

Přehled projektů řešených v r. 2012

Granty:

1. Návrh informačního systému o rodinách imigrantů z třetích zemí
2. Prověření věcné náplně a konstrukce životního minima a návrhy na obsahovou stránku a právní úpravu
3. Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání
4. Indikátory strategie potlačování chudoby a sociálního vyloučení v České republice
5. Využití propojených databází evidence v oblasti nezaměstnanosti a v oblasti evidence dávek hmotné nouze k monitorování situace v oblasti aktivního začleňování
6. Pojetí sociální pomoci a metodika integrace sociální práce a poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi
7. Odhadování vzdělanostních potřeb v regionech ČR
8. Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí
9. Metodika hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v ČR - 3. fáze
10. Kvantitativní a kvalitativní ukazatelé pro hodnocení integrace cizinců z třetích zemí v ČR ve světle aktuálních dat a nových poznatků
11. Sociální dopady individualizace smrti v současné české společnosti
12. Nové formy denní péče o děti v České republice
13. Zajištění komplexního řešení systému podpory zaměstnávání osob se zdravotním postižením, návrh metodologie, analytických podkladů, příprava systémových změn a vzdělávacích materiálů v návaznosti na další projekty vzdělávání zaměstnanců
14. Analýzy sociálního dialogu a flexibilních forem práce ve vybraných zemích EU
15. Sociální dialog a strategie participace v globálních doručovatelských firmách: výzva překerním pracovním vztahům
16. Zhodnocení fungování a účinků směrnic o informování a projednávání v zemích EU/EHS
17. EIRO, EWCO, ERM
18. Kontinuální sledování bariér integrace cizinců z třetích zemí (CTZ) se zřetelem na činnost asistenčních služeb
19. Udržení procesů plánování sociálních služeb na místní úrovni v Písku jako obci s rozšířenou působností

Rozvoj:

1. Mikroekonomické aspekty dlouhodobé péče

2. Možnosti řešení sociálních důsledků zdravotního postižení - synergické efekty a bílá místa současné právní úpravy
3. Knihovnicko-informační služby
4. Vydávání časopisu FÓRUM sociální politiky
5. Zlatý fond sociální politiky

Další činnost:

1. Provedení auditu potřebnosti šetření realizovaných dříve společností TREXIMA
2. Identifikace procesů směřujících v zemích EU a vybraných zemích mimo EU k periodickému hodnocení stavu důchodového systému v dané zemi a identifikace institucí odpovědných za tento proces
3. Informování občanů o nabytých důchodových právech a souvisejících skutečnostech nositelem pojištění
4. Přehodnocení podoby institutu pozůstalostních důchodů ve světle demografických změn
5. Možnosti zohlednění mimomanželských forem soužití při stanovení důchodových nároků
6. Soubor opatření rodinné politiky na regionální a lokální úrovni a podmínky jejich zavádění v praxi
7. Pojetí sociální pomoci v rámci agendy dávek pomoci v hmotné nouzi po implementaci sociální reformy v ČR
8. Věková diskriminace (ageismus) - třetí vlna šetření
9. Nezaměstnanost cizinců v České republice
10. Podpora osob 50+ na trhu práce v praxi vybraných zemích EU
11. Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice podle indikátorů EU - vývoj v důsledku krize, fiskální konsolidace a sociální reformy
12. Analýza úprav daňového a dávkového systému v letech 2007 až 2012 z hlediska jejich adresnosti a pobídkovosti k práci
13. Sledování úplných nákladů práce, jednotkových nákladů práce v ČR, EU a USA
14. Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech
15. Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2011
16. Odměňování zaměstnanců v sociálních službách, porovnání s vývojem průměrné mzdy v národním hospodářství, včetně mezinárodního srovnání

Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

V Praze 18. dubna 2012
č.j. 101/12**Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k návrhu
Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí,
v.v.i. za rok 2011 a účetní závěrce za rok 2011**

V souladu s povinnostmi stanovenými dozorčí radě zákonem č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích, přezkoumala Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. návrh Výroční zprávy Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2011. K dispozici měla tyto podklady:

- návrh Výroční zprávy o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2011,
- roční účetní závěrku VÚPSV, v.v.i. za rok 2011,
- zprávu nezávislého auditora Ing. Josefa Běloubka ze dne 19. března 2012 určenou pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Po zhodnocení těchto podkladů Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i., schvaluje Výroční zprávu o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2011 a konstatuje, že se hospodaření VÚPSV, v.v.i. v roce 2011 uskutečnilo v souladu s obecně závaznými právními předpisy a že účetní závěrka zobrazuje správně majetek, závazky, vlastní jmění, finanční situaci a výsledek hospodaření. Dozorčí rada neshledala porušení zásad řádného využívání majetku instituce k realizaci její hlavní činnosti a ani ohrožení účelu, ke kterému byla instituce zřízena. Dozorčí rada nemá připomínky k výsledkům hospodaření ústavu a konstatuje, že vynaložené prostředky VÚPSV, v.v.i. využil efektivně.

Stanovisko dozorčí rada schválila per rollam dne 18. dubna 2012.

PhDr. Václav Kužel
místopředseda dozorčí rady

VÚPSV, v. v. i.
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2

tel.: +420 224 922 381, fax: +420 224 972 873
www.vupsv.cz

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2011

V Praze 22. února 2012
č.j. 46/12

**Zpráva o činnosti
Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
v roce 2011**

Dozorčí radu VÚPSV, v.v.i. jmenovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí jako zřizovatel podle bodu (4) § 19 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, rozhodnutím ministra ze dne 19. dubna 2007, č.j. 2007/19064 – 2.

Jednací řád Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. schválil ministr práce a sociálních věcí dne 12. července 2007, č.j. 2007/43652 - 2.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. pracovala do 31. prosince 2011 ve složení:

- Ing. Eva Holánová, předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.
- PhDr. Václav Kužel, místopředseda Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.
- Zuzana Krejčíková, členka
- Mgr. Barbora Hrušková – Listíková, členka
- Mgr. Bedřich Myšíčka, člen
- Mgr. Kateřina Jirková – Příhodová, členka
- Mgr. Martin Žárský, člen

Výše jmenování jsou bezúhonní a splňují podmínky bodů (4) a (5) § 17 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Uvedené fyzické osoby byly způsobilé k právním úkonům, nebyly pravomocně odsouzeny za trestné činy, jejichž skutková podstata souvisí s předmětem činnosti VÚPSV, v.v.i. a nebyla jim uložena sankce podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti související s předmětem činnosti veřejné výzkumné instituce.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. se sešla v roce 2011 na 2 řádných zasedáních, 25. května a 1. listopadu.

VÚPSV, v. v. i.
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2
tel.: +420 224 922 381, fax: +420 224 972 873
www.vupsv.cz

Na řádném jednání dne 25. května 2011 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.:

- schválila Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k Výroční zprávě o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2010 a roční účetní závěrce za rok 2010,
- schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. v roce 2010,
- schválila rozpočet VÚPSV, v.v.i. na rok 2011,
- projednala problematiku nájmu placeného VÚPSV v prostorách MZ po kontrole MF, které nájemci stanovilo povinnost uzavřít novou nájemní smlouvu a účtovat ústavu tržní nájemné.

V rámci řádného jednání dne 1. listopadu 2011 se dozorčí rada zabývala:

- výsledky hospodaření ústavu za 1. pololetí 2011,
- zapojením ústavu do programu Omega a Beta vyhlášeného TA ČR,
- informací o připravovaném sloučení VÚBP, v.v.i. s VÚPSV, v.v.i.,
- informací o rozšíření okruhu analytických činností VÚPSV, v.v.i. na základě informačního systému o ceně práce po 1. 1. 2012

Zprávu o své činnosti v roce 2011 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. projednala a schválila dne 22. února 2012.

PhDr. Václav Kužel
místopředseda dozorčí rady

Ověření účetní závěrky, výrok auditora

ORGANIZACE: 45773009

Příloha č.1 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky,
u kterých hlavním předmětem
činnosti není podnikání

ROZVAHA (BALANCE)

k 31.12.2011
(v celých tisících Kč)

IČO
45773009

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotky

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Palackého nám. 375/4
128 01 Praha 28
Veřejná výzkumná instituce

AKTIVA		Poř. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2011
Název položky	Účet		1	2
A. Dlouhodobý majetek celkem	p. 2+10+21+29	001	1 660	1 072
I. Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	p. 3 až 9	002	3 274	3 209
1. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	(012)	003	0	0
2. Software	(013)	004	607	607
3. Ocenitelná práva	(014)	005	0	0
4. Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	(018)	006	2 667	2 602
5. Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	(019)	007	0	0
6. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	(041)	008	0	0
7. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	(051)	009	0	0
II. Dlouhodobý hmotný majetek celkem	p. 11 až 20	010	9 714	8 045
1. Pozemky	(031)	011	0	0
2. Umělecká díla, předměty a sbírky	(032)	012	36	36
3. Stavby	(021)	013	0	0
4. Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	(022)	014	5 518	4 065
5. Pěstební celky trvalých porostů	(025)	015	0	0
6. Základní stádo a tažná zvířata	(026)	016	0	0
7. Drobný dlouhodobý hmotný majetek	(028)	017	4 160	3 944
8. Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	(029)	018	0	0
9. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	(042)	019	0	0
10. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	(052)	020	0	0
III. Dlouhodobý finanční majetek celkem	p. 22 až 28	021	0	0
1. Podíly v ovládaných a řízených osobách	(061)	022	0	0
2. Podíly v osobách pod podstatným vlivem	(062)	023	0	0
3. Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	(063)	024	0	0
4. Půjčky organizačním složkám	(066)	025	0	0
5. Ostatní dlouhodobé půjčky	(067)	026	0	0
6. Ostatní dlouhodobý finanční majetek	(069)	027	0	0
7. Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	(043)	028	0	0
IV. Oprávky k dlouhodobému majetku celkem	p. 30 až 40	029	-11 328	-10 182
1. Oprávky k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	(072)	030	0	0
2. Oprávky k softwaru	(073)	031	-409	-527
3. Oprávky k ocenitelným právům	(074)	032	0	0
4. Oprávky k drobnému dlouhodobému nehm. majetku	(078)	033	-2 667	-2 601
5. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému nehm. majetku	(079)	034	0	0
6. Oprávky ke stavbám	(081)	035	0	0
7. Oprávky k samostatným movitým věcem a soub. movit. věcí	(082)	036	-4 092	-3 110
8. Oprávky k pěstebním celkům trvalých porostů	(085)	037	0	0
9. Oprávky k základnímu stádu a tažným zvířatům	(086)	038	0	0
10. Oprávky k drobnému dlouhodobému hmot. majetku	(088)	039	-4 160	-3 944
11. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému hmot. majetku	(089)	040	0	0

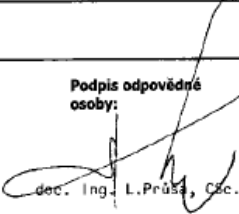
Název položky	Účet	Pol. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2011
			1	2
B. Krátkodobý majetek celkem	p. 42+52+72+81	041	9 992	10 630
I. Zásoby celkem	p. 43 až 51	042	0	1 193
1. Materiál na skladě	(112)	043	0	0
2. Materiál na cestě	(119)	044	0	0
3. Nedokončená výroba	(121)	045	0	1 193
4. Polotovary vlastní výroby	(122)	046	0	0
5. Výrobky	(123)	047	0	0
6. Zvřátá	(124)	048	0	0
7. Zboží na skladě a v prodejnách	(132)	049	0	0
8. Zboží na cestě	(139)	050	0	0
9. Poskytnuté zálohy na zásoby	(z 314)	051	0	0
II. Pohledávky celkem	p. 53 až 71	052	442	560
1. Odběratelé	(311)	053	391	479
2. Směnky k inkasu	(312)	054	0	0
3. Pohledávky za eskontované cenné papíry	(313)	055	0	1
4. Poskytnuté provozní zálohy	(z 314)	056	2	19
5. Ostatní pohledávky	(315)	057	0	61
6. Pohledávky za zaměstnance	(335)	058	13	0
7. Pohledávky za institucemi soc. zabezp. a veř. zdrav.poj	(336)	059	0	0
8. Daň z příjmů	(341)	060	36	0
9. Ostatní přímé daně	(342)	061	0	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	062	0	0
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	063	0	0
12. Nároky na dotace a ostatní zúčtování se st. rozpočtem	(346)	064	0	0
13. Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávných celků	(348)	065	0	0
14. Pohledávky za účastníky sdružení	(358)	066	0	0
15. Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	067	0	0
16. Pohledávky z vydaných dluhopisů	(375)	068	0	0
17. Jiné pohledávky	(378)	069	0	0
18. Dohadné účty aktivní	(388)	070	0	0
19. Opravná položka k pohledávkám	(391)	071	0	0
III. Krátkodobý finanční majetek celkem	p. 73 až 80	072	9 004	8 724
1. Pokladna	(211)	073	102	52
2. Cenniny	(213)	074	10	14
3. Účty v bankách	(22x)	075	8 892	8 658
4. Majetkové cenné papíry k obchodování	(251)	076	0	0
5. Dluhové cenné papíry k obchodování	(253)	077	0	0
6. Ostatní cenné papíry	(256)	078	0	0
7. Pořizovaný krátkodobý finanční majetek	(259)	079	0	0
8. Peníze na cestě	(261)	080	0	0
IV. Jiná aktiva celkem	p. 82 až 84	081	546	153
1. Náklady příštích období	(381)	082	255	153
2. Příjmy příštích období	(385)	083	291	0
3. Kursové rozdíly aktivní	(386)	084	0	0
Aktiva celkem	p. 1+41	085	11 652	11 702

PASIVA		Pol. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2011
Název položky	Účet		3	4
A. Vlastní zdroje celkem	p. 87+91	086	11 241	9 496
I. Jmění celkem	p. 88 až 90	087	10 529	9 134
1. Vlastní jmění	(901)	088	1 660	1 072
2. Fondy	(91x)	089	8 869	8 062
3. Oceňovací rozdíly z přecenění finančního majetku a závazků	(921)	090	0	0
II. Výsledek hospodaření celkem	p. 92 až 94	091	712	362
1. Účet výsledku hospodaření	(963)	092	0	362
2. Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	(931)	093	712	0
3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	(932)	094	0	0
B. Cizí zdroje celkem	p. 96+98+106+130	095	411	2 206
I. Rezervy celkem	p. 97	096	0	0
1. Rezervy	(941)	097	0	0
II. Dlouhodobé závazky celkem	p. 99 až 105	098	0	0
1. Dlouhodobé bankovní úvěry	(951)	099	0	0
2. Vydané dluhopisy	(953)	100	0	0
3. Závazky z pronájmu	(954)	101	0	0
4. Přijaté dlouhodobé zálohy	(955)	102	0	0
5. Dlouhodobé směnky k úhradě	(958)	103	0	0
6. Dohadné účty pasivní	(z 389)	104	0	0
7. Ostatní dlouhodobé závazky	(959)	105	0	0
III. Krátkodobé závazky celkem	p. 107 až 129	106	317	447
1. Dodavatelé	(321)	107	0	0
2. Směnky k úhradě	(322)	108	0	0
3. Přijaté zálohy	(324)	109	0	0
4. Ostatní závazky	(325)	110	55	0
5. Zaměstnanci	(331)	111	4	22
6. Ostatní závazky vůči zaměstnancům	(333)	112	0	0
7. Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	(336)	113	0	0
8. Daň z příjmu	(341)	114	0	0
9. Ostatní přímé daně	(342)	115	0	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	116	78	422
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	117	0	2
12. Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu	(346)	118	0	0
13. Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných celků	(348)	119	0	0
14. Závazky z upsaných nesplac. cen, papírů a podílů	(367)	120	0	0
15. Závazky k účastníkům sdružení	(368)	121	0	0
16. Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	122	0	0
17. Jiné závazky	(379)	123	0	1
18. Krátkodobé bankovní úvěry	(231)	124	0	0
19. Eskontní úvěry	(232)	125	0	0
20. Vydané krátkodobé dluhopisy	(241)	126	0	0
21. Vlastní dluhopisy	(255)	127	0	0
22. Dohadné účty pasivní	(z 389)	128	180	0
23. Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	(249)	129	0	0

Název položky	Účet	Poř. číslo	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2011
			3	4
IV. Jiná pasiva celkem	p. 131 až 133	130	94	1 759
1. Výdaje příštích období	(383)	131	94	1 161
2. Výnosy příštích období	(384)	132	0	598
3. Kursové rozdíly pasivní	(387)	133	0	0
Pasiva celkem	p. 86+95	134	11 652	11 702

Odesláno dne:	Razítko:	Podpis odpovědné osoby:	Podpis osoby odpovědné za sestavení:	Okamžik sestavení:
23.2.2012		 doc. Ing. L. Průša, CSc.	 Zuzana Krejčíková Telefon: 224 923 177	23.02.2012 10:08:52

ORGANIZACE: 45773009

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

Příloha č.2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky,
u kterých hlavním předmětem
činnosti není podnikání

k 31.12.2011
(v celých tisících Kč)

IČO
45773009

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotky

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Palackého nám. 375/4
128 01 Praha 28

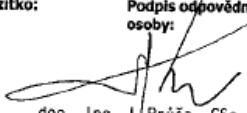
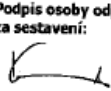
Veřejná výzkumná instituce

Název položky	Účet	Pol. číslo	Činnost	
			hlavní	hospodářská
			1	2
A. Náklady				
I. Spotřebované nákupy celkem	p. 2 až 5	1	703	0
1. Spotřeba materiálu	(501)	2	703	0
2. Spotřeba energie	(502)	3	0	0
3. Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek	(503)	4	0	0
4. Prodané zboží	(504)	5	0	0
II. Služby celkem	p. 7 až 10	6	8 014	0
5. Opravy a udržování	(511)	7	23	0
6. Cestovné	(512)	8	236	0
7. Náklady na reprezentaci	(513)	9	35	0
8. Ostatní služby	(518)	10	7 720	0
III. Osobní náklady celkem	p. 12 až 16	11	28 737	0
9. Mzdové náklady	(521)	12	21 381	0
10. Zákonné sociální pojistění	(524)	13	6 789	0
11. Ostatní sociální pojistění	(525)	14	0	0
12. Zákonné sociální náklady	(527)	15	399	0
13. Ostatní sociální náklady	(528)	16	168	0
IV. Daně a poplatky celkem	p. 18 až 20	17	8	0
14. Daň silniční	(531)	18	8	0
15. Daň z nemovitosti	(532)	19	0	0
16. Ostatní daně a poplatky	(538)	20	0	0
V. Ostatní náklady celkem	p. 22 až 29	21	153	0
17. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	(541)	22	2	0
18. Ostatní pokuty a penále	(542)	23	0	0
19. Odpis nedobytné pohledávky	(543)	24	0	0
20. Úroky	(544)	25	0	0
21. Kursové ztráty	(545)	26	4	0
22. Dary	(546)	27	0	0
23. Manka a škody	(548)	28	0	0
24. Jiné ostatní náklady	(549)	29	147	0
VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opr. položek celkem	p. 31 až 36	30	588	0
25. Odpisy dlouhodobého nehmot. a hmot. majetku	(551)	31	588	0
26. Zůstat. cena prodaného dlouhod. nehm. a hmot. maj.	(552)	32	0	0
27. Prodané cenné papíry a podíly	(553)	33	0	0
28. Prodaný materiál	(554)	34	0	0
29. Tvorba rezerv	(556)	35	0	0
30. Tvorba opravných položek	(559)	36	0	0
VII. Poskytnuté příspěvky celkem	p. 38 a 39	37	0	0
31. Poskyt. příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	(581)	38	0	0
32. Poskytnuté členské příspěvky	(582)	39	0	0
VIII. Daň z příjmů celkem	p. 41	40	0	0
33. Dodatečné odvoody daně z příjmů	(595)	41	0	0
Náklady celkem	p. 1+6+11+17+21+30+37+40	42	38 203	0

Název položky	Účet	Pol. číslo	Činnost	
			hlavní	hospodářská
			1	2
B. Výnosy				
I. Tržby za vlastní výroky a za zboží celkem	p. 44 až 46	43	3 611	0
1. Tržby za vlastní výroby	(601)	44	0	0
2. Tržby z prodeje služeb	(602)	45	3 611	0
3. Tržby za prodané zboží	(604)	46	0	0
II. Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem	p. 48 až 51	47	1 193	0
4. Změna stavu zásob nedokončené výroby	(611)	48	1 193	0
5. Změna stavu zásob polotovarů	(612)	49	0	0
6. Změna stavu zásob výrobků	(613)	50	0	0
7. Změna stavu zvířat	(614)	51	0	0
III. Aktivace celkem	p. 53 až 56	52	0	0
8. Aktivace materiálu a zboží	(621)	53	0	0
9. Aktivace vnitroorganizačních služeb	(622)	54	0	0
10. Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku	(623)	55	0	0
11. Aktivace dlouhodobého hmotného majetku	(624)	56	0	0
IV. Ostatní výnosy celkem	p. 58 až 64	57	3 871	0
12. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	(641)	58	0	0
13. Ostatní pokuty a penále	(642)	59	0	0
14. Platby za odepsané pohledávky	(643)	60	0	0
15. Úroky	(644)	61	3	0
16. Kursové zisky	(645)	62	2	0
17. Zúčtování fondů	(648)	63	3 865	0
18. Jiné ostatní výnosy	(649)	64	1	0
V. Tržby z prodeje maj., zúčtování rezerv a opr. položek celkem	p. 66 až 72	65	92	0
19. Tržby z prodeje dlouhodobého nehmot. a hmot. majetku	(652)	66	92	0
20. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	(653)	67	0	0
21. Tržby z prodeje materiálu	(654)	68	0	0
22. Výnosy z krátkodobého finančního majetku	(655)	69	0	0
23. Zúčtování rezerv	(656)	70	0	0
24. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	(657)	71	0	0
25. Zúčtování opravných položek	(659)	72	0	0
VI. Přijaté příspěvky celkem	p. 74 až 76	73	0	0
26. Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami	(681)	74	0	0
27. Přijaté příspěvky (dary)	(682)	75	0	0
28. Přijaté členské příspěvky	(684)	76	0	0
VII. Provozní dotace celkem	p. 78	77	29 798	0
29. Provozní dotace	(691)	78	29 798	0
Výnosy celkem	p. 43+47+52+57+65+73+77	79	38 565	0
C. Výsledek hospodaření před zdaněním	p. 79 - 42	80	362	0
30. Daň z příjmů	(591)	81	0	0
D. Výsledek hospodaření po zdanění	p. 80 - 81	82	362	0

Název položky	Pol. číslo	Činnost hlavní+hospodářská
Výsledek hospodaření před zdaněním	p. 80/1+2	83
Výsledek hospodaření po zdanění	p. 82/1+2	84

Odesláno dne:	Razítko:	Podpis odpovědné osoby:	Podpis osoby odpovědné za sestavení:	Okamžik sestavení:
23.2.2012		 doc. Ing. L. Průša, CSc.	 Zuzana Krejčíková Telefon: 224 923 177	23.02.2012 09:41:39

Příloha k účetní závěrce za rok 2011

1. Základní údaje:

1.1. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí byl zřízen Ministerstvem práce a sociálních věcí dnem 15. září 1992 jako rozpočtová organizace. Změnou zřizovací listiny s účinností od 1. ledna 1993 se mění z rozpočtové na příspěvkovou organizaci. K 1. lednu 2007 se právní forma organizace změnila na veřejnou výzkumnou instituci. K tomuto dni byla organizace zapsána v rejstříku veřejných výzkumných institucí vedeném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Předmětem hlavní činnosti je vědecký výzkum v sociální oblasti. V rámci další činnosti ústav v roce 2011 realizoval na základě smlouvy s MPSV 16 úkolů. Jinou činnost VÚPSV, v.v.i. podle zákona 341/2005 Sb. ve znění pozdějších doplňků v roce 2011 neprováděl.

1.2. Průměrný přepočtený počet úvazků v roce 2011 byl 52.

Z toho: ředitel doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.	úv. 1,00
zástupce ředitele Mgr. Aleš Kroupa	úv. 1,00

1.3. Osobní náklady:	28 737 tis. Kč
Z toho: mzdové náklady	21 381 tis. Kč
zdrav. + soc.poj.	6 789 tis. Kč
fond sociální	399 tis. Kč
ostatní soc.náklady	168 tis. Kč

2. Informace o účetních metodách a obecných zásadách

2.1. Nakupované zásoby a nehmotný a hmotný majetek jsou oceňovány v pořizovacích cenách. K pořízení majetku vlastní činností nedošlo.

2.2. V roce 2011 nebylo uplatněno ocenění reprodukční pořizovací cenou.

2.3. V roce 2011 nedošlo ke změně interní směrnice, která upravuje odepisování dlouhodobého majetku. Majetek byl odepisován ve shodě s odpisovým plánem organizace. Drobný dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, pořízený do 31.12.2006 je veden na účtech 018 a 028 do vyřazení.

2.4. Nebyly účtovány žádné opravné položky.

2.5. Účetní jednotka při účtování postupuje v souladu s těmito předpisy ve znění jejich pozdějších úprav: zákon č.563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláška č.504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, Českými účetními standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání.

2.6. Mezi rozvahovým dnem a dnem sestavení účetní závěrky nedošlo k významným událostem majícím vliv na věrný obraz výsledku hospodaření.

2.7. K 31.12.2011 nebyly evidovány žádné závazky v cizí měně.

Evidované pohledávky v cizí měně:

Fa20/2011	4 500 Eur	116 235 Kč
-----------	-----------	------------

Přepočet zůstatků valutové pokladny byl proveden kurzem České národní banky k rozvahovému dni.

2.8. Účetní jednotka nemá žádný dlouhodobý finanční majetek.

2.9. K 31.12.2011 účetní jednotka evidovala tyto závazky: 22 230 Kč doplatek mezd, 421 776 Kč odvod DPH za 4.čtvrtletí, 1 975 Kč daň silniční, 222 Kč předpis vratky dotace, 850 Kč dohoda o provedení práce.

2.10. Účetní jednotka neeviduje žádné závazky, které by nebyly uvedeny v rozvaze.

2.11. Výsledek hospodaření z hlavní činnosti činí 362 tis. Kč. V průběhu roku 2011 měla organizace výnosy z těchto zdrojů: institucionální dotace na rozvoj v.v.i., příspěvek na další činnost, účelové dotace na granty a výzkumné projekty, zahraniční granty a zakázky, tuzemské zakázky, úroky z běžných účtů, tržby z prodeje majetku, kursový zisk, použítí prostředků rezervního fondu.

2.12. Způsob zjištění základu daně: Výsledek hospodaření z hlavní činnosti ve výši 362 tis. Kč je zvýšen o daňově neuznatelné výdaje 306 tis. Kč a snížen o úroky z běžného účtu 3 tis. Kč. Ve smyslu ustanovení § 20 odst. 7 zákona o daních z příjmů č.586/1992 Sb., v platném znění, byl základ daně snížen o 665 tis. Kč, výsledná daňová povinnost za rok 2011 je 0 Kč.

2.13. Pohyby dlouhodobého majetku:

Stav nehmotného maj. k 1.1.2011 brutto	3 274 tis. Kč
Přirůstky	0 tis. Kč
Úbytky	65 tis. Kč
Stav k 31.12.2011	3 209 tis. Kč

Stav oprávek nehmot.majetku k 1.1.2011	3 076 tis. Kč
Přirůstky	117 tis. Kč
Úbytky	65 tis. Kč
Stav k 31.12.2011	3 128 tis. Kč

Stav hmotného majetku k 1.1.2011 brutto	9 714 tis. Kč
Přirůstky	0 tis. Kč
Úbytky	1 669 tis. Kč
Stav k 31.12.2011	8 045 tis. Kč

Stav oprávek hmot.majetku k 1.1.2011	8 252 tis. Kč
--------------------------------------	---------------

Přírůstky	471 tis. Kč
Úbytky	1 669 tis. Kč
Stav k 31.12.2011	7 054 tis. Kč

2.14. Přijaté dotace

Institucionální dotace na rozvoj VVI	6 239 tis. Kč
Dotace na další činnost	14 988 tis. Kč
Účelové dotace od MPSV, MV ČR, GA ČR, MŠMT	8 571 tis. Kč

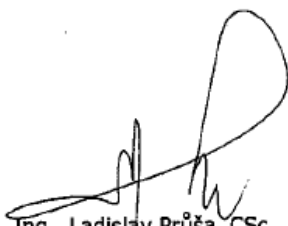
2.15. Účetní jednotka během účetního období neposkytla ani nepřijala žádné dary.

2.16. Během účetního období účetní jednotka neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

2.17. Výsledek hospodaření za účetní období 2010 ve výši 712 tis. Kč byl převeden do rezervního fondu a v roce 2011 byl využit ke krytí nákladů hlavní činnosti.

2.18. Majetek účetní jednotky není zatížen zástavním právem.

V Praze dne 23.2.2012

doc., Ing., Ladislav Průša, CSc.

Základní údaje o veřejné výzkumné instituci
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.,
se sídlem Palackého náměstí 4, Praha 2, PSČ 120 00

Předmět činnosti	:	<i>Vytvářet odborné podklady pro řešení otázek politiky zaměstnanosti a trhu práce, včetně jejich územní a rekvalifikační problematiky. Řešit otázky příjmové a mzdové politiky. V oblasti sociální řešit problematiku důchodového zabezpečení a nemocenského pojištění, sociální pomoci péče o rodinu a problematiku demografického vývoje. Činnost výzkumu zaměřit na různé aspekty životní úrovně. Mezinárodní porovnání zaměstnanosti a sociální politiky a rešerše ze zahraniční literatury ze všech oblastí týkající se zaměření výzkumu.</i>
Název veřejné výzkumné instituce	:	<i>Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.</i>
Právní forma	:	<i>Veřejná výzkumná instituce</i>
Sídlo veřejné výzkumné inst.	:	<i>Palackého náměstí 4, 120 00 Praha 2</i>
IČO	:	<i>45773009</i>
Ředitel	:	<i>Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.</i>
Podklady předával	:	<i>Paní Zuzana Krejčíková účetní veřejné výzkumné investice</i>
Důvod provedení ověření	:	<i>Na základě žádosti Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. v Praze.</i>
Předmět ověřování	:	<i>Ověření ke dni 31. prosinci 2011 u veřejné výzkumné instituce Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. v Praze.</i>
Ověření provedla společnost	:	<i>AUDIT Litoměřice s.r.o., Vrchlického 248/17, Litoměřice – číslo oprávnění 474 vydané Komorou auditorů ČR v Praze</i>
Jméno auditora	:	<i>Ing. Josef Běloubek, číslo oprávnění 1022, vydané Komorou auditorů ČR v Praze</i>
Provedení ověření	:	<i>10. února 2012 – 19. března 2012</i>
Den dokončení ověření	:	<i>19. března 2012</i>

Zřizovací listina	:	<i>Sepsaná Ministerstvem práce a sociálních věcí v Praze ze dne 30.6.2006 a podepsaná ministrem a provedenou změnou zřizovací listiny ze dne 23.12.1992 podepsanou rovněž ministrem. Nová zřizovací listina nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.</i>
Použité předpisy k ověření	:	<i>Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech Mezinárodní auditorské standardy Aplikační doložky Komory auditorů ČR k ISA 700 – požadavky na zprávu auditora</i>
Metoda ověřování	:	<i>Mezinárodní auditorské standardy požadují naplánování a provedení ověření tak, aby auditor získal přiměřené ujištění o tom, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti. Ověření k datu 31. 12 2011 zahrnovalo ověření úplnosti a průkaznosti částek a informací uvedených v účetní závěrce a posouzení správnosti a vhodnosti účetních postupů a významných odhadů učiněných vedením veřejné výzkumné instituce při jejím sestavení. Auditorské postupy byly provedeny výběrovým způsobem s ohledem na významnost vykazovaných skutečností.</i>
Přílohy ke zprávě auditora	:	<i>Výkaz zisku a ztráty a rozvaha k 31.12.2011.</i>

**ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA URČENÁ PRO
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.,
se sídlem Palackého náměstí 4, Praha 2, PSČ 120 00**

Auditorská zpráva určená zřizovateli a vedení veřejné výzkumné instituce

Provedl jsem audit přiložené účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která se skládá z rozvahy k 31.12.2011, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2011, a přílohy této účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. jsou uvedeny v bodě 1 přílohy této účetní závěrky.

Statutární orgán Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. je odpovědný za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Moji odpovědností je vyjádřit na základě mého auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech, mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsem povinen dodržovat etické požadavky a naplánovat a provést audit tak, abych získal přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů k získání důkazních informací o částkách a údajích zveřejněných v účetní závěrce. Výběr postupů závisí na úsudku auditora, zahrnujícím i vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti údajů uvedených v účetní závěrce způsobené podvodem nebo chybou. Při vyhodnocování těchto rizik auditor posoudí vnitřní kontrolní systém relevantní pro sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz. Cílem tohoto posouzení je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřního kontrolního systému účetní jednotky. Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Jsem přesvědčen, že důkazní informace, které jsem získal, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. k 31.12.2011 a nákladů a výnosů v důsledku jejího hospodaření za rok končící 31.12.2011 v souladu s českými účetními předpisy.

V Litoměřicích, dne 19. března 2012

AUDIT Litoměřice s.r.o.
číslo oprávnění 474
Vrchlického 248/17, Litoměřice

Ing. Josef Běloušek
auditor
číslo oprávnění 1022

